

คู่มือ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ลำปาง

'บูรณาการการเรียนรู้'
สู่จังหวัดจัดการตนเอง

ลำปาง

'บูรณาการการเรียนรู้'
สู่จังหวัดจัดการตนเอง

สารบัญ

คำนำ	4
ลำปาง ‘บูรณาการการเรียนรู้’ สู่อจังหวัดจัดการตนเอง	6
สำนักพัฒนาการเรียนรู้เชิงพื้นที่	10
• ลำปางเดินหน้าสู่ ‘จังหวัดลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา’	
สำนักพัฒนาหลักประกันโอกาสทางการศึกษา	19
สำนักพัฒนาคุณภาพครูและสถานศึกษา	33
• โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง	35
(Teacher and School Quality Program: TSQP)	
• ทุนครูรัก(ษ์)ถิ่น	83
• ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี	92
• โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชน	94
สำนักพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างโอกาสทางการเรียนรู้	98
• โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชน	99
แรงงานนอกระบบ	
• เพื่อเพื่อนคนพิการ เพื่อพัฒนาอาชีพ พัฒนาชีวิตคนพิการ	100
• ‘ไข่ไก่จากไก่ไข่’ รายได้ที่มีทุกวันของกลุ่มสตรีบ้านห้วยवाद	105
• ส่งเสริมสุขภาพอย่างไรให้ได้เงิน	110
บทเรียนจากสาธารณสุขเทศบาลตำบลลำปางหลวง	
• โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง	116
• ยกระดับความรู้ พัฒนาทักษะ แก้ปัญหา Drop out	117
ผ่านทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง	

คำนำ

กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดูงาน ลำปาง ‘บูรณาการการเรียนรู้’ สู่จังหวัดจัดการตนเอง วันที่ 23-25 มกราคม 2566 ที่จัดขึ้นที่จังหวัดลำปาง ถือเป็น ‘บูรณาการ’ การทำงานร่วมกันของ กสศ. เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในระดับพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย สำนักพัฒนาการเรียนรู้เชิงพื้นที่ สำนักพัฒนาหลักประกันโอกาสทางการศึกษา สำนักพัฒนาคุณภาพครูและสถานศึกษา และสำนักพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันในระดับจังหวัด

จริง ๆ แล้วคำว่า ‘บูรณาการ’ มีหลายระดับและหลายวิธี แต่สำหรับ กสศ. ‘การบูรณาการ’ มี 2 ส่วนคือ 1. การบูรณาการภายใน กสศ. เนื่องจากปีนี้ กสศ. ก้าวสู่ปีที่ 4 ซึ่ง 3 ปีที่ผ่านมา กสศ. ได้สร้าง ‘ตัวแบบ’ เรื่องการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้กับคนทุกช่วงวัยหลายรูปแบบจนถึงเวลาแล้วที่ กสศ. จะต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อให้การขับเคลื่อนงานของ กสศ. สามารถตอบโจทย์ของประเทศเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำให้ได้ 2. การบูรณาการในระดับพื้นที่ จากการได้ไปเรียนรู้ดูงานในหลาย ๆ พื้นที่ พบว่า หลายสำนักมีการขับเคลื่อนงานในพื้นที่เดียวกัน แต่คนเหล่านี้ไม่เคยรู้จักกัน ไม่เคยคุยกัน ไม่แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทรัพยากร หรือข้อมูลร่วมกัน หาก กสศ. สามารถบูรณาการการทำงานในพื้นที่ทั้งในส่วนของ กสศ. เอง และภาคีเครือข่ายได้ จะก่อให้เกิดคุณภาพการลดความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยเป็นอย่างมาก

“นอกจากบูรณาการการทำงานใน 2 ส่วนแล้ว กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดูงานครั้งนี้ยังเป็นการบูรณาการการทำงานระหว่างคณะกรรมการกำกับทิศทางโครงการต่าง ๆ ของ กสศ. ให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกันอีกด้วย โดยเฉพาะโครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบ ตลอดระยะเวลา 4 ปีของการทำงานได้สร้างการเรียนรู้ให้กับ

หน่วยจัดการเรียนรู้ 424 หน่วย กลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 43,205 คน ครอบคลุม 66 จังหวัด 6 ภูมิภาคทั่วประเทศ¹ ซึ่งแต่ละพื้นที่เราจะเห็นความแตกต่างหลากหลายของเส้นทางชีวิตของกลุ่ม แก๊งค์ ที่ถูกปล่อยปละละเลย ถูกทิ้งให้เป็นขยะสังคม เป็นคนที่ไม่มีความค่า เป็นกลุ่มคนที่ถูกระบบการพัฒนาที่ขาดการคิดอย่างรอบคอบทำลายศักยภาพความเป็นมนุษย์ จนเขากลายเป็นภาระ เป็นส่วนเกินของสังคม”

สำหรับการเดินทางไปเรียนรู้ดูงานในครั้งนี้ จะทำให้ทุกคนได้เห็น ว่า กลุ่มคนที่ไม่ใช้ชีวิต ไม่มีโอกาส แต่เมื่อพวกเขาได้รับโอกาสการเรียนรู้ ทั้งวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพ ทำให้คนเหล่านี้ค่อย ๆ มีชีวิต มีสิทธิ มีเสียง มีพื้นที่ มีกิน มีวิชาของตัวเองหลาย ๆ คำตอบที่เราลงไป ไม่ว่าจะเป็ภาคใต้ ภาคอีสาน และที่จังหวัดลำปาง เราอาจจะได้ยินเสียงเล็ก ๆ ของผู้หญิงลาหู่กลุ่มหนึ่งว่า ‘เราไม่ต้องการอะไรมาก ขอแค่มีกิน มีใช้ ก็พอแล้ว’ คำตอบมันง่ายไม่หุรหุรา แต่เป็นคำตอบที่สะท้อนสังคมได้ว่า การพัฒนาโดยไม่ดูความจริงของชีวิต ไม่ดูความต้องการของปัญหาที่แท้จริง แม้จะทุ่มงบประมาณ ทุ่มการฝึกอบรมไปเท่าไรก็สูญเปล่า

เพราะฉะนั้นสิ่งที่ กสศ. กำลังทำอยู่จึงเป็นเรื่องทวนกระแส เพราะเป็นการทำให้เกิดนวัตกรรมสังคม เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่นำมาหากินได้ เป็นความรู้ที่ให้คำตอบให้ทางเลือกที่เหมาะสมกับชีวิตและการนำมาหากินของคนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม กสศ. จะพยายามนำเสียงของกลุ่มคนตัวเล็กตัวน้อย ชาวไทยภูเขา พี่น้องไทยมุสลิม กลุ่มคนยากคนจน กลุ่มเด็กมือสองที่ไม่ใช่เสียงวิงวอนร้องขอ แต่เป็นเสียงที่จะบอกกับคนทำงานพัฒนา คนกำหนดนโยบายว่า สิ่งที่เขาต้องการจริง ๆ คือกระบวนการเรียนรู้ที่จะช่วยให้กลุ่มคนเล็ก ๆ เหล่านี้ได้พัฒนาตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ไม่ใช่การเรียนรู้ในโรงเรียน แต่เราต้องพยายามเปิดพื้นที่การเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบ เป็นการเรียนรู้ใหม่ หากทำได้ ผมคิดว่าจะเกิดสิ่งดี ๆ ขึ้นกับสังคมไทยเป็นอย่างมาก

ศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ

ประธานอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชน

และประชากรวัยแรงงานนอกระบบ และกรรมการบริหาร กสศ.

¹ <https://csr.eef.or.th/commubased-map/>

ลำปาง ‘บูรณาการการเรียนรู้’ สู่จังหวัดจัดการตนเอง

หนึ่งในภารกิจสำคัญของ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) คือ การสนับสนุนให้พื้นที่เป็นผู้ขับเคลื่อน และมีบทบาทนำในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ผ่านแผนงานจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ (Area Based Education: ABE) ซึ่งเป็นการย่อขนาดของปัญหาการศึกษาจากระดับประเทศลงมาสู่ระดับจังหวัด เน้นการแก้ปัญหาขนาดใหญ่จากจุดเล็ก ทำให้ขนาดของปัญหาลดลง 100 เท่า สอดคล้องกับทิศทางและความเคลื่อนไหวของประเทศที่ประสบความสำเร็จ ขณะที่แนวโน้มนโยบายของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับจังหวัด

หัวใจของการทำงานจึงมุ่งสนับสนุนจังหวัดให้มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ธุรกิจเพื่อสังคม ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ เพื่อดูแลและช่วยเหลือประชากรที่ด้อยโอกาสและยากจนที่สุดร้อยละ 15 ของประเทศ ครอบคลุมทุกช่วงวัย ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. การเข้าถึงการเรียนรู้ (Learning Access) ที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง ครอบครัว ชุมชน

2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) ที่สอดคล้องกับความถนัด และทักษะที่พร้อมสำหรับโลกยุคใหม่

3. การศึกษาทางเลือก (Alternative Education) เพื่อให้เยาวชนกลุ่มที่ขาดโอกาสในวัย 15-24 ปี ซึ่งอยู่นอกระบบการศึกษา มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงขึ้น สามารถพึ่งตนเองในโลกสมัยใหม่ได้ด้วยการศึกษาทางเลือกและการศึกษาตามอัธยาศัย

4. การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ (System Change) นโยบายทั้งระดับชาติและท้องถิ่น มุ่งจัดสรรและบริหารทรัพยากร(งบประมาณ บุคลากร สถานที่ อุปกรณ์ และอื่น ๆ) เพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และพัฒนาคุณภาพครู

อย่างไรก็ตามเพื่อสนับสนุนให้ภาคีมองเห็นต้นทุนการทำงานในพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงทรัพยากรและกลไกการทำงานกับทุกภาคส่วน กสศ.จึงรวบรวมโครงการที่ดำเนินการร่วมกับภาคีในจังหวัดลำปาง ดังนี้

ลำปาง 'บูรณาการกา

โครงการการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำปี 2565 **ลำปาง**

หน่วยงานเสนอโครงการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ร่วมกับสมาชิกการศึกษา นครลำปาง

วัตถุประสงค์

- พัฒนารูปแบบและกระบวนการ (Platform) ในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ เพื่อความเชื่อมโยงระดับจังหวัด สอดคล้องจากประสบการณ์การดำเนินงาน ในช่วงปี 2562-2564 หรือค้นหาทดลองรูปแบบใหม่ ที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในการตอบโจทย์เฉพาะของจังหวัดลำปาง
- พัฒนาขีดความสามารถของจังหวัดที่จะดำเนินการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนได้เอง ในระยะยาวโดยสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนรับผิดชอบและสร้างโอกาสทางการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
- พัฒนาเครื่องมือบูรณาการระดับจังหวัด เช่น ฐานข้อมูลภาคโมบาย ที่แสดงสถานะโอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา รวมถึงแผนที่ทรัพยากร ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย

อายุ **3-5** ปี เด็กปฐมวัย ทั้งในและนอกระบบ

อายุ **6-14** ปี เด็กวัยเรียน ในและนอกระบบการศึกษา

อายุ **15-24** ปี เยาวชนในระบบการศึกษา สูงกว่า การศึกษามัธยมศึกษา

อายุ **15** ปีขึ้นไป เยาวชนและประชากรวัยแรงงาน นอกระบบการศึกษา

ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ดูแลเด็กและเยาวชนในกลุ่มเป้าหมาย ปีที่ 1 และ 4

แนวคิด และกลยุทธ์ในการพัฒนา นวัตกรรมและตัวแบบ

จัดให้มีการประชุมสังเคราะห์หรือสภากาแฟในรูปแบบไม่เป็นทางการ โดยเชิญเครือข่ายต่างๆ มาร่วมรับฟังข้อเสนอหรือความคิดเห็นในการทำงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา จังหวัดลำปางอย่างมีส่วนร่วม

แนวคิด และกลยุทธ์ ในการดำเนินงาน

● พัฒนาให้เกิดกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตามหลักการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบ โดยให้พื้นที่เป็นฐาน

● การมีเวทีบูรณาการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลความรู้ที่สำคัญต่อการจัดการศึกษา

● พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการวางแผน ติดตามช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย

● จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด เพื่อบูรณาการทรัพยากรในพื้นที่

● สื่อสารรณรงค์เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

ศักยภาพและทุนเดิม ด้านการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

● ลำปางเป็นโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำกับภาคใต้ ตั้งแต่ ปีพ.ศ.2562 - 2564 จึงมีการดำเนินงานในปี 2565

● มีสมาชิกศึกษาทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ ซึ่งเป็นภาคีเชื่อมโยงและประสานงานระหว่างหน่วยงานเพื่อพัฒนาและส่งเสริมความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนในจังหวัดลำปาง

● มีแบบแผนและระบบกลไกที่ชัดเจนจากการทำงานที่ได้รับมอบหมายจากหลายภาคส่วนภายในจังหวัด

● มีประสบการณ์การทำงานเชิงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนกับหน่วยงานราชการและจัดการทุนด้านทรัพยากรระดับพื้นที่ (ทุนท)

● มีพื้นที่ต้นแบบการเรียนรู้ห้องเรียนขนาดเล็กในการพัฒนาและเชิงความรู้ในทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับอำเภอคือพื้นที่อำเภอเกาะคา

ผลลัพธ์ (ปี2566)

● เกิดการพัฒนาภาคีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับพื้นที่ ให้มีการทำงานร่วมกันลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และกาดูแลเด็กและเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสในจังหวัด

● พัฒนาฐานข้อมูลระดับจังหวัด โดยต่อยอดจากฐานข้อมูลเดิม เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถประสานเทคโนโลยีในการวางแผนการจัดการศึกษาเพื่อความเสมอภาคได้อย่างทั่วถึง

รเรียนรู้' สู่งจังหวัดจัดการตนเอง

เด็กและเยาวชน
กลุ่มเป้าหมาย
175,797 คน

เด็กและเยาวชน
ในวัยเรียน อายุ 3-17 ปี
91,735 คน

เด็กและเยาวชน
ในระบบการศึกษา
84,062 คน

*ข้อมูลจากระบบทะเบียนราษฎร์จังหวัดลำปาง ประจำปีการศึกษา 2564

เด็กและเยาวชน
นอกระบบการศึกษา
อายุ 2- 21 ปี

เด็กและเยาวชน

อ.จาง	1,096
อ.เถิน	937
อ.เกาะคา	878
รวม	2,911

*ข้อมูลจากระบบทะเบียนราษฎร์จังหวัดลำปาง ประจำปีการศึกษา 2564

โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง
Teacher and School Quality Program, TSQP

โรงเรียน

เถิน	สิงหนครวิทยา
แม่พริก	แม่พริกวิทยา
แม่ทะ	อนุบาลแม่ทะ
ห้างฉัตร	แม่สันวิทยา
เมืองปาน	ทุ่งกว๋าววิทยาคม
แจ้ห่ม	ทุ่งควายวิชา
จาง	บ้านจั่น
วังเหนือ	อนุบาลวังเหนือ

- ครู/บุคลากร 167 คน
- นักเรียน 1,416 คน
- นักเรียนยากจนพิเศษ 187 คน

โรงเรียนในพื้นที่ทางไกลเพื่อเตรียมความพร้อม
สำหรับโรงเรียนในโครงการศรรัก(ษ์)ถิ่น จังหวัดลำปาง
8 คน

ครูผู้ได้รับพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงมหามานิตย์สาร ประจำปีการศึกษา 2564
8 คน

ทุนเสมอภาค

เด็กยากจนพิเศษในระบบการศึกษาภาคบังคับ 3-15 ปี

	เด็กนักเรียน	เด็กยากจน	เด็กยากจนพิเศษ
อ.เมืองลำปาง	30,304	427	405
อ.แม่ทะ	2,925	130	104
อ.เถิน	6,031	363	497
อ.วังเหนือ	3,964	209	203
อ.จาง	5,391	344	725
อ.เกาะคา	3,408	123	150
อ.แจ้ห่ม	3,351	158	206
อ.เมืองปาน	2,666	201	289
อ.ห้างฉัตร	3,082	182	190
อ.เสริมงาม	2,606	159	192
อ.แม่มาทะ	4,174	192	361
อ.สบปราบ	2,464	49	59
อ.แม่พริก	1,540	47	30
รวม	71,906	2,584	3,411

ไม่มีข้อมูลเด็ก
ในระบบการศึกษา

ทั้งหมด	ABE
362	17
84	151
155	52
28	12
96	90
119	157
185	76
201	37
62	42
93	24
157	36
214	85
243	76
1,999	855

แผนการทำงานทุน

โครงการพัฒนาทักษะแรงงานขาดแคลนทุนทรัพย์และต่อยอดโอกาสที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน

โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้
และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบ ปี 2563 - 2565)

เทศบาลตำบลลำปางหลวง
โครงการพัฒนาอาชีพเกษตรอินทรีย์
สู่อาหารสุขภาพชุมชน

180 คน

เครือข่ายชุมชนชายฝั่งผู้ล้นน้ำวาง
โครงการสร้างอาชีพให้แรงงานและเยาวชน
นอกระบบชาติพันธุ์ล้นน้ำวางอุทยานถ้ำน้ำ โสปาง

100 คน

ศูนย์การศึกษาชนกระแสมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดง
อำเภอแจ้ห่ม โครงการพัฒนาการเลี้ยงไก่ไข่พื้นเมือง
กลุ่มชาติพันธุ์ลำปาง

60 คน

ศูนย์บริการคนพิการทั่วไปบรมมเท่งเต็นผู้พิการ ตำบลแจ้จ้อย
โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเครื่องร้อยขอมชนคนพิการ
อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง)

75 คน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์)
โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่ม 'ฮักกรีน' (Hug Green)
ตำบลกัวแก้ว อำเภอแม่ทะ

50 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
โครงการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้ต้องขัง
กับสถานบำบัดพิเศษ ลำปาง
สู่การเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่

94 คน

รวม 559 คน

สำนักพัฒนาการเรียนรู้ เชิงพื้นที่

โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ (Area Based Education)

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ตระหนักดีว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและฝังลึกเกินกว่าหน่วยงานเดียวจะสามารถดำเนินงานเพื่อแก้ไขได้อย่างเบ็ดเสร็จหรือในระยะเวลาอันสั้น กสศ. จึงบูรณาการแผนปฏิบัติการปี 2562 และแผนดำเนินการต่อเนื่องปี 2563 ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2562 และเป็นไปตามความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เสนอให้ กสศ. มีมาตรการหรือโครงการที่เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของเด็กที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาให้มากขึ้น และการขับเคลื่อนแผนงานควรให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือกับกลไกระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่มีอยู่แล้ว จึงพัฒนาเป็น ‘โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ’ โดยมุ่งให้เกิดความร่วมมือในระดับพื้นที่ เพื่อให้การดูแลกลุ่มปฐมวัยและกลุ่มนอกระบบการศึกษาก่อนจะขยายผลสู่กลุ่มเป้าหมายอื่นในอนาคต

สำหรับการดำเนินโครงการมีลักษณะผสมผสานของการใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area Based) กับแนวทางเจาะจงกลุ่มเป้าหมาย (Target Based) โดยในการดำเนินการได้จัดให้มีโครงการรายจังหวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ที่พร้อมเป็นฐานบูรณาการระดับจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความเห็นชอบ เพื่อรับงบประมาณจาก กสศ. ไปปฏิบัติการตามโครงการและเงื่อนไขที่ได้ตกลงกัน ไม่นับปฏิบัติการซ้ำซ้อนกับกิจกรรม/บริการที่หน่วยงานหลัก (กระทรวงต่าง ๆ) ดำเนินการอยู่ หากแต่จะมุ่งเน้นการระดมความร่วมมือของบรรดาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ (ระดับจังหวัดลงไป) บนพื้นฐานของข้อมูลและความร่วมมือทางวิชาการเพื่อสนับสนุนปฏิบัติการปกติที่หน่วยงานหลักดำเนินการอยู่

ปัจจุบัน กสศ. สนับสนุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่อยู่ใน 12 จังหวัดทั่วประเทศ โดยมีจังหวัดลำปางเป็นหนึ่งในพื้นที่สำคัญร่วมพัฒนา ภายใต้โจทย์การทำงาน 4 ด้าน คือ 1. พัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับพื้นที่ 2. การพัฒนาฐานข้อมูลระดับจังหวัด 3. การพัฒนารูปแบบและแนวทางการรณรงค์ขับเคลื่อน และ 4. การค้นหาวัตรกรรมการบูรณาการทรัพยากรเพื่อการดูแลและให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส

สำหรับพื้นที่จังหวัดลำปาง โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำจังหวัดลำปาง ดำเนินการโดย สมัชชาการศึกษาคนลำปาง ที่มีเป้าหมาย คือ 1. ยกระดับสมัชชาการศึกษาคนลำปางให้เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ที่สามารถระดมทุนในการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย 2. จัดตั้งกองทุนการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของจังหวัด 3. เด็กนอกระบบการศึกษาสามารถเข้าถึงการศึกษาและมีทางเลือกในการพัฒนาตัวเองเพื่อให้พึ่งพาตัวเองได้ และ 4. แผนการทำงานเพื่อลดความเหลื่อมล้ำเข้าไปอยู่ในแผนการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัด เพื่อให้เกิดแผนบูรณาการการทำงานระดับจังหวัด

พ.ศ.	พื้นที่ดำเนินการ
2562	<p>ดำเนินงานกับ 3 กลุ่มเป้าหมาย คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเสริมงาม อำเภอแม่เมาะ อำเภอแจ้ห่ม และอำเภองาว 2. กลุ่มเด็กปฐมวัยยากจนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในพื้นที่ 13 อำเภอ คือ อำเภอเมืองลำปาง อำเภอแม่เมาะ อำเภอเกาะคา อำเภองาว อำเภอเสริมงาม อำเภอแจ้ห่ม อำเภอวังเหนือ อำเภอห้างฉัตร อำเภอสบปราบ อำเภอเมืองปาน อำเภอแม่พริก อำเภอแม่ทะ และอำเภอเถิน 3. การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 20 ศูนย์ ในพื้นที่ 13 อำเภอ คือ อำเภอเมืองลำปาง อำเภอแม่เมาะ อำเภอเกาะคา อำเภอเสริมงาม อำเภอแจ้ห่ม อำเภอวังเหนือ อำเภอห้างฉัตร อำเภอสบปราบ อำเภอเมืองปาน อำเภอแม่พริก อำเภอแม่ทะ อำเภองาว และอำเภอเถิน

2563 -2564	<p>ดำเนินงานกับ 3 กลุ่มเป้าหมาย คือ</p> <ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="268 220 972 427">1. กลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ในพื้นที่ 81 ตำบล 12 อำเภอ คือ อำเภอแม่เมาะ อำเภอเกาะคา อำเภอเสริมงาม อำเภองาว อำเภอแจ้ห่ม อำเภอวังเหนือ อำเภอห้างฉัตร อำเภอสบปราบ อำเภอเมืองปาน อำเภอแม่พริก อำเภอแม่ทะ และอำเภอเถิน (ยกเว้น อำเภอเมือง) <li data-bbox="268 443 972 651">2. กลุ่มเด็กปฐมวัยยากจนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในพื้นที่ 197 ศพด. 95 ตำบล 13 อำเภอ คือ อำเภอเมืองลำปาง อำเภอแม่เมาะ อำเภอเกาะคา อำเภอเสริมงาม อำเภองาว อำเภอแจ้ห่ม อำเภอวังเหนือ อำเภอห้างฉัตร อำเภอสบปราบ อำเภอเมืองปาน อำเภอแม่พริก อำเภอแม่ทะ และอำเภอเถิน <li data-bbox="268 667 972 874">3. การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 40 แห่ง 95 ตำบล 13 อำเภอ คือ อำเภอเมืองลำปาง อำเภอแม่เมาะ อำเภอเกาะคา อำเภอเสริมงาม อำเภองาว อำเภอแจ้ห่ม อำเภอวังเหนือ อำเภอห้างฉัตร อำเภอสบปราบ อำเภอเมืองปาน อำเภอแม่พริก อำเภอแม่ทะ และอำเภอเถิน
------------	---

ลำปางเดินหน้าสู่ 'จังหวัดลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา'

จังหวัดลำปางขับเคลื่อนงานการแก้ปัญหาการศึกษาของเด็กและเยาวชนมานาน มีการรวมตัวกันของบุคคลและหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาการศึกษาของเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการบำนาญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือหน่วยงานอย่างสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์(พม.) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มหาวิทยาลัย สาธารณสุขจังหวัด กองการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และภาคเอกชน เช่น เครือเซ็นทรัล โดยบูรณาการการจัดการศึกษาร่วมกันภายใต้ชื่อ 'สมัชชาการศึกษานครลำปาง' ซึ่งถือเป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านการศึกษาของจังหวัด

ด้วยเป้าหมายที่ต้องการคือ 'นครแห่งความสุขที่คนลำปางทุกกลุ่มทุกช่วงวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม' และเจตนารมณ์ของสมัชชาการศึกษานครลำปาง ที่ต้องการพัฒนาการศึกษาให้เด็กและเยาวชนชาวลำปาง สอดคล้องกับแนวทางการทำงานของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ที่มีเป้าหมายคือ สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ด้วยเหตุนี้จังหวัดลำปางจึงเข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ปี 2562-2564 โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิยดา เหล่ามตระกูล คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เป็นผู้รับผิดชอบโครงการฯ

เดินหน้าจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อเด็กลำปาง

สำหรับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ของจังหวัดลำปางในปี 2562 คณะทำงานตั้งเป้าการทำงานไว้ 3 ส่วน คือ 1. กลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเสริมงาม อำเภอแม่เมาะ อำเภอแจ้ห่ม และอำเภองาว 2. กลุ่มเด็กปฐมวัยยากจนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3. การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้

มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 20 ศูนย์ ใน 13 อำเภอ โดยแบ่งคณะกรรมการดำเนินงานเป็น 5 คณะทำงาน คือ 1. คณะที่ปรึกษา 2. คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อน 3. คณะทำงานเลขานุการกิจ 4. คณะทำงานพัฒนาระบบข้อมูลที่มีศึกษาธิการจังหวัด (ศธจ.) เป็นแกนหลัก และ 5. คณะทำงานวิเคราะห์ข้อมูลและวางแผนความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย เป็นทีมที่ปรึกษาการช่วยเหลือรายกรณี (Case Management System : CMS) ระดับจังหวัด ที่มีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการศึกษา และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง

ด้านสัมชชาการศึกษาขานครลำปาง ทำหน้าที่เป็นคณะทำงานเลขานุการกิจได้คัดเลือกอำเภอที่มีกลไกในพื้นที่เข้มแข็ง รวมถึงประสานการทำงานกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษา โดยแบ่งงานออกเป็น 2 ทีม คือ **1. ทีมเด็กปฐมวัยที่ได้คุณครูমনเทียน สุริยะรังษี คุณครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ่อแฮ้ว และผู้นำเครือข่ายครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) เป็นแกนนำ (Key Person) นับว่าเป็นจิ๊กซอว์สำคัญที่เชื่อมร้อยการทำงานกับครู ศพด. ในเครือข่ายทั้ง 13 อำเภอ ทำให้การประสานงานและการให้ข้อมูลเด็กปฐมวัย**

เพื่อจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ตลอดจนเกิดนวัตกรรม 5 ด้าน คือ วินัยเชิงบวก การสื่อสารเชิงบวก พัฒนาการ และการเล่น ทักษะสมองส่วนหน้า (EF) และโภชนาการเด็กปฐมวัย ที่สามารถยกระดับครู และ ศพด. ในพื้นที่ได้

ทีมที่ 2. ทีมเด็กและเยาวชนนอกระบบ มีกลไกระดับจังหวัดและกลไกระดับตำบลช่วยเก็บข้อมูล โดยมี กศน. รับผิดชอบสำรวจเด็กช่วงอายุ 16-21 ปี มีอาสาพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ประจำหมู่บ้าน และอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ทำหน้าที่สำรวจเด็กช่วงอายุ 2-15 ปี และส่งต่อข้อมูลไปยังคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) เพื่อร่วมออกแบบการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายเป็นรายกรณีต่อไป

สำหรับการทำงานปีแรก เป็นการเริ่มต้นติดตั้งระบบการทำงานทั้งในระดับจังหวัด ส่วนเป้าหมายการทำงานในระยะที่ 2 ทีมงานจะเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการสำรวจค้นหา กลไกด้านการจัดเก็บข้อมูลและระบบการดูแลกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่ม เน้นขยายกลไกระดับพื้นที่ โดยทำงานเชื่อมโยงกับผู้ปกครองท้องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เครือข่าย อสม. สภาดังและเยาวชนในระดับตำบล รวมทั้งภาคีอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่มให้มีประสิทธิภาพทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมถึงยกระดับสมัชชาการศึกษาจังหวัดลำปางให้เป็นนิติบุคคล จัดตั้งกองทุนหรือมูลนิธิเพื่อระดมทุนให้สามารถขยายความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น

ก้าวสู่การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อเด็กและเยาวชนในระยะยาว

สถานการณ์ปัญหาและประชากรวัยเรียน ช่วงอายุ 3-7 ปี ของจังหวัดลำปาง เมื่อปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านมา พบว่า เด็กวัยเรียนอายุ 3-7 ปี จำนวน 91,735 คน มีเด็กอยู่ในระบบการศึกษา ตรวจสอบตัวตนได้ 84,062 ราย และเด็ก 7,000 กว่าคนไม่สามารถตรวจสอบได้ รวมถึงข้อมูลผู้เรียนด้อยโอกาสในจังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผู้เรียนที่อยู่ในระบบโรงเรียนด้อยโอกาสถึง 23,500 คน จำนวนร้อยละ 99 เป็นเด็กยากจนถูกทอดทิ้ง ร้อยละ 0.28 และเป็นเด็กกำพร้า ร้อยละ 0.18

ทั้งนี้ ปัญหาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน ทางสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง สรุปไว้ 3 ประเด็น คือ 1. เด็กด้อยโอกาสประเภทยากจน 2. ผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ด้านปัญหาการเรียนรู้ 3. บกพร่องทางสติปัญญา ได้จัดประกายการดำเนินงานโครงการในปี 2565 ซึ่งเป็นปีที่ 3 ที่จังหวัดลำปาง ได้เข้าร่วมโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยมีเป้าหมายคือ ให้จังหวัดมีขีดความสามารถในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในระยะยาว ด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ และพัฒนาเครื่องมือบูรณาการการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ในระดับจังหวัด แสดงสถานะโอกาสและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยที่สมัชชาการศึกษานครลำปาง ได้รับการยกระดับให้เป็นองค์กรที่สามารถระดมทุนเพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสได้ รวมถึงเกิดสมัชชาการศึกษาระดับอำเภอ ตลอดจนแผนที่ทรัพยากรที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส ทั้ง 2 กลุ่ม คือ เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเด็กทุกช่วงวัย รวมทั้งพัฒนาบุคลากรในพื้นที่ให้มีสมรรถนะในการส่งเสริมและสนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย โดยดำเนินงานในพื้นที่อำเภอเกาะคาซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบในการทำงานให้กับ 13 อำเภอ และร่วมมือกับสภาเด็กและเยาวชนเพื่อสร้างเครือข่ายนักสื่อสารการเปลี่ยนแปลงระดับพื้นที่อีกด้วย

สำหรับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นับว่ามีความโดดเด่นตั้งแต่ปีแรกของการทำโครงการฯ ปี 2565 ที่มงานสานต่องานเดิมด้วยการพัฒนาและยกระดับนวัตกรรมจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ่อแฮ้ว โดยมีคณะกรรมการเครือข่ายครู คณะทำงานโครงการฯ และอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยภัฏ

ลำปาง เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับครู ศพต. ทั้ง 40 ศูนย์ ใน 13 อำเภอ ให้ตรงตามเป้าหมาย คือ การพัฒนาครูให้เชี่ยวชาญเรื่องการพัฒนาเด็ก โดยมีหลักสูตรพัฒนาครูด้วยนวัตกรรม 5 ด้าน คือ วินัยเชิงบวก การสื่อสารเชิงบวก พัฒนาการและการเล่น ทักษะสมองส่วนหน้า (EF) และโภชนาการเด็กปฐมวัย เมื่อครูและบุคลากรใน ศพต. ได้รับการพัฒนาด้านการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ นำองค์ความรู้ไปบูรณาการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับบริบทพื้นที่ และทำให้เด็กมีสมรรถนะ ทักษะและพัฒนาการตามวัย ตลอดจนสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดการดูแลเลี้ยงดูที่สอดคล้องกัน และเกิดเป็นความยั่งยืนได้

สิ่งสำคัญที่ทำให้การทำงานโครงการนี้ขับเคลื่อนต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2562-2565 นั่นคือ หน่วยงานและภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชนในจังหวัดลำปาง มีใจอาสาทำงานจริง พร้อมให้ความร่วมมือเต็มที่ และจากความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ มุ่งหวังให้เกิดแผนลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับพื้นที่โดยมาจากพื้นที่เอง โดยมีการเปิดฐานข้อมูลระดับจังหวัด ซึ่งสนับสนุนคณะทำงานในการที่จะดูแลและให้ความช่วยเหลือ และสุดท้ายคือได้ ‘ตัวแบบ’ ของนวัตกรรมและการบูรณาการทรัพยากรที่จะดูแลและให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในจังหวัดลำปางในระยะยาวต่อไป

สำนักพัฒนาหลักประกัน โอกาสทางการศึกษา

การพัฒนาระบบหลักประกันความเสมอภาคทางการศึกษา (ปฐมวัย-ภาคบังคับ)

ตามที่ พ.ร.บ. กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561 กำหนดให้กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา มาตรา 5(2) กำหนดให้กองทุนให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนเงินและค่าใช้จ่ายให้แก่เด็กและเยาวชนซึ่งขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสและผู้ด้อยโอกาส จนสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ภายใต้แผนงานพัฒนาระบบหลักประกันความเสมอภาคทางการศึกษา (ปฐมวัย-ภาคบังคับ) ได้มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยจัดการศึกษาต้นสังกัดจำนวน 6 สังกัด เพื่อวิจัยพัฒนา กระบวนการคัดกรองความยากจนโดยวิธีการวัดรายได้ทางอ้อม (Proxy Means Test: PMT) เพื่อค้นหาและพัฒนาวิธีการแนวทางการช่วยเหลือกลุ่มเด็กนักเรียนและเยาวชนที่มีความขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ร้อยละ 15-20 ของประเทศ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากกลไกการดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อการลงพื้นที่ค้นหา ตรวจสอบ ติดตามตามกระบวนการของโครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข (นักเรียนทุนเสมอภาค) รวมทั้งได้มีการพัฒนาต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการคัดกรองความเสี่ยงในมิติอื่น ๆ พัฒนาเครื่องมือการประเมินความเสี่ยงของนักเรียน และการบูรณาการการเชื่อมโยงและส่งต่อข้อมูลนักเรียนที่มีแนวโน้มเสี่ยงหรือมีปัญหาอย่างเป็นระบบร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเพื่อชี้เป้าและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการช่วยเหลือหรือการกำหนดนโยบาย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในปัจจุบันยังคงเพิ่มสูงขึ้น ถูกซ้ำเติมด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลต่อกลุ่มเปราะบางของ กสศ. ดังนี้ (1) จำนวนนักเรียนทุนเสมอภาคในปีการศึกษา 2564 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2563 เพิ่มขึ้นราวร้อยละ 10 จาก

1,174,444 คน เป็น 1,301,366 คน และผลการคัดกรองความยากจนพบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนของนักเรียนทุนเสมอภาคยังคงมีแนวโน้มลดลง เฉลี่ย 1,094 บาท/คน/เดือน หรือวันละ 36 บาท ซึ่งจากรายได้ที่ลดลงส่งผลให้นักเรียนต้องช่วยครอบครัวหารายได้เพิ่มเติม และเสี่ยงหลุดออกจากระบบการศึกษา **(2) การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา** ในช่วงการเกิดการระบาดของโควิด-19 กลุ่มเด็กก่อนประถมศึกษา มีอัตราการเข้าเรียนลดลงจากร้อยละ 82.8 ในปี 2560 เหลือเพียงร้อยละ 78.7 ในปี 2563 ซึ่งให้เห็นว่ามีเด็กเล็กจำนวน 442,021 คน หรือร้อยละ 21.3 ไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา และครัวเรือนยากจนเสียเปรียบมากยิ่งขึ้นเพราะเข้าเรียนเมื่อมีอายุเกินเกณฑ์ เนื่องจากครัวเรือนมีรายได้ลดลง และไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการเรียนชั้นอนุบาลได้ ผลการสำรวจของ กสศ. พบว่า ในปีการศึกษา 2564 ครัวเรือนยากจนพิเศษยังมีค่าใช้จ่ายการเรียนระดับอนุบาลคนละ 6,500 บาทต่อปี¹ ซึ่งรายจ่ายนี้สูงกว่ารายจ่ายที่สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ถึงสามเท่าตัว **(3) การหลุดออกจากระบบการศึกษา** กลุ่มนักเรียนในระบบการศึกษา ในปีการศึกษา 2564 ข้อมูลจากกระทรวงศึกษาธิการระบุว่า มีนักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษา (รวมสังกัด พม.) ทั้งสิ้น 238,707 คน สามารถตามนักเรียนกลับมาเรียนได้ 127,952 คน สภาพปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การออกมาตรการสร้างความร่วมมือระหว่างกระทรวงต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา **(4) กลุ่มนักเรียนยากจนยังขาดโอกาสในการศึกษาต่อระดับสูงขึ้น** ในปี 2563 นักเรียนที่อยู่ในครัวเรือนยากจนที่สุด มีโอกาสเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือต่ำกว่าครัวเรือนที่มีฐานะมากถึง 1.8 เท่า และอัตราการเข้าเรียนสุทธิของครัวเรือนยากจนที่สุด (เดโชลที่หนึ่ง) คิดเป็นร้อยละ 42.7 ขณะที่ครัวเรือนรวยสุด (เดโชลที่สิบ) สูงถึงร้อยละ 76.1² และองค์การยูนิเซฟ³ ระบุว่า นักเรียนจากครัวเรือนยากจนมีแนวโน้มไม่ได้เรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากถึง ร้อยละ 32

.....
¹ โครงการวิจัยคัดกรองนักเรียนยากจนด้วยวิธีการวัดรายได้ทางอ้อมเพื่อการจัดสรรเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไข ประจำปีการศึกษา 2564 ประมวลผลโดย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² รายงานสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2563 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

³ รายงานของยูนิเซฟเรื่องช่องว่างและความเหลื่อมล้ำผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562

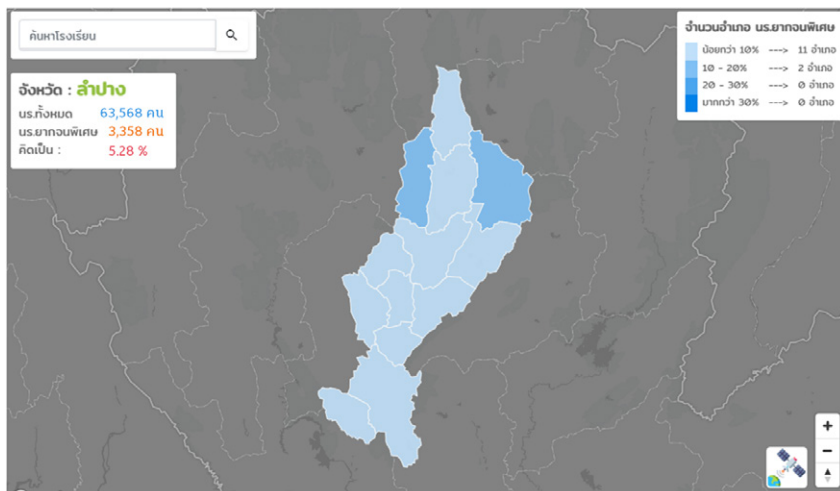
ในขณะที่การศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา นักเรียนยากจนและยากจนพิเศษมีโอกาสศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาเพียงร้อยละ 14 เท่านั้น สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าหากจะแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีมาตรการในแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกมิติ

โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข หรือทุนเสมอภาค

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีการคัดกรองนักเรียนยากจนและยากจนพิเศษด้วยวิธีการวัดรายได้ทางอ้อม (Proxy Mean Test: PMT) ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดย กสศ. มีการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข (ทุนเสมอภาค) ให้แก่นักเรียนที่มีสถานะยากจนพิเศษและส่งต่อข้อมูลนักเรียนยากจนให้ต้นสังกัดเพื่อจัดสรรปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจนในปัจจุบัน กสศ. ได้ทำงานร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด 5 สังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) กลุ่มนาร่องในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) และ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) โดย กสศ. จัดสรรเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไขเพิ่มเติมเพื่อบรรเทาอุปสรรคการมาเรียน จำนวน 1.3 ล้านคน ครอบคลุมระดับการศึกษาชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น และจากการติดตามกลุ่มเป้าหมายนักเรียนทุนเสมอภาค พบว่าเงินอุดหนุนอย่างมีเงื่อนไขช่วยให้นักเรียนมีอัตราการเรียนที่ดีขึ้น ลดอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา และมีแนวโน้มที่จะศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงกว่าภาคบังคับมากขึ้น

ข้อมูลนักเรียนยากจนพิเศษ : จังหวัดลำปาง

ภาพที่ 1 : แผนที่นักเรียนยากจนพิเศษในจังหวัดลำปาง

ที่มา : ระบบสารสนเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (<https://isee.eef.or.th>)

ในภาคการศึกษา 2/2565 จังหวัดลำปางมีจำนวนนักเรียนในสังกัด สพฐ. และอปท. ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนทั้งสิ้น 63,568 คน (ภาพที่ 1) ซึ่งเป็นนักเรียนยากจนและยากจนพิเศษ จำนวน 6,340 คน คิดเป็นร้อยละ 9.97 หากพิจารณาเฉพาะนักเรียนยากจนพิเศษที่ได้รับการช่วยเหลือจาก กสศ. พบว่าจำนวนนักเรียนยากจนพิเศษเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งหมดในจังหวัดลำปางมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 4.77 ในภาคการศึกษา 2/2561 เป็นร้อยละ 5.28 ในภาคการศึกษา 2/2565 (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 : จำนวนนักเรียนทั้งหมด นักเรียนยากจน และนักเรียนยากจนพิเศษ ในจังหวัดลำปาง (ภาคการศึกษาที่ 2/2561 - 2/2565)

ในภาคการศึกษา 2/2565 มีนักเรียนยากจนพิเศษที่ได้รับทุนเสมอภาคจาก กสศ. ในจังหวัดลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 3,358 คน แบ่งเป็นระดับการศึกษาต่างๆ ดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : จำนวนนักเรียนยากจนพิเศษ* ในจังหวัดลำปาง
ภาคการศึกษาที่ 2/2565

ชั้น	นร.ยากจนพิเศษ (คน)	ร้อยละ
อนุบาล 1	8	0.24%
อนุบาล 2	127	3.78%
อนุบาล 3	213	6.34%
ประถมศึกษาปีที่ 1	325	9.68%
ประถมศึกษาปีที่ 2	389	11.58%
ประถมศึกษาปีที่ 3	315	9.38%
ประถมศึกษาปีที่ 4	350	10.42%
ประถมศึกษาปีที่ 5	383	11.41%
ประถมศึกษาปีที่ 6	387	11.52%
มัธยมศึกษาปีที่ 1	189	5.63%
มัธยมศึกษาปีที่ 2	332	9.89%
มัธยมศึกษาปีที่ 3	340	10.13%
รวม	3,358	100.00%

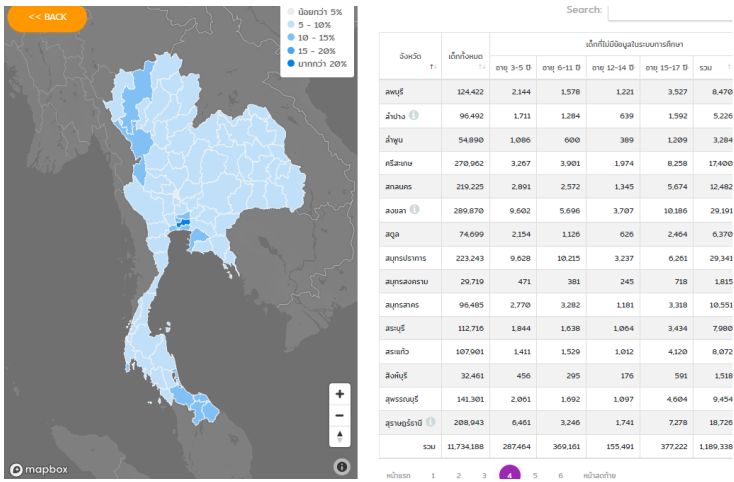
*หมายเหตุ: คำนวณจากนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สพฐ. 262 แห่ง และ อปท. 6 แห่ง

ตารางที่ 2 : จำนวนนักเรียนยากจนพิเศษ* รายอำเภอ ในจังหวัดลำปาง
ภาคการศึกษาที่ 2/2565

อำเภอ	นร.ยากจนพิเศษ (คน)	ร้อยละ
งาว	710	21.14%
เถิน	489	14.56%
เมืองลำปาง	398	11.85%
แม่เมาะ	356	10.60%
เมืองปาน	286	8.52%
วังเหนือ	202	6.02%
แจ้ห่ม	200	5.96%
เสริมงาม	189	5.63%
ห้างฉัตร	187	5.57%
เกาะคา	150	4.47%
แม่ทะ	102	3.04%
สบปราบ	59	1.76%
แม่พริก	30	0.89%
รวม	3,358	100.00%

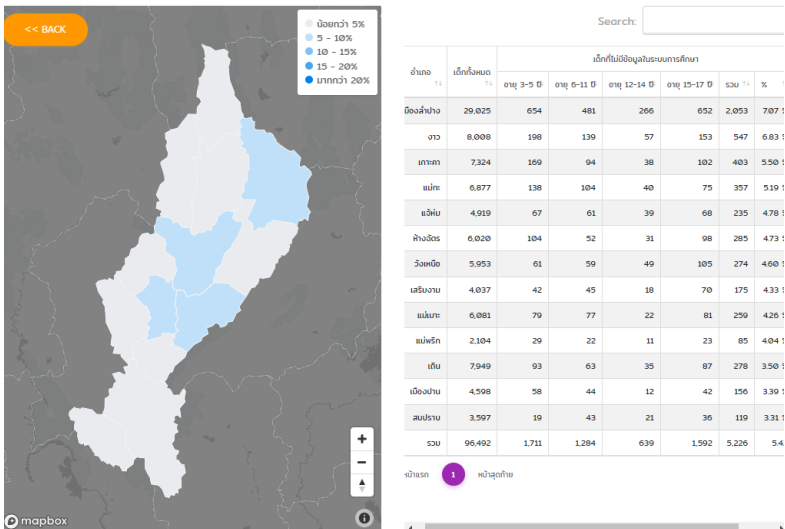
ตั้งที่กล่าวมาข้างต้น เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสและขาดแคลนทุนทรัพย์ในระบบการศึกษา แต่หากพิจารณากลุ่มเด็กที่ไม่มีข้อมูลอยู่ในระบบการศึกษาของจังหวัดลำปาง พบว่าปี 2561 มีเด็กที่ไม่มีข้อมูลในระบบการศึกษา ช่วงอายุ 3-17 ปี จำนวน 5,226 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.42 ของนักเรียนในจังหวัด ซึ่งในจำนวนนี้เป็นเด็กนอกระบบ (เด็กวัยการศึกษาภาคบังคับที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา) จำนวน 3,515 คน คิดเป็นร้อยละ 3.64 ของนักเรียนทั้งหมดในจังหวัด ดังภาพที่ 3 และเมื่อพิจารณาข้อมูลในระดับอำเภอ พบว่า 3 อำเภอที่มีสัดส่วนเด็กที่ไม่มีข้อมูลในระบบการศึกษาสูงที่สุดได้แก่ (1) อำเภอเมืองลำปาง (2) อำเภอเมือง และ (3) อำเภอเกาะคา ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 7.07 ร้อยละ 6.83 และร้อยละ 5.50 ตามลำดับ (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 3 : จำนวนเด็กที่ไม่มีข้อมูลในระบบการศึกษา ในจังหวัดลำปาง ปี 2561

ที่มา : ระบบสารสนเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (<https://isee.eef.or.th>)

ภาพที่ 4 : จำนวนเด็กที่ไม่มีข้อมูลในระบบการศึกษา ในจังหวัดลำปาง ปี 2561
จำแนกตามระดับอำเภอ

ที่มา : ระบบสารสนเทศเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (<https://isee.eef.or.th>)

โครงการพัฒนาต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

สังกัด คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ร่วมกับ ศูนย์ความปลอดภัย สพฐ. ดำเนินโครงการพัฒนาต้นแบบระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยในปีการศึกษา 2564-2565 ดำเนินการพื้นที่นำร่องครอบคลุม 28 เขตพื้นที่การศึกษา จำนวนสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการ 1,000 แห่งทั่วประเทศ โดยมีจุดเน้นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อการส่งเสริม ป้องกัน ส่งต่อและดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกลไกการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมาเน้น 2 ส่วนสำคัญ ดังนี้ 1) การพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่าย และสร้างความเข้าใจในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำข้อมูลและประเมินความเสี่ยงกลุ่มเป้าหมายนักเรียนในระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึง มัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) การถอดบทเรียนการดำเนินงานและวิเคราะห์กลไกการช่วยเหลือส่งต่อนักเรียนที่มีแนวโน้มความเสี่ยงหรือมีปัญหาทั้งระดับส่วนกลาง และพื้นที่เพื่อจัดทำระบบสารสนเทศที่ตอบโจทย์การทำงานของบุคลากรทางการศึกษา โดยในพื้นที่จังหวัดลำปาง มีเขตพื้นที่การศึกษานำร่อง จำนวน 2 แห่ง ดังนี้ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

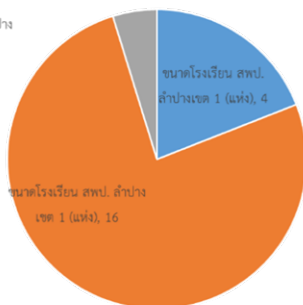
ข้อมูลโรงเรียนในจังหวัดลำปางจากระบบสารสนเทศ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปีภาคเรียนที่ 1/2565

ตารางที่ 3: จำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและบันทึกข้อมูลผ่านระบบฯ และจำนวนโรงเรียนที่อยู่ในโครงการทุนเสมอภาค

	สพม. ลำปาง ลำพูน (โรงเรียน)	สพป. ลำปาง เขต 1 (โรงเรียน)
จำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	45	21
จำนวนโรงเรียนที่ได้บันทึกข้อมูลเข้ามาในระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	37	7
จำนวนโรงเรียนที่อยู่ในโครงการทุนเสมอภาค	43	21

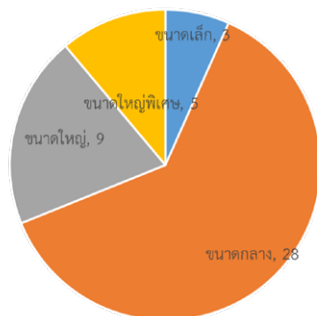
ขนาดโรงเรียน สพป. ลำปางเขต 1 (แห่ง)
ระดับชั้นที่เปิดสอน อ.1-ม.3 (4 แห่ง)
อ.2 - ม.3 (17 แห่ง)

ขนาดโรงเรียน สพป. ลำปาง
เขต 1 (แห่ง), 1

■ ขนาดเล็ก ■ ขนาดกลาง ■ ขนาดใหญ่

ขนาดโรงเรียน สพม. ลำปาง ลำพูน (แห่ง)
ระดับชั้นที่เปิดสอน ม.1- ม.6

■ ขนาดเล็ก ■ ขนาดกลาง ■ ขนาดใหญ่ ■ ขนาดใหญ่พิเศษ

กราฟที่ 1 : แสดงข้อมูลสถานศึกษา แสดงระดับชั้นที่เปิดสอน
และขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 4 : แสดงรายชื่อสถานศึกษาที่ดำเนินการบันทึกข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภาคเรียนที่1/2565 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 (ข้อมูล ณ วันที่ 11 มกราคม 2566)

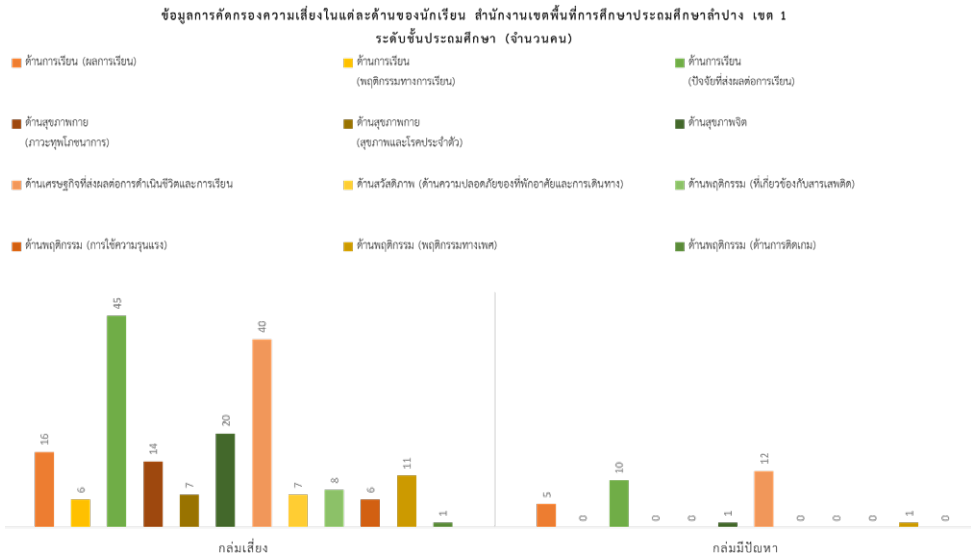
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1								
ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ขนาดโรงเรียน	ระดับชั้นที่เปิดสอน	จังหวัด	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	จำนวนนักเรียนที่ได้รับการบันทึกข้อมูลรายบุคคล	จำนวนนักเรียนที่ได้นักเรียนแบบคัดกรองความเสี่ยง	จำนวนนักเรียนทุนเสมอภาค
1	อนุบาลแม่เมาะ (ชุมชน 1)	ขนาดใหญ่	อ.1-ม.3	ลำปาง	1,128	262	259	14
2	ชุมชนบ้านพ่อนวิทยา	ขนาดกลาง	อ.1-ม.3	ลำปาง	567	370	69	12
3	บ้านบ่อหื้อ	ขนาดกลาง	อ.2-ม.3	ลำปาง	199	144	166	43
4	ปงยางคก (ทิพย์ช้างอนุสรณ์)	ขนาดกลาง	อ.2-ม.3	ลำปาง	153	40	13	9
5	สบป่าดวิทยา	ขนาดกลาง	อ.2-ม.3	ลำปาง	128	10	0	7
6	แม่แป้นวิทยา	ขนาดเล็ก	อ.2-ม.3	ลำปาง	90	74	49	3
7	ผาแดงวิทยา	ขนาดเล็ก	อ.2-ม.3	ลำปาง	87	73	70	70

ตารางที่ 5 : แสดงรายชื่อสถานศึกษาที่ดำเนินการบันทึกข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภาคเรียนที่ 1/2565 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน (ข้อมูล ณ วันที่ 11 มกราคม 2566)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน							
จังหวัดลำปาง							
ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ขนาดโรงเรียน	ระดับชั้นที่เปิดสอน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	จำนวนนักเรียนที่ได้รับการบันทึกข้อมูลนักเรียนรายบุคคล	จำนวนนักเรียนที่บันทึกแบบคัดกรองความเสี่ยงไม่ดีขึ้นๆ	จำนวนนักเรียนตามเสนอภาค
1	ถิ่นวิทยา	ขนาดใหญ่	ม.1-ม.6	1310	1295	1301	12
2	วังเหนือวิทยา	ขนาดใหญ่	ม.1-ม.6	1236	45	21	18
3	แจ้งวัฒนา	ขนาดใหญ่	ม.1-ม.6	1050	540	441	25
4	เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ เขลางค์นคร	ขนาดใหญ่	ม.1-ม.6	922	906	908	10
5	แม่เมกาวิทยา	ขนาดใหญ่	ม.1-ม.6	905	874	635	34
6	สบปราบพิทยาคม	ขนาดใหญ่	ม.1-ม.6	832	734	758	31
7	เสริมงามพิทยาคม	ขนาดใหญ่	ม.1-ม.6	822	353	271	10
8	ประจักษ์ศิลปาคม	ขนาดใหญ่	ม.1-ม.6	813	628	553	28
9	ห้างฉัตรวิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	528	464	454	12
10	เสด็จนางสง่างามวิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	396	171	169	15
11	เวียงมอกวิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	301	295	295	50
12	เมืองปานวิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	298	175	122	33
13	แม่ทิววิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	260	260	260	10
14	ประชาราชวิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	203	199	184	3
15	แม่ทะวิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	196	191	160	6
16	แม่สลับวิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	185	171	159	3
17	ทุ่งกว๋าวพิทยาคม	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	176	151	166	7
18	ทุ่งฮ่อมวิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	169	97	68	8
19	กัวมวิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	146	144	144	19
20	แม่ทะพัฒนาศึกษา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	131	110	48	1
21	สง่างามวิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	131	9	3	18
22	โป่งหลวงวิทยา รัชังดลภา ภิเชก	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	124	89	95	0
23	ไหลตมวิทยา	ขนาดเล็ก	ม.1-ม.6	120	118	118	11
24	แม่ทะประชาสามัคคี	ขนาดเล็ก	ม.2-ม.6	51	23	18	13
25	เวียงตาลพิทยาคม	ขนาดเล็ก	ม.1-ม.5	43	42	42	0
26	เวียงเจ็ดยี่สิบวิทยา	ขนาดใหญ่ พิเศษ	ปวช.3	1657	506	678	26
27	ริวกาตบ้านโอง	ขนาดใหญ่	ม.1-ม.6	909	898	825	17
28	ทุ่งหัวช้างพิทยาคม	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	491	48	24	27
29	ป่าซาง	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	391	61	56	10
30	เวียงป่าซาง	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	363	30	0	41
31	ท่าชุมเงินวิทยาคาร	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	352	323	235	10
32	น้ำดิบพิทยาคม	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	322	318	318	36
33	บ้านแป้นพิทยาคม	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	309	306	303	18
34	แม่ทิวพิทยาคม	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	297	296	296	8
35	แม่สลับวิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	256	96	81	23
36	อุ้มแจ้วพิทยาคม	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	127	105	105	7
37	บ้านไร่รัตนวิทยา	ขนาดกลาง	ม.1-ม.6	124	113	95	5

ข้อมูลการคัดกรองความเสี่ยงในแต่ละด้านของนักเรียน ผ่านระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภาคเรียนที่ 1/2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน

กราฟที่ 2 แสดงจำนวนนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา สพม.ลำปาง ลำพูน

ภาพที่ 5 : QR Code สำหรับดูรายละเอียดข้อมูลการคัดกรองความเสี่ยงในมิติอื่นๆ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน

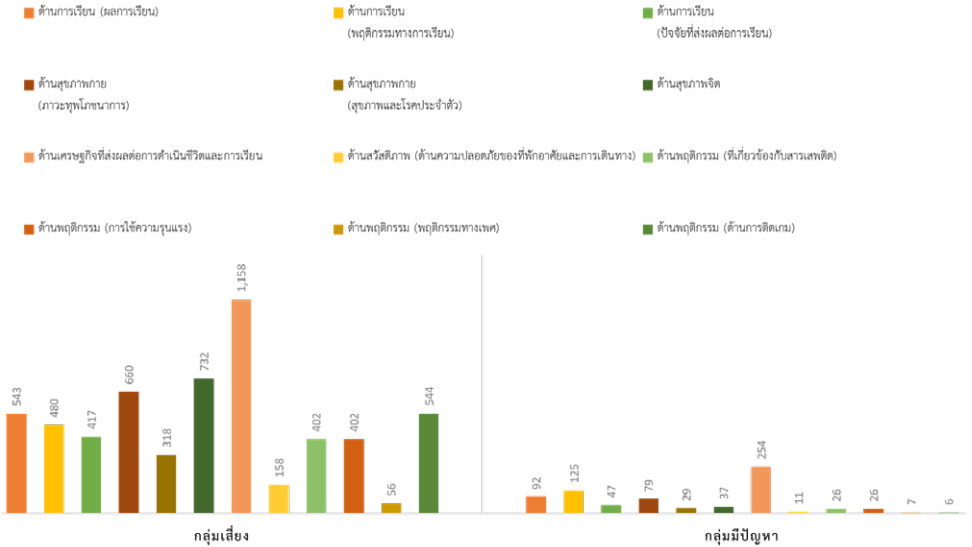
ภาพที่ 6 : QR Code สำหรับดูรายละเอียดข้อมูลการคัดกรองความเสี่ยงในมิติอื่นๆ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

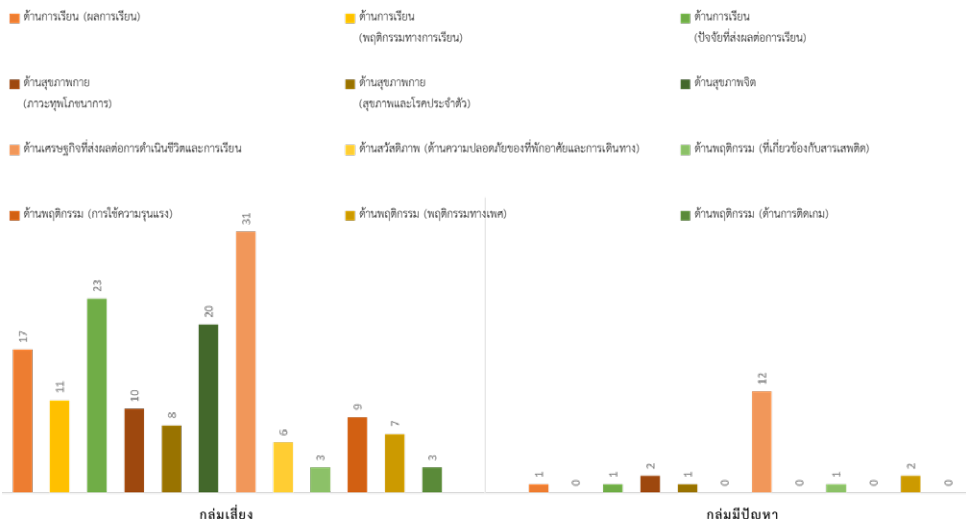
กราฟที่ 3 แสดงจำนวนนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา สพป.ลำปาง เขต 1 ระดับชั้นประถมศึกษา

ข้อมูลการคัดกรองความเสี่ยงในแต่ละด้านของนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลำปาง ลำพูน (จำนวนคน)

กราฟที่ 4 แสดงจำนวนนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา สพป.ลำปาง เขต 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษา

ข้อมูลการคัดกรองความเสี่ยงในแต่ละด้านของนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาลำปาง เขต 1 ระดับชั้นมัธยมศึกษา (จำนวนคน)

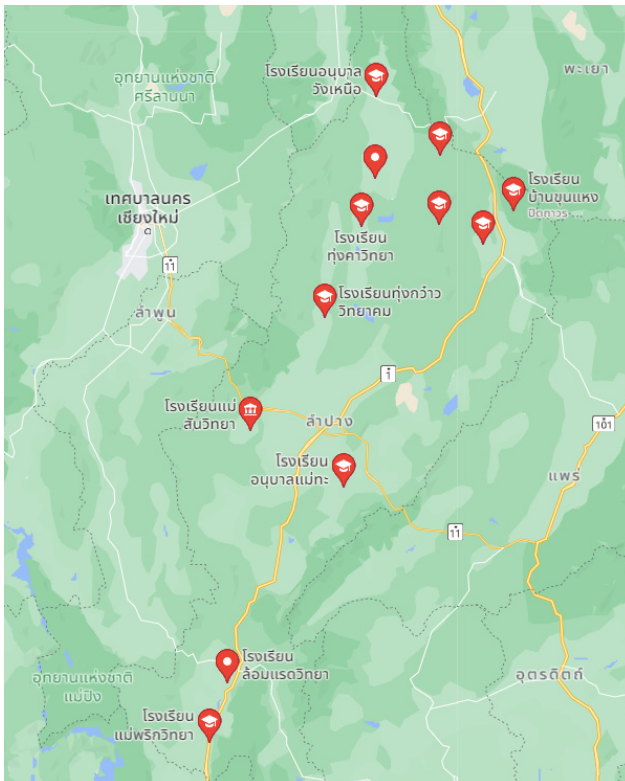

สำนักพัฒนาคุณภาพครู และสถานศึกษา

โครงการเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาในพื้นที่ จังหวัดลำปาง

- โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP)
- **ทุนครูรัก(ษ์)ถิ่น** โครงการสร้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกล เป็นครูรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชน
- **ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี**
- โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชน

โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP)

โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP) เป็นโครงการที่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีความพยายามที่จะลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) มีเป้าหมายคือการพัฒนาโรงเรียนขนาดกลาง ประมาณร้อยละ 10 ให้เป็นต้นแบบของการบริหารจัดการ การพัฒนาคุณภาพครู และการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มีคุณภาพ เพื่อให้นักเรียนเกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 และยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน

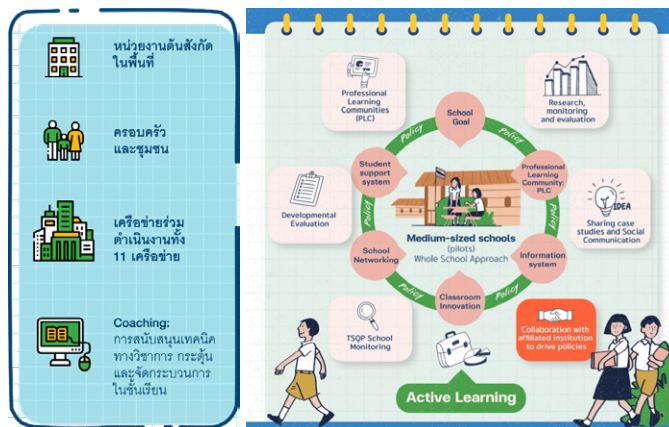
สำหรับการพัฒนาโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในช่วงปี 2562-2565 มีการดำเนินงานร่วมกับ 11 เครือข่ายร่วมดำเนินงาน ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 3) มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต 4) มูลนิธิลำปลายมาศพัฒนา 5) มหาวิทยาลัยนเรศวร 6) มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 7) มูลนิธิสยามกัมมาจล 8) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 9) มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม 10) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี 11) ศูนย์ยวพัฒน์-มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ โดยสนับสนุนการพัฒนาตนเองของโรงเรียนใน 3 สังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมจำนวน 636 แห่ง ครอบคลุมไปกับการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 23,177 คน ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะและสมรรถนะ และยกระดับผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่สูงขึ้น จำนวน 258,280 คน ซึ่งแนวทางการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเองสามารถใช้เป็นต้นแบบของการขยายผล เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

แนวคิดการดำเนินงาน

โครงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ทั้งระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยมุ่งหวังให้เกิดผลผลิตและผลลัพธ์ที่จะไปสู่การขับเคลื่อนเชิงนโยบายในระดับต่าง ๆ ได้

1. กระบวนการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ สนับสนุนโรงเรียนเป้าหมายเกิดการพัฒนาคุณภาพและประยุกต์ใช้นวัตกรรมจากเครือข่ายร่วมพัฒนาทั้ง 11 เครือข่ายที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงได้อย่างต่อเนื่องเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของโรงเรียน โดยมี 6 มาตรการสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ

2. กระบวนการวิจัย ติดตาม ถอดบทเรียนเพื่อการสื่อสารและขยายผล เพื่อหนุนเสริมการติดตาม และประเมินผลร่วมกับเครือข่ายร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน และการประเมินเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation : DE) สนับสนุนให้เกิดการขยายผลจากโรงเรียนต้นแบบที่มีความพร้อมสูง นำเครื่องมือที่ได้จากวิจัยมาใช้วัดผล และสามารถนำไปขยายผลในเชิงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของงานวิจัย การวิจัยเพื่อเก็บเกี่ยวผลการศึกษา เพื่อนำไปเป็นต้นแบบของการพัฒนาและขยายผลให้เกิดการสื่อสารสังคม (Policy Advocacy) ทั่วไป เพื่อสร้างการรับรู้และเรียนรู้จากผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง เพื่อนำไปสู่การสร้างแรงขับเคลื่อนเชิงนโยบายและการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา

โรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP)

เป้าหมายดำเนินงาน	พัฒนาต้นแบบการบริหารจัดการ คุณภาพครู และการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 เข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในระยะยาว
กลุ่มผู้รับประโยชน์	โรงเรียนสำหรับชั้นประถมศึกษาขนาดกลางที่มีเด็กด้อยโอกาสหนาแน่น ในสังกัด สพฐ. อปท. และ สข.

ผลการดำเนินงานในภาพรวมของการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียน ตลอด 3 ปี

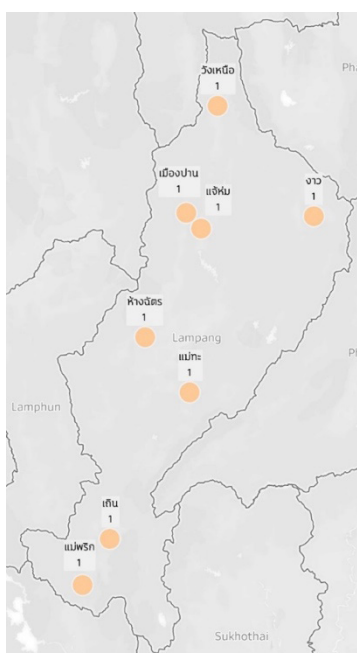
โครงการโรงเรียนพัฒนาตนเองทำให้นักเรียนกว่า 190,000 คน มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสูงขึ้น ลดช่องว่างทางการศึกษาได้ตามภารกิจหลักผ่านกระบวนการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ เกิดการเหนี่ยวนำหน่วยงานต้นสังกัดที่สำคัญจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทำให้เกิดแนวโน้มของเปลี่ยนแปลงเชิงระบบทั้งในระดับโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด ด้วยแนวคิด **‘โรงเรียนพัฒนาตนเอง’** รวมถึงการพัฒนาครูและผู้บริหารทุกคนในโรงเรียน ครอบคลุมโรงเรียนขนาดกลางทั่วประเทศ 636 แห่ง จนเป็นหนึ่งใน **‘ต้นแบบ’** ของการพัฒนาโรงเรียน ด้วยมาตรการสำคัญ 6 มาตรการ ได้แก่

1. มีการตั้งเป้าหมายของโรงเรียนได้คมชัด (Goal)
2. มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการคุณภาพ (Info)
3. มีการพัฒนาครูแกนนำและสร้างชุมชนเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC)
4. มีเครือข่ายภายนอกโรงเรียน (Network)
5. มีนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียน (Classroom) และ
6. มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนรายบุคคล

นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้เกิดการวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ เครื่องมือ และนวัตกรรมการประเมินเชิงพัฒนา การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน และนวัตกรรมของการสร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายและเครือข่ายใหม่ ลดอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา ลดสภาวะการเรียนรู้อดถอย เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และเกิดระบบดูแลช่วยเหลือและพัฒนานักเรียนตามความต้องการและศักยภาพได้อย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนตาม Core Learning Outcomes สูงขึ้น โดยรูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้น และการวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญกับระบบการศึกษาส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ เกิดการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในระดับพื้นที่ และบุคลากรเข้ามาร่วมเรียนรู้และสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียน และเหนี่ยวนำให้ทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนการสร้างโอกาสและคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ในพื้นที่จังหวัดลำปาง

มีโรงเรียนเข้าร่วมการพัฒนา 2 รุ่น รุ่นที่ 1 จำนวน 5 แห่ง และรุ่นที่ 2 จำนวน 3 แห่ง รวมทั้งสิ้น 8 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 8 อำเภอ ในเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 4 เขต คือ (1) สพป.ลำปาง เขต 1 (2) สพป.ลำปาง เขต 2 (3) สพป.ลำปาง เขต 3 และ (4) สพม.ลำปาง ลำพูน โดยส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร 167 คน นักเรียน 1,416 คน และนักเรียนยากจนพิเศษ 187 คน โดยมีเครือข่ายร่วมพัฒนา คือ มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต

กวาง	1
แจ่ม	1
เกิน	1
เมืองปาน	1
แม่ทะ	1
แม่พระ	1
วังเหนือ	1
ห้างฉัตร	1
รวมโรงเรียน	8

ข้อมูลโรงเรียนและพื้นที่ในโครงการ TSQP จังหวัดลำปาง

รายนามโรงเรียนพัฒนาตนเอง (Teacher and School Quality Program: TSQP)
จ.ลำปาง

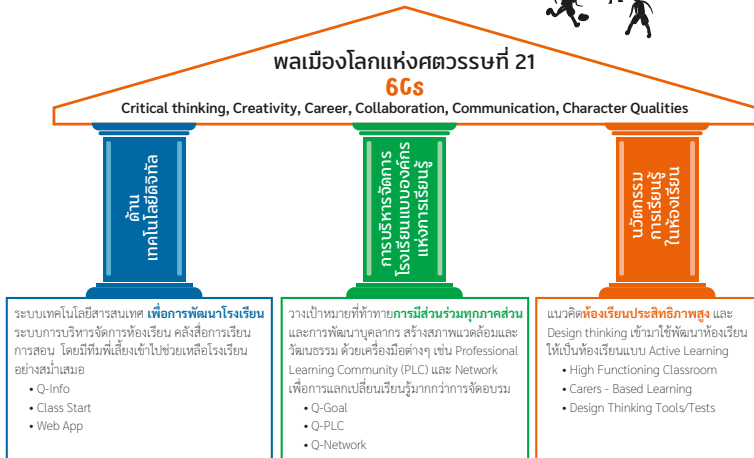
ลำดับที่	อำเภอ	ตำบล	รหัส 10 หลัก	ชื่อโรงเรียน	สังกัด	ครู/ บุคลากร	นักเรียน อ.1-ม.3	นักเรียน ยากจนพิเศษ
1	แจ้ห่ม	ปงดอน	1052500342	บ้านอ้อน	สพป.	21	272	108
2	งาว	ปงเตา	1052500266	ทุ่งควายทิง	สพป.	19	170	5
	วังเหนือ	ร่องเคาะ	1052500224	ล้อมแรดวิทยา	สพป.	20	203	35
3	งาว	บ้านร้อง	1052500261	ทุ่งกว่าววิทยาคม	สพม.	26	97	12
4	แม่เมาะ	นาสัก	1052500465	อนุบาลแม่ทะ (ชุมชนบ้านน้ำโห่ง- บ้านฮ่อมอุปลัมภ์)	สพป.	13	112	6
		บ้านดง	1052500455	แม่พริกวิทยา	สพม.	15	114	2
	วังเหนือ	วังใต้	1052500212	อนุบาลวังเหนือ	สพป.	30	326	17
		วังทอง	1052500204	แม่สั่นวิทยา	สพม.	23	122	2
รวม						167	1,416	187

(ข้อมูลปีการศึกษา 2564)

รูปแบบนวัตกรรมและแนวคิดของการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ ของมูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต

มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต ได้ดำเนินการส่งเสริม/สนับสนุนให้โรงเรียน
รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 มีการพัฒนาตนเองทั้งระบบโรงเรียน (Whole School Approach)
ทั้งด้านการบริหารจัดการโรงเรียนที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ และด้านการจัด
การเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญกับความต้องการตามบริบทของโรงเรียนในการ
พัฒนาตนเอง ได้ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน
(Community Innovation Project: CIP) ซึ่งมาจากการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้
เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ของ OECD ให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย
ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การประเมินระดับการคิดผู้เรียน 2) การกระตุ้นความ
ตระหนัก และแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ 3) วางแผนพัฒนาตนเองร่วมกัน
4) เรียนรู้ด้วยการลงมือทำจริง 5) ผู้เรียนประเมินตนเอง 6) คิดต่อยอดองค์ความรู้
โดยมีลักษณะห้องเรียนประสิทธิภาพสูง (High Functioning Classroom) ดังภาพ 1

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach)

แนวคิดและนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนที่ใช้ในการพัฒนาโรงเรียน

ห้องเรียนประสิทธิภาพสูง (High-Functioning Classroom) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความคิดและจินตนาการ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมที่ครูออกแบบอย่างยืดหยุ่นและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช้การนั่งฟังอยู่หนึ่ง ๆ อย่างที่เคยเป็น แต่เปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นสนามแห่งการเรียนรู้ที่ไม่มีรูปแบบตายตัว เป็นพื้นที่ที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน เป็นความท้าทายที่ไม่ซ้ำกัน

การจัดการเรียนรู้แบบโครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP)

โครงการนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อชุมชน มาจากการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ของ OECD ให้กับบริบทของประเทศไทย มีจุดเด่นอยู่ที่ การสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งหัวข้อโครงการจากการที่ผู้เรียนได้ไปสำรวจชุมชนเพื่อหาปัญหา หรือสิ่งที่ต้องการจะพัฒนา เพื่อได้ผลลัพธ์การเรียนรู้สามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชนเป็นการสร้างจิตสาธารณะและการรู้จักการให้นำไปสู่นิสัยของนักเรียนที่มีนิสัยใฝ่จรรโลงสังคม 6 ขั้นตอนดังนี้

กรณีศึกษา : โรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคม

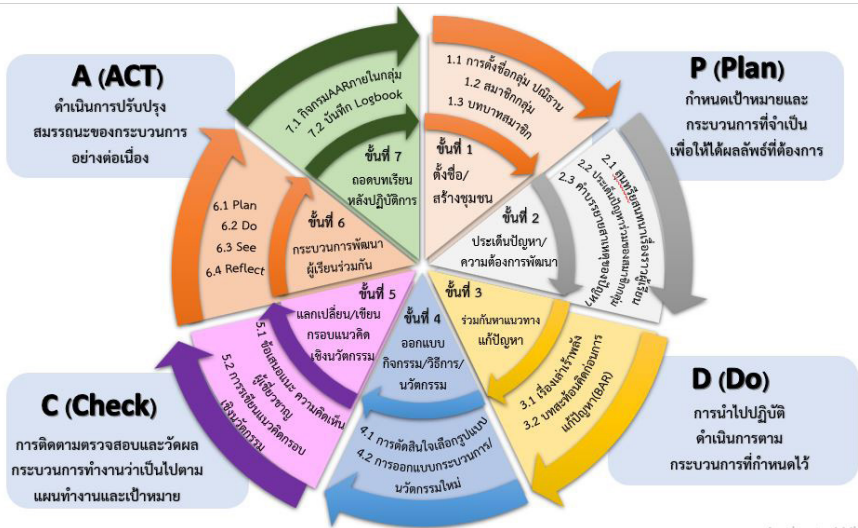
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน
 เครือข่ายสนับสนุนการพัฒนาและการใช้นวัตกรรม :
 มูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต

---

1. **ข้อมูลพื้นฐาน** โรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคม 194 หมู่ที่ 4 ตำบลทุ่งกว่า อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ผู้บริหารสถานศึกษา คือ นายประนอม ไทยภรณ์ ครู จำนวน 19 คน นักเรียน จำนวน 166 คน นักเรียนยากจนและยากจนพิเศษ จำนวน 16 คน
2. **ผลการดำเนินงานตามมาตรการโรงเรียนพัฒนาตนเอง** มีดังนี้
  - 1) **Goal** : การพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ ที่ช่วยสร้างโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียนที่สามารถเรียนรู้เพื่อให้เกิด Learning Outcomes และมีการนำกระบวนการประเมินเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation : DE) มาใช้ในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน แผนการดำเนินงาน และทบทวนการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนตามโครงการ และประเมินความสำเร็จของโครงการและสิ่งที่แก้ไข ปรับปรุง ในปีการศึกษาต่อไป
  - 2) **Info** : โรงเรียนนำระบบ Q-Info ในการบริหารจัดการ สะท้อนข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนการกำนันที่ข้อมูลตารางสอนการกำนันที่แบบปพ. และนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี
  - 3) **Classroom** : พัฒนาการกระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ
  - 4) **PLC** : ครูและผู้บริหารมีการนำกระบวนการชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Professional Learning Community) มีการใช้กระบวนการ PLC ทั้ง 7 ชั้น ของโรงเรียน โดยมีการจัดกลุ่มครูตามลักษณะใกล้เคียงกัน ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study : LS) ในสถานศึกษา การเปิดห้องเรียน (Open Class) มุ่งให้ครูทุกคนใช้เทคนิค Growth Mindset ในการนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละรายวิชา

กระบวนการ 7 ขั้นของ PLC โรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคม

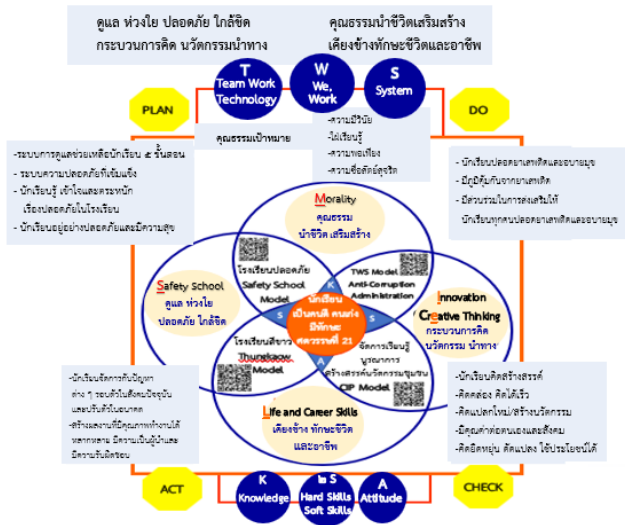
- 5) การเข้าร่วมเครือข่าย (Network) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนของเครือข่ายระหว่างโรงเรียนในการสร้างบทเรียนด้วยกัน (Lesson Study) กิจกรรมที่ 1 ตั้งวงสนทนาแลกเปลี่ยน(Plan) กิจกรรมที่ 2 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ใหม่/กระบวนการสอนใหม่ (Do) กิจกรรมที่ 3 เยี่ยมชั้นเรียน (See) กิจกรรมที่ 4 การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) นอกจากนี้ Q-Coach ยังได้ประชุมพร้อมให้ความรู้ในเรื่องปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenal Based Learning : PhBL) เทคนิคการคิดแบบหมวก 6 ใบ เทคนิค SCAMPER : The Process เทคนิคการตั้งคำถาม RCA (Reflect-Connect-Apply)

6) **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน** : โรงเรียนได้กำหนดนโยบายและการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความปลอดภัย โดยใช้กระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ “T-SPA 3SR PLUS PRO. 7 Q MODEL” มีวิสัยทัศน์คือ มุ่งพัฒนานักเรียน ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้กำหนดนโยบายและการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการคุ้มครองนักเรียนอย่างปลอดภัย ส่งเสริมพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากบุคลากรทุกคน การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง ครูและบุคลากรทางการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศิษย์เก่าของโรงเรียน มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การเสริมสร้างทักษะชีวิต ความปลอดภัยและการคุ้มครองนักเรียนอย่างยั่งยืน ในปีการศึกษา 2563-2565 พัฒนางานด้วย 1 นวัตกรรมหลัก TWS-SMILE + 4 นวัตกรรมย่อย

ดำเนินงานระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน
และความปลอดภัย
ในโรงเรียน
อย่างมีประสิทธิภาพ

ขับเคลื่อนด้วย **๑** นวัตกรรมหลัก TWS-SMILE MODEL + ๔

TWS

T : Team Work = การทำงานร่วมกันเป็นทีม
Technology = เพิ่มประสิทธิภาพงานด้วยเทคโนโลยี

W : We = นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ภาคีเครือข่าย
Work = การทำงานด้วยกำลังกายและกำลังใจ
 เพื่อจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

S : System = การทำงานเป็นระบบ
Shared Vision = มีวิสัยทัศน์และเป้าหมาย

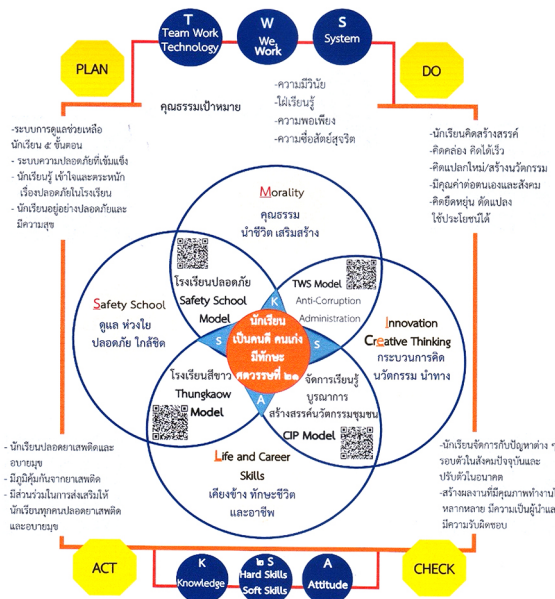

โรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคมมีรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 ภายใต้ยุทธศาสตร์

ดูแล ห่วงใย ปกป้องภัย โภษะ
 กระบวนการคิด นวัตกรรมนำทาง

คุณธรรมนำชีวิตเสริมสร้าง
 เคียงข้างทักษะชีวิตและอาชีพ

ขับเคลื่อนด้วย ๑ นวัตกรรมหลัก TWS - SMILE MODEL + ๔ นวัตกรรมย่อย

วิธีการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนครบทั้ง 5 ขั้นตอน โดยดำเนินงานสอดคล้องอย่างเป็นระบบ

มีวิธีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาจัดเก็บข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น ได้แก่ ข้อมูลด้านความสามารถ สุขภาพ จิตใจและครอบครัว และด้านอื่น ๆ ครูที่ปรึกษานำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ครูที่ปรึกษาใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ดังนี้ ระเบียบสะสม ใช้การประเมินด้วยระบบโปรแกรม SDQ สำเร็จรูป ประเมินพฤติกรรมเด็ก SDQ โดยนักเรียนประเมินตนเอง ครูประเมินนักเรียนและผู้ปกครองประเมินนักเรียน ประมวลผลด้วยโปรแกรมแปลผล SDQ และใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ EQ โดยนักเรียนประเมินตนเอง ครูนำมาแปลผลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ผล EQ และจัดเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปประกอบกับข้อมูลด้านอื่น ๆ เช่น การตรวจสอบการเข้าแถวในตอนเช้าของนักเรียนทุกวันด้วย Application ติดตามการเข้าเรียนรายชั่วโมงจากแบบบันทึกการสอนและแก้ปัญหาการมาโรงเรียน หากนักเรียนมาสาย ไม่เข้าเรียนหรือมีปัญหาจะได้ดำเนินการช่วยเหลือได้ทันเวลา การสอบถามหรือสัมภาษณ์นักเรียน การออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเป้าหมายครบทุกคน และเยี่ยมซ้ำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครูได้เห็นสภาพแท้จริงของสิ่งแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ทางครอบครัวของนักเรียน ได้รู้ถึงเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อครู โรงเรียน และนักเรียน และเพื่อแสดงความห่วงใยและร่วมแบ่งปัน นอกเหนือจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วคณะครูยังได้นำขนม อาหาร ของใช้ เป็นของฝากแก่ผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อแบ่งปันด้วยความห่วงใย มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองทางกลุ่มไลน์ในการติดต่อสอบถามและแจ้งข่าวสารและใช้วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากแฟ้มสะสมผลงาน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองซึ่งจัดทำโดยกรมอนามัย ที่มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

วิธีการคัดกรอง โรงเรียนได้จัดให้มีการประชาพิจารณ์และกำหนดเกณฑ์การคัดกรองร่วมกันเพื่อจัดกลุ่มนักเรียนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนและนำมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ **กลุ่มเด็กดี 1 (ปกติ)** **กลุ่มเด็กดี 2 (เสียง)** **กลุ่มเด็กดี 3 (มีปัญหา)** และ**กลุ่มเด็กดี 4 (พิเศษ)** โดยคัดกรองจากแบบประเมินและข้อมูลด้านอื่นที่ได้จัดเก็บรวบรวมเป็นรายบุคคล มาประกอบการคัดกรองตามเกณฑ์การคัดกรองโดยใช้โปรแกรมคัดกรองและจัดกลุ่ม ได้แก่ **กลุ่มปกติ**คือนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ **กลุ่มเสียง** คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสียงตามเกณฑ์การคัดกรองซึ่งต้องให้ความช่วยเหลือ ป้องกัน หรือแก้ไขปัญหามาตามเกณฑ์ตามแต่กรณี **กลุ่มมีปัญหา** คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองซึ่งต้องให้ความช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหามาตามเกณฑ์ตามแต่กรณี **กลุ่มพิเศษ**ที่เป็นเด็กมีปัญหาทางการเรียนรู้ มีความต้องการพิเศษ เช่น ออทิสติก จากนั้นครูที่ปรึกษาหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องทันเวลา ครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ ไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสียง/มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ (Sensitive) แม้ว่านักเรียนจะรู้ว่า ขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดก็ตาม กรณีครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียนก็จะระมัดระวังในการสื่อสารที่จะไม่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าคุณครูหลานถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติแตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ

วิธีส่งเสริม พัฒนานักเรียนทุกกลุ่ม โรงเรียนได้จัดกิจกรรม โครงการพัฒนา และส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสียง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสียง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ นักเรียนกลุ่มพิเศษได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างถูกแนวทางทำให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป ดังนี้ กิจกรรมโฮมรูมทุกระดับชั้น จัดทุกวันหลังเข้าแถวตอนเช้า การเยี่ยมบ้าน การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom

Meeting) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สอนเสริม จัดค่ายวิชาการ ค่ายทักษะชีวิต ส่งเสริม กีฬา ดนตรี ศิลปะ กิจกรรมส่งเสริม ทักษะงานอาชีพ จัดกิจกรรมหลักสูตรอาชีพระยะสั้น กิจกรรมจัดชุมนุมตามความ สนใจ กิจกรรมคลินิกอักษรภาษา จัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมและจริยธรรม กิจกรรม ‘อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รักรักษ์ผืนป่าชุมชน’ กิจกรรม

‘ทำผายชะลอน้ำ ตามรอยพ่อ’ ปลูกฝังความมีจิตสาธารณะ จัดสรรเงิน อุดหนุนปัจจัยพื้นฐาน การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ แนวทางการศึกษาต่อ การให้ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากยาเสพติดหรือเมื่อเผชิญกับเหตุร้าย การรักษา กฎจราจร กิจกรรมแกนนำ ปชช. สพฐ.น้อย และ ปชช. สพฐ.ชุมชน กิจกรรมส่งเสริม ประชาธิปไตย การเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน กำนันผู้ใหญ่บ้าน นักเรียน

วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนทุกคนจะได้รับการเอาใจใส่ จากครู ที่ปรึกษา/ครูประจำวิชาเท่าเทียมกันสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและวิธีการป้องกันและ การแก้ไขปัญหานั้นที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยไม่ปล่อยปละละเลยหรือทิ้ง ใครไว้ข้างหลัง ให้เป็นปัญหาของสังคม การป้องกันเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหานั้นเป็น ภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนานักเรียน ด้วยความร่วมมือกัน ระหว่างโรงเรียนกับภาคีเครือข่าย ช่วยกันสอดส่องดูแลทั้งในและนอกโรงเรียน โดย จัดกิจกรรมการให้คำปรึกษาเบื้องต้น โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม ที่ดีงาม โครงการโรงเรียนสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข กิจกรรม ‘บริสุทธิ์ใจ ค้นได้ทั่วตัว’ การตรวจค้นเพื่อเฝ้าระวังการพกพาสิ่งนี้อาจเกิดอันตรายกับนักเรียน เข้ามาในโรงเรียนและกิจกรรม ‘รณรงค์ต่อต้านยาเสพติด’ ในชุมชนเพื่อปลูกจิตสำนึก การเป็นแบบอย่างที่ดี โดยน้อมนำหลักทรงงานเป็นแนวคิดในการจัดกิจกรรม ‘วินัย สร้างได้ เริ่มที่ตนเอง’ การปลูกฝังฝึกความมีวินัยพื้นฐาน 5 ประการ กิจกรรมกีฬา ภายในและนอกโรงเรียน ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติระบบมาตรการความปลอดภัยของ นักเรียน แต่งตั้งครูเวรประจำวัน/คณะกรรมการนักเรียน/सारวัตรนักเรียนตามจุด ต่าง ๆ แต่งตั้งเวรยามรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน สำหรับปัญหาทั่วไปที่ไม่ซับซ้อน จะมีแนวทางในการช่วยเหลือด้วยการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แสดงความห่วงใยและให้ กำลังใจ ช่วยพิจารณาทางเลือกและประสานการช่วยเหลือ หากเป็นปัญหาที่ซับซ้อน

ครูที่ปรึกษาจะประสานครูผู้เกี่ยวข้อง สื่อสารกับผู้ปกครอง มาทำความเข้าใจและ
 พร่ำร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาเบื้องต้นโดยครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวหรือ
 ครูประจำวิชา จัดกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น คณะกรรมการห้องเรียนสีขาว โครงการ
 คุณธรรมหนึ่งชั้นเรียน หนึ่งโครงการคุณธรรม กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมกำนัน
 ผู้ใหญ่บ้านนักเรียนช่วยสอดส่องดูแลและประสานงานแต่ละหมู่บ้าน ออกเยี่ยมบ้าน
 นักเรียน การสื่อสารทางโทรศัพท์ กลุ่มไลน์กัลยาณมิตร (ผู้ปกครอง) จัดกิจกรรม
 ช่อมเสริม ได้แก่ คลินิกกรีกษาษา ช่วยแก้ไขปัญหาการอ่าน เขียน ภาษาไทย
 ใช้พฤติกรรมเชิงบวกด้วยกิจกรรม ‘สมาธิสร้างสติเกิดปัญญา’ นักเรียนฝึกนั่งสมาธิ
 ฝึกทักษะคิดไตร่ตรอง-ใคร่ครวญพิจารณาตนเอง ก่อนการเข้าเรียนในตอนเช้า

มีวิธีการส่งต่อ มีการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกไปยังบุคคลฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
 ครูที่ปรึกษาส่งต่อหัวหน้าระดับชั้น ครูแนะแนว ครูประจำวิชาหรือฝ่ายบริหารบุคคล
 ซึ่งมีคู่มือการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและทำงานเป็นทีมร่วมกัน มีการบันทึกหลักฐาน
 จัดทำรายงานและจัดทำแบบส่งต่อที่มีข้อมูลความต่อเนื่อง ยึดหลักการ ครูมีความรัก
 ความเมตตาต่อศิษย์ ทำงานเป็นระบบ เคารพกติกา มีวาจาไพเราะ สงเคราะห์นักเรียน
 ทุกคนด้วยจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู มีการใช้และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี
 ในการรายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างร้อยละ 5 ขึ้นตอน
 มีการแต่งตั้งครูที่ปรึกษาห้องเรียนละ 2 คน จำนวน 12 ห้องเรียนและได้สร้างความ
 เข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือ 5 ขึ้นตอนหลักเพิ่มขึ้น แต่งตั้งคณะกรรมการ
 อำนวยการ (ทีมนำ) คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ครูที่ปรึกษาเป็นตัวหลัก
 ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (ทีมทำ) ทำให้นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือ
 อย่างทั่วถึงและใกล้ชิดทั้งในช่วงเหตุการณ์ปกติและในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
 ไข้หวัดใหญ่-19 คณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ) ดำเนินงานระบบการดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียนทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินงานอย่างเต็มความสามารถ เริ่มจาก

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูใช้เวลาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ทำความ
 รู้จักนักเรียน ทั้งระดับบุคคลและครอบครัว สร้างความไว้วางใจ เพื่อพิจารณาความ
 พร้อมของนักเรียนต่อการเรียนรู้ ครูเปิดโอกาสให้ตัวครูเองและนักเรียนในห้องเรียน

หรือชั้นเรียนได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมกับเพื่อนใหม่ ครูใหม่ ชั้นเรียนใหม่ โดยเว้นระยะห่างทางกายภาพเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อ ครูสังเกตสภาวะอารมณ์ การปรับตัวของเด็ก ทั้งที่เกิดจากสถานการณ์โรคระบาดและการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยติดตามความร่วมมือ ความรับผิดชอบของเด็ก ผ่านการสังเกต การพูดคุย การตรวจสอบผลงานเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์จัดเก็บข้อมูลด้านความสามารถ สุขภาพ จิตใจและครอบครัวและด้านอื่น ๆ จากการสอบถาม สัมภาษณ์นักเรียน ผู้ปกครอง การออกเยี่ยมบ้านนักเรียน การประเมินพฤติกรรมเด็ก SDQ โดยนักเรียน ครูและผู้ปกครองประเมินด้วยระบบออนไลน์ แบบประเมิน EQ และระเบียบสะสมที่จัดเก็บอย่างเป็นระบบ นำข้อมูลรายบุคคลนั้นมาใช้ใน

การคัดกรองนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาพิจารณาจากข้อมูลเป็นรายบุคคล และการสังเกตความผิดปกติทางอารมณ์ พฤติกรรมหรือสังคมของนักเรียนและนำมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ **กลุ่มเด็กดี 1 (ปกติ) กลุ่มเด็กดี 2 (เสียง)** **กลุ่มเด็กดี 3 (มีปัญหา) และกลุ่มเด็กดี 4 (พิเศษ)** มีปัญหาทางการเรียนรู้และมีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะปัญหาทางอารมณ์ที่จำเป็นต้องสอบถามจากนักเรียน หรือให้นักเรียนประเมินตัวเอง นอกจากปัญหาด้านอารมณ์ พฤติกรรม หรือสังคมแล้ว ครูควรประเมินความสามารถด้านการสื่อสารตามระดับ พัฒนาการหรือระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละคน เพื่อพิจารณาช่วยเหลือในด้านความบกพร่องด้านการสื่อสาร หรือการเข้าใจภาษาของนักเรียน

มีวิธีส่งเสริมพัฒนานักเรียน ด้วย 4 เทคนิคหลัก คือ กิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้าน การหารือผู้ปกครองชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมทักษะชีวิต มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียน โดยบูรณาการองค์ความรู้ด้านสุขภาพกายและจิตเข้าด้วยกัน โดยครูสื่อสารเรื่องความเครียดว่าเป็นปฏิกิริยาปกติที่เกิดขึ้นได้ในภาวะวิกฤติที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 จึงนำกระบวนการจัดการความเครียดจากปัญหาต่าง ๆ ที่นักเรียนเผชิญอยู่ การฝึกสติสร้างสมาธิให้กลมกลืนและเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละวัย ร่วมกับการฝึกทักษะชีวิตที่เสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจ (Resilience) ให้กับนักเรียน ได้แก่ ทักษะด้านอารมณ์ สังคม และความคิด โดยประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัวอย่างใกล้ชิด เพื่อส่งต่อข้อมูลสำคัญให้กับผู้ปกครองในการดูแลต่อเนื่อง

มีวิธีการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาประกอบด้วย 2 เทคนิคหลัก คือ การให้คำปรึกษาและการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข้ปัญหา เมื่อครูสังเกตเห็นความผิดปกติของนักเรียน ประกอบการคัดกรองเพื่อค้นหานักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาเพิ่มเติมแล้ว ครูใช้ทักษะการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยเหลือด้านจิตใจแก่นักเรียน โดยให้เวลารออยู่นักเรียนคนนั้นอย่างสงบ รับฟังปัญหาและสนับสนุนให้นักเรียน มองหาแหล่งช่วยเหลือด้านจิตใจที่เข้าถึงง่าย จัดกิจกรรมกับกลุ่มนักเรียนเพื่อช่วยให้เกิดการยอมรับอารมณ์ที่เกิดขึ้นในภาวะวิกฤติ มีบทสนทนาที่เปิดกว้าง สำหรับปัญหาความไม่สบายใจของทุกคนในห้องเรียน เพิ่มวิธีการสร้างสรรค์ในการช่วยเหลือร่วมมือกัน และให้กำลังใจสำหรับผู้ทำดีมีความเอื้อเฟื้อและเมตตาต่อผู้อื่น ครูให้ข้อกำหนดกับนักเรียนว่าขณะที่ต้องเรียนรู้ผ่านออนไลน์เพิ่มขึ้นอาจขยายเวลาการอยู่หน้าจอเพิ่มขึ้น แต่เมื่อสถานการณ์กลับสู่ภาวะปกติระยะเวลาหน้าจอลดลงเท่าปกติ ครูและพ่อแม่ให้ความสำคัญกับ **‘กระบวนการ’** ของการเรียนรู้หรือการแก้ไข้ปัญหา มากกว่าผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และให้ความสำคัญกับความพยายามต่อความยากลำบากมากขึ้น

การส่งต่อ ในกรณีที่ครูพบปัญหาของนักเรียนที่ยากต่อการช่วยเหลือ ควรส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้แก้ไข้เยียวยาอย่างเหมาะสม 1) การส่งต่อภายในไปยังครูแนะแนว ครูพยาบาล หรือนักจิตวิทยาโรงเรียน 2) การส่งต่อภายนอกไปพบผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานสาธารณสุข 3) ให้ข้อมูลแหล่งช่วยเหลือด้านจิตใจที่เข้าถึงง่าย ได้แก่ สายด่วนกรมสุขภาพจิต 1323, facebook, สายด่วนสุขภาพจิต 1323, www.Lovecarestation.com แหล่งอื่นๆ

ข้อค้นพบ สถานการณ์ปัญหาในห้องเรียน

- แนวทางของโรงเรียนในการแก้ไขสถานการณ์/ปัญหา โดยมีเด็กเป็นตัวตั้ง โรงเรียนมุ่งกว่าวิทยาลัยาคมมีการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อใช้ในการแก้ไขในสถานการณ์ดังกล่าว

- วิธีแก้ปัญหา นวัตกรรม เครื่องมือที่พัฒนา และการบูรณาการ (ยกตัวอย่างเชิงรูปธรรม ความโดดเด่นของนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนที่ใช้ ที่นำไปสู่ผลการพัฒนาที่นักเรียนโรงเรียนมุ่งกว่าวิทยาลัยาคมมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ บูรณาการทักษะชีวิต เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทักษะชีวิตและอาชีพด้วยโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) ร่วมกับเทคนิคคำถาม R-C-A โรงเรียนมุ่งกว่าวิทยาลัยาคม

- บทบาทของผู้อำนวยการที่มีส่วนร่วมประกอบไปด้วย
  1. เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
  2. เป็นผู้นำในการบริหาร ยึดแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
  3. เป็นผู้นำด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้
  4. เป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการ
  5. เป็นผู้ประสานความร่วมมือกับชุมชน
  6. เป็นผู้นำในการบริหารงานแบบประชาธิปไตย โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม และส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน
  7. เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาเป็นเอกลักษณ์ขององค์กรในการสร้างสรรค์
  8. เป็นผู้นำในการบริหารคุณภาพ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ลงมือทำและรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ
  9. เป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
  10. เป็นผู้นำในการจัดหางบประมาณ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาาร่วมกัน

บทบาทของครู คือ **ครูผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวก** จะทำหน้าที่ อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน และในขณะเดียวกันก็กระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมและสนับสนุนทางจิตวิทยาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ของนักเรียน ซึ่งเป็นรูปแบบที่อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า นักเรียนมีความสามารถ ในการค้นหาคำตอบผ่านการสำรวจด้วยตัวเอง โดยครูผู้สอนช่วยกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมไปถึงสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ เพื่อกระตุ้น ให้นักเรียนเรียนรู้และรู้จักแก้ปัญหา บทบาทของครูผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวกนี้ เป็นบทบาทที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตัวเอง และเพื่อให้การ สอนมีประสิทธิภาพสูงสุด เพราะการที่ครูผู้สอนปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนเป็นรายบุคคล จะทำให้เขาเรียนรู้และมีความมั่นใจมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้หรือการ เรียนรู้อย่างมีความสุข โดยไม่ทิ้งเด็กคนไหนไว้ข้างหลัง ฯลฯ

ครูโรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคมยึดเป้าหมาย (Goal) ของโรงเรียน คือ การพัฒนา กระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ เพื่อนำลงสู่ห้องเรียน ตามแนวทาง โครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) ครูจัดการเรียนรู้ตามหลักการของ CIP เพื่อให้นักเรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สำคัญ (Core Learning Outcomes) โดยเน้นการลงมือปฏิบัติที่มีความหลากหลาย มีการใช้ สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ครูมีบทบาทในการนิเทศติดตาม โดย คณะจากผู้บริหารโรงเรียนและครูแกนนำ ครูของโรงเรียนมีการใช้กระบวนการ PLC ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นระยะเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูมีการวัดและประเมินผลตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ และทักษะที่พึงมีตามธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ ครูนำผลการจัด การเรียนรู้ปลายภาคเรียน เพื่อวิเคราะห์และหาแนวทางในการปรับกิจกรรมการ เรียนรู้ต่อไป ครูรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำและใช้สารสนเทศ (Q-Info) ของผู้เรียนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูจัดทำโครงการด้วยวิธีการที่หลากหลาย ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการพัฒนาศักยภาพนักเรียนตามหลักการการพัฒนา

กระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ ครูส่งเสริม ช่วยเหลือและแก้ปัญหา ผู้เรียนอย่างเป็นระบบและทั่วถึงในเรื่องหลักการการพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ ครูนำกระบวนการตามงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไปพัฒนานักเรียนการพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ ครูได้รับการพัฒนาตนเองจากหน่วยงานต้นสังกัด (สพฐ.) และหน่วยงานภายนอก และครูใช้กระบวนการ PLC ในการพัฒนาตนเอง

นักเรียนโรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคมได้รับการจัดการเรียนการสอนสู่ทักษะ ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning และ Focus ที่ทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ 6 ขั้นตอน ตามแนวทางโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project :CIP) สอดคล้องกับ Q-Goal : การพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ นักเรียนตามระดับชั้นเรียนตามกระบวนการ Active Learning เพื่อนำไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) ตามที่กำหนดได้ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์โรงเรียน : มุ่งพัฒนานักเรียนให้ เป็นคนดี คนเก่ง มีทักษะในศตวรรษที่ 21 นักเรียนได้รับการสนับสนุนได้รับการดูแล ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนได้รับการประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน และนักเรียนมีผลงาน/ชิ้นงานตามโครงการ สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน

1. การพัฒนานักเรียนก่อน และหลังเข้าร่วมโครงการ ทั้งเชิงวิชาการและ พหุติกรรม

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาที่บูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หลังการเรียนรู้อตามโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผลการเรียนเฉลี่ย 3.35 คิดเป็นร้อยละ 83.75 มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.5 ขึ้นไปร้อยละ 83.16 สูงกว่าเกณฑ์ มาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดไว้ (มากกว่า 80.00)

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาที่บูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการเรียนรู้ตามโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ย 3.10 คิดเป็นร้อยละ 77.50 มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.5 ขึ้นไป ร้อยละ 78.81 ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดไว้ (มากกว่า 80.00)

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาที่บูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการเรียนรู้ตามโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ย 2.98 คิดเป็นร้อยละ 74.50 มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.5 ขึ้นไป ร้อยละ 78.79 ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดไว้ (มากกว่า 80.00)

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาที่บูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการเรียนรู้ตามโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ย 3.19 คิดเป็นร้อยละ 83.75 มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.5 ขึ้นไป ร้อยละ 80.00 เท่ากับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดไว้ (มากกว่า 80.00)

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาที่บูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการเรียนรู้ตามโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ย 3.30 คิดเป็นร้อยละ 82.50 มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.5 ขึ้นไป ร้อยละ 87.66 เท่ากับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดไว้ (มากกว่า 80.00)

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาที่บูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการเรียนรู้ตามโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ย 3.31 คิดเป็นร้อยละ 82.75 มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.5 ขึ้นไป ร้อยละ 84.34 เท่ากับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดไว้ (มากกว่า 80.00)

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาที่บูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลังการเรียนรู้ตามโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ย 3.35 คิดเป็นร้อยละ 87.50 มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.5 ขึ้นไป ร้อยละ 88.49 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดไว้ (มากกว่า 80.00)

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาที่บูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หลังการเรียนรู้ตามโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ผลการเรียนรู้เฉลี่ย 3.56 คิดเป็นร้อยละ 89.00 มีผลการเรียนตั้งแต่ 2.5 ขึ้นไป ร้อยละ 89.01 ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดไว้ (มากกว่า 80.00)

การประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้บูรณาการ ด้วยโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-มีอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2564 พบว่า ภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.98, S.D. = 0.16) ในการประเมินระดับความพึงพอใจทั้ง 3 ด้านคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านกระบวนการกลุ่ม และด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีระดับการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาที่บูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 หลังการเรียนรู้ตามโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) ปีการศึกษา 2562-2564 พบว่า เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือนักเรียนมีผลการเรียนตั้งแต่ 2.5 ขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 80 สรุปว่ามีผลการเรียนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดไว้

การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน (Q-Goal) ของโรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคม จังหวัดลำปาง TSQP 2 ลำปาง ตาม **วิสัยทัศน์โรงเรียน** มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีทักษะในศตวรรษที่ 21 คือ **เป้าหมาย (Goal)** การพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคมมีการเปลี่ยนแปลงสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์ คือ นักเรียนมีระดับการประเมินในระดับ ดี มากกว่าร้อยละ 80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือนักเรียนมีผลการเรียนตั้งแต่ 2.5 ขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 80 สรุปว่ามีผลการเรียนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดไว้เมื่อเทียบเคียงกับ Core Learning Outcomes ที่ กสศ. กำหนด ซึ่งมีผลการประเมินสอดคล้องกัน

2. ความก้าวหน้าของการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

ความก้าวหน้าของการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน ได้รับความร่วมมือในทิศทางที่ดีขึ้น

คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ให้ความร่วมมือในการกำหนดเป้าหมาย(Goal) ของโรงเรียนและให้ความร่วมมือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมว่าเริ่มจากกระบวนการทำงานร่วมกันโดยเริ่มจากการร่วมคิด การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินงาน/ปฏิบัติ การร่วมมือกันพบปัญหาหรือเผชิญอุปสรรค พร้อมทั้งแก้ไขให้ลุล่วง การร่วมมือกันพบความสำเร็จ และการร่วมกันชื่นชมยินดีภาคภูมิใจในความสำเร็จในงานนั้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา คือ การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโรงเรียน โดยการสนับสนุนด้านความคิดเห็นตัดสินใจ สละแรงงาน และเวลาให้โรงเรียนในการวางแผน การกำหนดนโยบาย การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน การแก้ปัญหา พัฒนาสนับสนุนด้านการเงินและการประเมินผลการทำงาน

ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในตามแนวทางโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) สอดคล้องกับ Q-Goal : การพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ ที่ช่วยสร้างโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียนที่สามารถเรียนรู้เพื่อให้เกิด Learning Outcome

แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามกรอบแนวทาง โครงการ TSQP

รูปแบบกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเป็นเลิศ
“TSPA 3SR PLUS PRO. 7Q MODEL”

กระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ “T-SPA 3SR PLUS PRO. 7Q MODEL” ของโรงเรียนทุ่งกว้าววิทยาคม จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจ (Survey) โรงเรียนต้องมีการสำรวจความต้องการในการพัฒนาสถานศึกษาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ระยะที่ 2 ดำเนินงานตามแผนงานโครงการแผนปฏิบัติการประจำปี ระยะที่ 3 ประเมิน ปรับปรุงและพัฒนาแผนงานโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปี

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดเป้าหมาย (Setting Goals) โรงเรียนรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน จัดทำฐานข้อมูล และระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสภาพขององค์กร วิเคราะห์สภาพขององค์กรบริบทของสถานศึกษา โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis

รวมทั้งนำความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ตามขั้นตอนที่ 1 การสำรวจ (Survey) มาเป็นข้อมูลในการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) เป้าหมาย (Goals)

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) โรงเรียนมีแนวทางวางแผนกลยุทธ์และขับเคลื่อนกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

กลยุทธ์ที่ 2 ขับเคลื่อนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ขับเคลื่อนการบริหารจัดการ โรงเรียนต้องขับเคลื่อนการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยมุ่งสร้างการรับรู้และการยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กร (5ร) สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ด้วย ริเริ่ม สร้างสรรค์ ร่วมพัฒนา รักสถาบันและสถานศึกษา และระเบียบวินัยเสริมคุณค่าของคนดี โดยแนวทางการขับเคลื่อน ดังนี้

T – TWS Team คือ จุดเริ่มต้นที่สำคัญ ‘การทำงานจะสำเร็จหรือล้มเหลว การบริหารงานบุคคลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวคือ ได้ใจคนก็ได้งาน’ ดังนั้น การสร้างทีมหรือการทำงานเป็นทีมจึงเป็นจุดเริ่มต้นอันดับแรกที่จะมุ่งการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและทำงานการบริหารจัดการสำเร็จที่เกิดจากทีมคุณภาพ (Q-Team) โดยยึดหลักการ ดังนี้ Together (ทำด้วยกัน) Everybody (ทุกคนต้องช่วยกัน) Achievement (งานมีความสำเร็จ) Morals (คุณธรรมนำความรู้) และ Sincere (มีความจริงใจ)

S – System ประกอบด้วยระบบหลักแบบผสมผสาน PDCA & DALI และระบบสนับสนุนตามแผนงานและโครงการต่างๆ เช่น รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม (TWS MORAL-TEAMS MODEL) รูปแบบการขับเคลื่อนโรงเรียนสุจริต (TWS Model For Anti-Corruption Education Administration) เป็นต้น โดยมีระบบคุณภาพ 3Q ได้แก่ Q-PLC

Q-Coach Q-Info มาขับเคลื่อนระบบหลักและระบบสนับสนุนสามารถดำเนินงานอย่างมีคุณภาพ

P – Participation การบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางการศึกษาอย่างหลากหลาย เช่น เครือข่ายทางการศึกษา เครือข่ายผู้ประกอบการ เครือข่ายศิษย์เก่า/ชุมชน และครู บุคลากร และนักเรียน เป็นต้น โดยให้ความสำคัญของเครือข่ายทุกระดับ ยกย่องและให้เกียรติ โดยยึดมั่นว่าเครือข่ายทุกระดับ คือ เครือข่ายคุณภาพ (Q-Network) ที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนคุณภาพของสถานศึกษา

A – Achievement ตระหนักเสมอว่า ‘การบริหารจัดการสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นความสำเร็จเป็นเป้าหมาย’ ทั้งเป้าหมายคุณภาพระดับสถานศึกษา (Q-Goals) และเป้าหมายคุณภาพระดับห้องเรียน (Q-Classroom)

กลยุทธ์ที่ 3 ติดตามและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนต้องให้ความสำคัญต่อระบบการติดตามและพัฒนาสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และเครือข่ายคุณภาพ (Q-Network) ตามยึดแนวคิด (Coaching & Mentoring) ทั้งการติดตามและพัฒนาภายในสถานศึกษาและจากเครือข่ายทางการศึกษาองค์กรภายนอกสถานศึกษา (Q-Coach) ใช้วิธีการติดตามและพัฒนาอย่างหลากหลายทั้งระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Platform) และระบบเอกสาร เช่น นิเทศภายใน ประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Q-PLC) นำเสนอผลการปฏิบัติงาน ผลงานทางวิชาการ เป็นต้น

กลยุทธ์ที่ 4 ประเมิน ปรับปรุง และต่อยอด โรงเรียนต้องประเมินผลการดำเนินงานแผนงานโครงการ/กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และเครือข่ายคุณภาพ (Q-Network) ของโรงเรียน การประเมินโดยใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Platform) และระบบเอกสาร เน้นการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและต่อยอดโครงการ/กิจกรรมงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี

ขั้นตอนที่ 4 รายงาน (Report) โรงเรียนต้องรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และหน่วยงานต้นสังกัด การรายงานผลการดำเนินงานใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Platform) และระบบเอกสาร โดยใช้วิธีการรายงานอย่างหลากหลาย เช่น เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์แลกเปลี่ยนทางวิชาการ เป็นต้น นอกจากนี้ต้องนำผลการรายงาน(Report)มาเป็นข้อมูลสารสนเทศในการขับเคลื่อนกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ “T-SPA 3SR PLUS PRO.7Q MODEL” ในขั้นตอนที่ 1 การสำรวจ (Survey) เป็นวงจรเชิงระบบต่อไป

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อครู

1. ครูยึดเป้าหมาย (Goal) ของโรงเรียน คือ การพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ เพื่อนำลงสู่ห้องเรียน ตามแนวทางโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project :CIP)
2. ครูจัดการเรียนรู้ตามหลักการของ CIP เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สำคัญ (Core Learning Outcomes) โดยเน้นการลงมือปฏิบัติที่มีความหลากหลาย มีการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้
3. ครูมีบทบาทในการนิเทศติดตาม โดยคณะจากผู้บริหารโรงเรียนและครูแกนนำ
4. โรงเรียนมีการใช้กระบวนการ PLC ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นระยะ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
5. ครูมีการวัดและประเมินผลตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และทักษะที่พึงมีตามธรรมชาติของสาระการเรียนรู้
6. ครูนำผลการจัดการเรียนรู้ปลายภาคเรียน เพื่อวิเคราะห์และหาแนวทางในการปรับกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป
7. ครูรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำและใช้สารสนเทศ (Q-Info) ของผู้เรียนในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

8. ครูจัดทำโครงการด้วยวิธีการที่หลากหลายในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการพัฒนาศักยภาพนักเรียนตามหลักการการพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ
9. ครูส่งเสริม ช่วยเหลือและแก้ปัญหาผู้เรียนอย่างเป็นระบบและทั่วถึงในเรื่องหลักการการพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ
10. ครูนำกระบวนการตามงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปพัฒนา นักเรียนการพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ
11. ครูได้รับการพัฒนาตนเองจากหน่วยงานต้นสังกัด (สพฐ.) และหน่วยงานภายนอก
12. ครูใช้กระบวนการ PLC ในการพัฒนาตนเอง

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อนักเรียน

1. นักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning และ Focus ที่ทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับการพัฒนา 21st Century Skills นักเรียนมีกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ 6 ขั้นตอน ตามแนวทางโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) สอดคล้องกับ Q-Goal : การพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ
2. นักเรียนตามระดับชั้นเรียนตามกระบวนการ Active Learning นักเรียนได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปสู่ผลผลิตและผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ตามที่กำหนดได้ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์โรงเรียน : มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีทักษะในศตวรรษที่ 21

3. นักเรียนได้รับการสนับสนุนได้รับการดูแลตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. นักเรียนได้รับการประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน
5. นักเรียนมีผลงาน/ชิ้นงานตามโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อผู้ปกครอง

1. คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ให้ความร่วมมือในการกำหนดเป้าหมาย (Goal) ของโรงเรียนและให้ความร่วมมือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
2. คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมเริ่มจากกระบวนการทำงานร่วมกันโดยเริ่มจากการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน/ปฏิบัติ การร่วมมือกันพบปัญหาหรือเผชิญอุปสรรคพร้อมทั้งแก้ไขให้ลุล่วง การร่วมมือกันพบความสำเร็จ และการร่วมกันชื่นชมยินดีภาคภูมิใจในความสำเร็จในงานนั้น

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา คือ การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโรงเรียน โดยสนับสนุนด้านความคิดเห็นตัดสินใจ สละแรงงาน และเวลาให้โรงเรียนในการวางแผน การกำหนดนโยบาย การติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน การแก้ปัญหา พัฒนาสนับสนุนด้านการเงิน และการประเมินผลการทำงาน โดยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีดังนี้

1. **การมีส่วนร่วมโดยตรง** เป็นการมีส่วนร่วมในรูปของกรรมการที่ปรึกษาที่จะให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ เพราะกิจกรรมบางอย่างอาจมีอุปสรรคไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องให้บุคคลอื่นเข้ามาร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปหรือเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมโดยตรงจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่ว่าเป็นการร่วมอย่างมีระบบ มักทำเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น เมื่อมีคำสั่งแต่งตั้งบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องใดก็ตาม ผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการตัดสินใจร่วมกัน

2. **การมีส่วนร่วมโดยอ้อม** เป็นเรื่องของการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ให้บรรลุเป้าหมายอย่างไม่เป็นทางการให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมาย เช่น การบริจาคเงินทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เข้าช่วยสมทบ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมแต่ยินดีร่วมมือ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อชุมชน

ชุมชนแห่งเรียนรู้ที่สำคัญในตามแนวทางโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน(Community Innovation Project : CIP) สอดคล้องกับ Q-Goal : การพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ เพื่อการมีงานทำ-อาชีพ ที่ช่วยสร้างโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียนที่สามารถเรียนรู้เพื่อให้เกิด Learning Outcomes

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อโรงเรียน

โรงเรียนมีการสร้างความเข้าใจและการขยายผลเกี่ยวกับโครงการให้กับบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องในการประชุมครูประจำเดือน และการประชุมสรุปผลการดำเนินการตามโครงการเมื่อสิ้นภาคเรียน รวมทั้งมีการใช้กระบวนการ PLC ในการดำเนินงานตามโครงการอย่างต่อเนื่องตลอดภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2564 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 การขยายผลจากครูแกนนำให้ครูทั้งโรงเรียนนำโครงการไปดำเนินการตามแนวทางดำเนินงานสู่ความสำเร็จตามกระบวนการ DALI โรงเรียนจัดอบรมชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบ 6 ขั้นตอน ตามแนวทางโครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน(Community Innovation Project : CIP) ให้แก่คณะครู

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารมีการสร้างแผนผังแสดงความสัมพันธ์ ของเป้าหมายโรงเรียน (Goal) กับข้อมูลสารสนเทศ (Info) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ครุมีอาชีพ (PLC) โค้ชของโรงเรียน (Coach) เครือข่ายโรงเรียน (Network) ห้องเรียนคุณภาพสูง (High Functioning Classroom) กระบวนการเรียนรู้ 4 P และการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในรูปแบบกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเลิศเป็นเลิศ “TSPA 3SR PLUS PRO. 7Q MODEL” และการบริหารเชิงระบบโดยการมีส่วนร่วมมุ่งสู่คุณภาพโดยใช้รูปแบบ “PIPO² MODEL”

ข้อจำกัดของการพัฒนา

1. การปรับเปลี่ยนโยกย้ายและการเกษียณอายุราชการของบุคลากรในโรงเรียน ส่งผลให้ครูไม่ครบชั้นเรียนและรายวิชา
2. การปรับเปลี่ยนโยกย้ายของผู้อำนวยการโรงเรียนส่งผลต่อความต่อเนื่องของการบริหารจัดการ เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการทำความเข้าใจหลักการและแนวทางการพัฒนาโรงเรียน
3. การบริหารจัดการโรงเรียนในสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลต่อประสิทธิภาพและผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน จากปัญหาสภาวะการณ์เรียนรู้ที่ถดถอย

ก้าวต่อไปของการเป็นโรงเรียนพัฒนาตนเอง มีแผนดำเนินการ (Next Step) เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนางาน ดังนี้

1. ด้านระบบสารสนเทศ (Info) สามารถนำข้อมูลจากโปรแกรมไปจัดทำเป็นสารสนเทศได้อย่างหลากหลายมีแผนการพัฒนางาน
2. ด้านระบบเครือข่าย (Network) เพื่อให้โรงเรียนมีเครือข่ายร่วมการพัฒนา ทั้งโดยการจัดตั้งและที่เกิดขึ้นเอง แต่การดำเนินการร่วมกันมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ

3. การตั้งเป้าหมายโรงเรียน (Goal) กับข้อมูลสารสนเทศ (Info) ชุมชน
 แห่งการเรียนรู้ครูมืออาชีพ (PLC) โค้ชของโรงเรียน(Coach) เครือข่าย
 โรงเรียน (Network) ห้องเรียนคุณภาพสูง (High Functioning Classroom)
 กระบวนการเรียนรู้ 4P และ การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
 ในรูปแบบกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเลิศเป็นเลิศ “TSPA
 3SR PLUS PRO. 7Q MODEL” ให้เป็นรูปธรรมในการบริหารให้เกิด
 ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีความยั่งยืน
 ต่อไป
4. Classroom เพื่อให้โรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ตามโครงการนวัตกรรม
 เพื่อชุมชน (CIP) ทุกชั้นตอน (6 ชั้นตอน) มีแผนการเรียนรู้ (บูรณาการ)
 ของครู มีชิ้นงาน (โครงการ) ของนักเรียน และมีการขยายผลการจัดการ
 เรียนรู้ไปยังทุกชั้นเรียน
5. PLC โรงเรียนมีชุมชนแห่งการเรียนรู้ครูมืออาชีพ ด้วยกระบวนการ 7 ชั้น
 โดยมีชุมชนแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในตามแนวทางโครงการสร้างสรรค์
 นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) และ
 มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้บูรณาการทักษะชีวิต
 เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทักษะชีวิตและอาชีพด้วยโครงการ
 สร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP)
 ร่วมกับเทคนิคคำถาม R-C-A มีการปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
 รวมทั้งมีการบันทึก (Log Book) สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติเป็น
 องค์ความรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

**การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการทักษะชีวิต
เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทักษะชีวิตและอาชีพ ด้วยโครงการสร้างสรรค์
นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP)**

ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1. โครงการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อชุมชน (Community Innovation Project : CIP) เป็นกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเพื่อชุมชน ประกอบไปด้วย

- ขั้นตอนที่ 1 : ประเมินทักษะการเรียนรู้ Pre-Post Test
- ขั้นตอนที่ 2 : คิดประเด็นการเรียนรู้จากแรงบันดาลใจ
- ขั้นตอนที่ 3 : ร่วมมือวางแผนบูรณาการ
- ขั้นตอนที่ 4 : เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ
- ขั้นตอนที่ 5 : ผู้เรียนประเมินตนเอง
- ขั้นตอนที่ 6 : คิดต่อยอดองค์ความรู้

2. FILLA เรียนรู้จากโจทย์ปัญหา 4 ขั้นตอน

3. **บูรณาการเชิงสร้างสรรค์ Creative Integration** การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการครุมีการวางแผนจัดการเรียนรู้ร่วมมือกัน 8 กลุ่มสาระฯ แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ตามที่ผู้เรียนสนใจ ผู้เรียนต้องมีทักษะการคิดขั้นสูงและนำความรู้ Hard skills (ทักษะที่ใช้ในการทำงาน) Soft skill (ทักษะที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับคน เกี่ยวข้องกับการเข้าสังคมและอารมณ์) มาใช้

4. **การจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิต** เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ลักษณะของกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพในการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิต ผู้เรียน กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันตามองค์ประกอบทักษะชีวิต 4 องค์ประกอบ และพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง

องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธ์ภาพ

การใช้คำถาม R - C - A เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้หรือการเรียนการสอน ตามปกติอย่างต่อเนื่อง เป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดไตร่ตรองและคิดหาเหตุผลทำให้ตนเองฉงนใจคิด รู้คิด รู้จักแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลายและสั่งสมไว้เป็นประสบการณ์ที่ดี ซึมซับเข้าสู่จิตใจอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ผู้เรียนก็จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ดีงาม เป็นความรู้และความตระหนักที่ยั่งยืน โดยครูเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนได้สะท้อน (Reflect) เชื่อมโยง (Connect) และปรับใช้ (Apply) ซึ่งเรียกคำถามดังกล่าวโดยย่อว่า คำถาม R - C - A

5. โครงการฐานวิจัย (Research-Based Learning) : จัดการเรียนการสอนที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) การคิดเชิงระบบ (System Thinking) และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) โดยครูเป็นผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือสำคัญ 3 ประการ คือ การตั้งคำถามกับผู้เรียน (**ถามคือสอน**) การชวนผู้เรียนสะท้อนความคิด (**สะท้อนคิดคือเรียน**) การฝึกให้ผู้เรียนเขียนสรุป (**เขียนคือคิด**)

6. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกัน เช่น รวมหัวคิด (Think- Heads Together) เทคนิคกลุ่มสำรวจ (Group Investigation : GI) เทคนิคกลุ่มร่วมมือ (Co - op Co - op) เป็นต้น

7. Learning by Technology ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ได้แก่ การเรียนรู้ความรู้ใหม่ ๆ และฝึกความสามารถทักษะบางประการโดยใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ทางโทรทัศน์ที่ส่งผ่านดาวเทียม การค้นคว้าเรื่องที่สนใจผ่าน Internet เป็นต้น

8. Authentic Assessment ประเมินผลตามสภาพจริง ประเมินความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนจากผลงาน หรือ การกระทำเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเองในสภาพที่เป็นจริง

9. Learning Outcomes ผลลัพธ์การเรียนรู้ กำหนดเกณฑ์บ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้และผลของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากระบบการเรียนรู้ตามประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติและ/หรือจากการทำงาน ประกอบด้วย 3 มิติได้แก่ ความรู้ (K) สู้สัมมาชีพ ทักษะพื้นฐาน (S) ทักษะชีวิตและงานอาชีพ คุณลักษณะ (A)

กรณีศึกษา : โรงเรียนอนุบาลวังเหนือ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

1. ข้อมูลพื้นฐาน ตำบล วังเหนือ อำเภอ วังเหนือ ลำปาง 52140 เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 - ประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้บริหารสถานศึกษา คือ นายสมคิด สืบแจ้ ครูจำนวน 27 คน นักเรียนจำนวน 332 คน นักเรียนยากจนและยากจนพิเศษ จำนวน 20 คน

2. ผลการดำเนินงานตามมาตรการโรงเรียนพัฒนาตนเอง มีดังนี้

- 1) **Goal :** การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนอนุบาลวังเหนือมีความชัดเจน และเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญโดยระบุเป้าหมายของโรงเรียนคือ ‘พัฒนาทักษะการคิด’
- 2) **Info :** มีการนำระบบสารสนเทศที่ได้มาใช้ในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การติดตามประเมินผล และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนได้นำข้อมูลในระบบ Q-info ไปใช้ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการของโรงเรียน PISA TEN MODEL
2. I-Information ข้อมูลสารสนเทศ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถตรวจสอบความก้าวหน้า หรือข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ได้จาก Q-Report และผู้ปกครองสามารถดูผลการเรียนของนักเรียนหรือข้อมูลข่าวสารจากโรงเรียนได้ในระบบ Q-Parent
3. ด้านงานทะเบียนและวัดผล ได้ปรับ ปพ. 6 ของโรงเรียนให้สอดคล้องกับ Q-Info เอกสาร ปพ. 5 ใช้ระบบ Q-Info 100%
4. ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูประจำชั้นใช้ข้อมูลจากตารางเรียนในการกำหนดโครงสร้างรายวิชา สถิติการเข้าเรียน และภาวะโภชนาการ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้ระบบสารสนเทศ (Info)

1. ผู้บริหารเห็นความสำคัญของระบบ Q-Info และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้ระบบ Q-Info ในการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล
2. ครูแกนนำ Q-Info สามารถดูแลระบบ สร้างความเข้าใจการใช้งานให้แก่คุณครูและเป็นที่ปรึกษาตลอดจนคอยแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
3. คุณครูสามารถเข้าใช้งานในระบบ Q-Info ได้ทุกคน

3) Classroom : ครูมีการออกแบบการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้รูปแบบ Learning Box และจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ด้วยโครงงานนวัตกรรมเพื่อชุมชน (CIP) ตามแนวทางของ OECD ที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

4) PLC : ใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองของผู้บริหาร ครู และบุคลากรเพื่อการพัฒนาโรงเรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และต่อเนื่อง โดยการวางแผนการสอน การออกแบบเกณฑ์การวัดและประเมินผล พฤติกรรมของนักเรียน และการบริหารจัดการภายในโรงเรียน **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม PLC** ครูเปิดใจพร้อมรับฟังความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5) การเข้าร่วมเครือข่าย (Network) : เครือข่ายการทำงานร่วมกับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกโรงเรียน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน การบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

6) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน : มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา ด้อยโอกาส และมีความต้องการจำเป็นพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ครบถ้วน และเสมอภาค ขัดค้นพบ สถานการณ์ปัญหาในห้องเรียน เช่น การเรียนรู้ถดถอยหรือห้องเรียนที่เด็ก ๆ มีความพร้อมแตกต่างกัน ซึ่งครูผู้สอนต้องศึกษาและให้ความดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ดูแลความปลอดภัยของนักเรียนทั้งด้านร่างกายและ

จิตใจด้วยความเสมอภาค เท่าเทียม และการดูแลความปลอดภัยของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ข้อค้นพบ สถานการณ์ปัญหาในห้องเรียน

- **แนวทางของโรงเรียนในการแก้ไขสถานการณ์/ปัญหา โดยมีเด็กเป็นตัวตั้ง**
  1. **การจัดการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ** เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ โดยนักเรียนจะเป็นผู้กำหนดสิ่งที่ตนเองจะเรียนรู้ด้วยตนเอง วางแผนการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติตามแผน โดยนักเรียนทำงานผ่านกระบวนการกลุ่ม อภิปราย แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ภายในกลุ่ม โดยครูมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำสิ่งที่ตนเองสนใจได้สำเร็จ
  2. **การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน** เพื่อให้นักเรียนเกิดการคิดสร้างสรรค์ในสิ่งที่ตนเองสนใจผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง CIP และการจัดการเรียนรู้ผ่าน Learning Box
- **วิธีแก้ปัญหา นวัตกรรม เครื่องมือที่พัฒนา และการบูรณาการ**

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง CIP ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน

1. **ประเมินทักษะการคิดของนักเรียน** ครูประเมินทักษะการคิดของนักเรียนผ่านใบกิจกรรมที่ออกแบบ เพื่อนำผลการประเมินทักษะการคิดของนักเรียนไปสู่การจัดกลุ่มนักเรียนโดยคละความสามารถตามผลการประเมินทักษะการคิด
2. **คิดประเด็นการเรียนรู้จากแรงบันดาลใจ** นักเรียนแต่ละคนสำรวจรอบบริเวณโรงเรียนและจดบันทึกสิ่งที่ตนเองสนใจให้ได้มากที่สุด จากนั้นนักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลสิ่งที่สังเกตได้มารวบรวมเป็นของกลุ่มและร่วมกันอภิปรายเพื่อจัดกลุ่มสิ่งที่สังเกตได้ตามความเห็นของกลุ่ม หลังจากนั้นนักเรียนเลือกคำในแต่ละกลุ่มเพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยครูจะเป็นผู้อำนวยความสะดวก

และช่วยเหลือนักเรียนแต่ละกลุ่มเพื่อให้นักเรียนสามารถกำหนดประเด็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง (เป็นเทคนิคของครูแต่ละท่านที่สามารถเสริมเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนสามารถกำหนดประเด็นการเรียนรู้ของกลุ่มได้) เช่น การเปิดคลิปตัวอย่างนวัตกรรมแปลกใหม่ในปัจจุบัน การใช้คำถามให้นักเรียนสังเกตลักษณะหรือคุณสมบัติของแต่ละคำที่นักเรียนได้จัดกลุ่มไว้ การให้นักเรียนสำรวจสิ่งที่เป็นปัญหาภายในโรงเรียนเพื่อนำมาสู่การคิดนวัตกรรมที่ช่วยแก้ปัญหา เป็นต้น

3. ร่วมมือเขียนแผน นักเรียนวางแผนการทำงานภายใต้คำศัพท์ 4 คำ ได้แก่ Facts, Ideas, Learning และ Action plan โดยครูใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการอภิปรายและร่วมกันตัดสินใจในการเขียน FILA จากคำศัพท์ 4 คำข้างต้น

4. การจัดการเรียนรู้ ครูวางแผนการสอนจาก FILA ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม โดยมีการบูรณาการการจัดการเรียนรู้หลายศาสตร์ ซึ่งนักเรียนจะกำหนดสิ่งที่ตนเองต้องศึกษาด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้นักเรียนทำงานได้ตามแผนที่วางไว้ เช่น การจัดห้องคอมพิวเตอร์ให้นักเรียนได้สืบค้นข้อมูล การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับนักเรียน เป็นต้น โดยระหว่างการลงมือปฏิบัติของนักเรียนแต่ละกลุ่มครูอำนวยความสะดวกโดยการเตรียมวัสดุและดูแลความปลอดภัยในการทำงานของนักเรียน (เป็นเทคนิคของครูแต่ละท่านในการบริหารจัดการชั้นเรียน) เช่น ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรายงานผลการทำงาน ปัญหาและแนวทางแก้ไข การให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้กำหนดแผนในการทำงานครั้งต่อไปและระบุวัสดุอุปกรณ์ที่ตนเองต้องใช้ทำงาน เป็นต้น

5. นักเรียนประเมินตนเองผ่าน Spider-gram

6. เน้นย้ำ ข้ำทวน ขวนคิดต่อ การนำเสนอผลงานกลุ่มหน้าชั้นเรียนและจัดทำเล่มรายงานการสะท้อนผลการทำงานกลุ่มเพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันคิดต่อยอดนวัตกรรมของตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งมีการจัดเวลาเพื่อนำเสนอของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้นำเสนอนวัตกรรมของตนเองให้กับนักเรียนระดับชั้นอื่นได้รับชม

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ Learning Box

Learning Box เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ถูกออกแบบขึ้นมาให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน เน้นให้นักเรียนเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งหัวใจสำคัญของ Learning Box คือ การใช้กระบวนการ STEAM Design Process (การตั้งคำถาม จินตนาการ วางแผนการทำงาน ลงมือปฏิบัติและการสะท้อนคิด) ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ แก้ปัญหา พัฒนาจากสิ่งของรอบตัวได้ง่าย ๆ และสามารถคิดต่อยอดได้เรื่อย ๆ ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทั้งรูปแบบ On-hand, Online และ On-site อีกทั้งผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เช่น คอยดูแล ติดตาม ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนกับบุตร รวมไปถึงมีส่วนร่วมในการประเมินผล

บทบาทของผู้อำนวยความสะดวก

บทบาทของผู้บริหาร : อำนวยความสะดวกให้กับครูในการจัดการเรียนรู้

บทบาทของครู : อำนวยความสะดวกให้นักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ ให้กำลังใจนักเรียนและกระตุ้นการคิดของนักเรียนในการทำงานแต่ละขั้นตอน

ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงที่นักเรียน

- 1) นักเรียนทุกคนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 2) กระบวนการคิดของนักเรียนได้รับการพัฒนา โดยสังเกตจากการจัดกิจกรรมในปีแรกนักเรียนจะไม่กล้าคิด กล้าทำงานและกล้าการทำงานผิดพลาด ซึ่งครูจะต้องให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนเกือบทุกขั้นตอน กล่าวคือ ครูต้องพยายามใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำงาน เพราะนักเรียนมีความคิดว่า ทำไม่ได้ และไม่สามารถหาสิ่งที่สร้างสรรค์ในการทำงาน โดยในปีที่ 3 นักเรียนมีความกล้าในการตัดสินใจและครูมีบทบาทในการกระตุ้นน้อยลง นักเรียนสามารถคิดและทำงานได้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือนักเรียนในบางเรื่องเท่านั้น
- 3) นักเรียนกลุ่มอ่อนมีบทบาทในการเรียนมากขึ้นและได้แสดงความรู้ความถนัดของตนเอง

การพัฒนานักเรียนก่อน และหลังเข้าร่วมโครงการ ทั้งเชิงวิชาการและพฤติกรรม

- **ก่อนการพัฒนา** นักเรียนจะไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำงานและกลัวการทำงาน ผิดพลาด รวมทั้งไม่มีการวางแผนในการทำงานและไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ โดยจะรอคำตอบหรือการอธิบายจากครูเท่านั้น
- **หลังการพัฒนา** นักเรียนมีความกล้าในการตัดสินใจและมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น โดยนักเรียนสามารถคิดและทำงานได้ด้วยตนเอง ซึ่งครูมีบทบาทในการกระตุ้นน้อยลง

ความก้าวหน้าของการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน

โรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนกับโครงการ TSQP ที่ให้ความสำคัญกับห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 PLC แลกเปลี่ยนเรียนรู้แก้ไขปัญหาาร่วมกันกับโค้ชที่ดูแลโรงเรียนอยู่เสมอ ช่วยให้ครูมีกระบวนการสอนที่ชัดเจน ต่อยอดกระบวนการคิดของเด็ก ทำทุกพื้นที่ในโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ในการเรียนรู้ ด้วยการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นนวัตกรรม โดยผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาร่วมกับทางโรงเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังได้ดำเนินการสร้างเครือข่ายด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย และเขตพื้นที่การศึกษาเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การจัดกิจกรรมเปิดชั้นเรียน การส่งเสริมสนับสนุนการใช้ระบบ Q-info ในการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน เป็นต้น

แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ

- 1) สร้างวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้นักเรียน ซึ่งวิธีการเรียนรู้ที่จะสามารถพัฒนาศักยภาพของเด็ก และเพิ่มพูนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ดีที่สุด คือ การเน้นให้เด็กได้ใช้ความคิด และลงมือสร้างผลงานของตนเอง ผสานไปกับการทำความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียน หรือการเรียนรู้แบบที่เรียกว่า Active Learning

- 2) สร้าง **‘ชุมชนการเรียนรู้’** เพราะครูไม่สามารถทำงานทุกอย่างได้ด้วยตัวคนเดียว โดยที่ผู้อำนวยการต้องเป็นผู้นำสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ Learning Community ทำให้โรงเรียนมีระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้นให้เด็กรู้สึกสนใจและสนุกสนาน โดยในปีที่สองนี้มีการนำเครื่องมืออย่าง Formative Assessment และ Development Evaluation หรือการประเมินเพื่อการพัฒนาเข้ามาใช้ เพื่อหาแนวทางการพัฒนา ศักยภาพนักเรียนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ
- 3) การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา หน่วยงานการศึกษาต้องคำนึงถึงพหุปัญญา หรือ Multiple Intelligence ของนักเรียนด้วย เพราะเด็กบางคนไม่เก่งวิชาการ แต่มีปัญหาทางด้านอื่น เช่น ศิลปะ ดนตรี ที่โดดเด่นมาก ซึ่งถ้าหน่วยงานการศึกษาสามารถออกแบบหลักสูตรและวิธีการสอนได้ครอบคลุมถึงปัญญาทุกด้าน ก็จะเป็นกุศโลบายให้เด็กทุกคนหันมาสนใจการเรียน และเมื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเกิดขึ้น นักเรียนทุกคนจะสามารถเรียนรู้อย่างมีความสุข และมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อให้พวกเขาเป็นพลเมืองที่เก่ง ดี ของประเทศต่อไป
- 4) การทำงานเป็นทีมและความร่วมมือจากทุกฝ่าย คณะครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษามีการทำงานร่วมกันเป็นทีม ให้คำปรึกษาชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงาน ชี้แจงข้อสงสัย ติดตามประเมินผล ให้การช่วยเหลือ สนับสนุนอำนวยความสะดวกตลอดจนให้กำลังใจตลอดการดำเนินงานอยู่เสมอ
- 5) การทำงานเชิงรุกและขวัญกำลังใจ ผู้บริหารและคณะครูทุกท่านร่วมกันวางแผนและบริหารจัดการอย่างรอบคอบ มีทัศนคติในการทำงานเชิงบวก มุ่งเน้นผลที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นหลัก มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง มีการส่งเสริม และให้กำลังใจในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำให้การทำงานนั้นราบรื่น
- 6) กำกับ ติดตามความคืบหน้า รวมถึงการให้คำปรึกษาและร่วมแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ อย่างรวดเร็ว

โครงการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

กิจกรรมที่ 1 ทบทวนเป้าหมายและกำหนดเป้าหมาย (Goal) ให้ชัดเจนว่าจะพัฒนาผู้เรียนด้านสมรรถนะการคิดขั้นสูงในด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงระบบ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา โดยมีแนวทางการวัดที่ชัดเจน (Learning Outcome)

ผลการดำเนินงาน

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูตระหนักในความสำคัญของการจัดกิจกรรมและวางแผนการดำเนินกิจกรรมในห้องเรียนให้เป็นไปตาม Timeline ที่กำหนด
2. เป้าหมายของโรงเรียนยังคงมุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดเหมือนเดิม เนื่องจากคณะครูเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงระบบ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดแก้ปัญหา เป็นสิ่งสำคัญที่ยังต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สำหรับแนวทางการวัดมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการโรงเรียนดำเนินการกำหนดแนวทางการวัดที่ชัดเจน เพื่อให้คณะครูได้นำไปใช้เป็นแนวทางเดียวกัน โดยใช้แนวทางการวัดแบบเดิม และศึกษาเพิ่มเติมจากตัวชี้วัดการประเมินสมรรถนะ 6 ด้าน

กิจกรรมที่ 2 จัดการเรียนการสอน (Classroom) ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติโดยใช้กล่องการเรียนรู้ (Learning Box) และกระบวนการโครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน ตลอดจนส่งเสริมทักษะการสื่อสาร การนำเสนอผลงาน ด้วยกิจกรรม Kid's Innovation Show

ผลการดำเนินงาน

1. ครูทุกระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 2 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กล่องการเรียนรู้ (Learning Box)
2. จัดการเรียนรู้โดยใช้กล่องการเรียนรู้ (Learning Box) และกระบวนการโครงการนวัตกรรมเพื่อชุมชน (CIP)
3. นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา

ภาพรวมปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนา

1. ผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา ทั้งความเป็นผู้นำ การส่งเสริม สนับสนุนทั้งงบประมาณ กำลังใจ และเป็นທີ່ปรึกษา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมาย
2. คุณครูต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ ครูแกนนำต้องเข้มแข็ง
3. ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

ข้อจำกัดของการพัฒนา

การเรียนรู้ที่ถดถอยของนักเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ด้วยความแตกต่างของการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ถดถอย และมีความแตกต่างระหว่างบุคคลค่อนข้างมาก และในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้นวัตกรรมเพื่อชุมชน CIP โรงเรียนไม่มีครูสายงานช่าง ทำให้ครูต้องเตรียมตัวค่อนข้างมากในการเรียนรู้ก่อนการทำงานของนักเรียนเพื่อให้มีความรู้เพียงพอที่จะให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งการขอความช่วยเหลือจากภารโรงของโรงเรียน

ก้าวต่อไปของการเป็นโรงเรียนพัฒนาตนเอง

โรงเรียนอนุบาลวังเหนือ เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นสำคัญ มุ่งมั่นพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ ระบบ Q-Info จะเป็นระบบสารสนเทศที่สำคัญของโรงเรียนต่อไป โรงเรียนพัฒนาตนเองต้องไม่หยุดเมื่อโครงการฯ สิ้นสุด ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

โครงการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับโรงเรียนในโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น ภายใต้แผนงานพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูสำหรับโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล ดำเนิน โครงการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับโรงเรียนในโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล โดยพยายามให้ครูมีความพร้อมทั้งในด้านการจัดการโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาโรงเรียนร่วมกับชุมชน โดยมุ่งผลให้นักเรียนมีโอกาเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และเพื่อปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนให้โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลมีความพร้อมตามบริบท เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน สนับสนุนการทำงานของครูรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล (Protected School หรือ Standalone) จะมีจำนวนครูสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และยกระดับเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้ โดยสนับสนุนมาตรการพัฒนาโรงเรียนในด้านคุณภาพ โดยการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ที่เชื่อมโยงกันทั้ง 4 ภูมิภาค ด้วยการนำแนวคิดโรงเรียนพัฒนาตนเองโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Development) ร่วมกับทฤษฎีเครือข่าย (Network Theory) ที่ทำงานเชื่อมโยงกันในภูมิภาค โดยเป็นการทำงานร่วมกันของเครือข่ายต่าง ๆ อาทิ เครือข่ายคุรุทายาท เครือข่ายโรงเรียนในพื้นที่ ชุมชนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

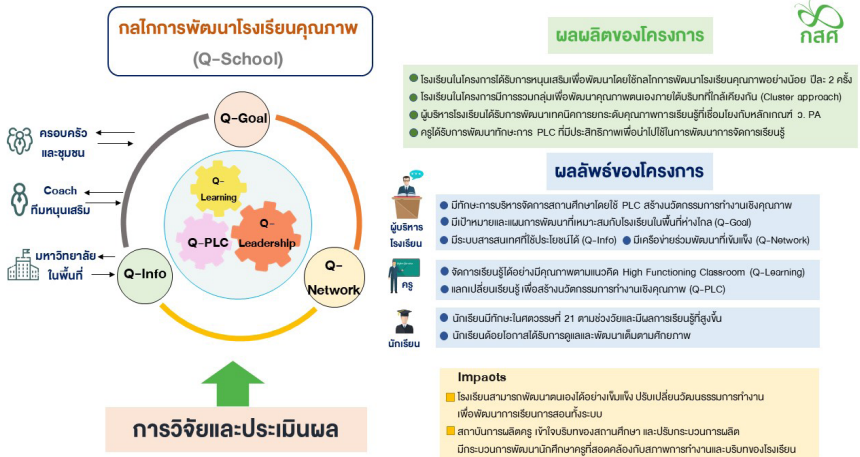
โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น เป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนในพื้นที่ห่างไกล พร้อมทั้งช่วยยกระดับคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยแนวคิดการเริ่มพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลที่จะบรรจุแต่งตั้งผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการให้มีความพร้อมสำหรับเป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการปฏิบัติงานเป็นครูของกลุ่มเฉพาะตามเป้าหมายของโครงการสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องในโรงเรียนของชุมชนอันเป็นถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง การเตรียมความพร้อมของ

โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลดังกล่าวนี้จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการรองรับครูรุ่นใหม่หลังจบการศึกษา กลับเข้ามาทำงานในอนาคต การเริ่มพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบและต่อเนื่องจึงจะเป็นการพัฒนาครูทั้งโรงเรียนไปพร้อม ๆ กับการสร้างครูรุ่นใหม่ร่วมกันของเครือข่ายโรงเรียนในพื้นที่ ชุมชนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและศึกษาธิการจังหวัด โดยเสริมจุดเน้นไปยังการพัฒนาการเรียนการสอนซึ่งใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based) ให้ครูเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองร่วมกันกับเพื่อนครูทั้งโรงเรียน (Professional Learning Community : PLC) ทั้งนี้จะมีปัจจัยส่งเสริมให้โรงเรียนจัดทำและใช้ระบบสารสนเทศ (Information) เพื่อบริหารจัดการโรงเรียนและเทคนิคทางวิชาการโดยการหนุนเสริมจากทีมพี่เลี้ยง (Coach) เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนการสอนแบบ Active Learning สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามความสามารถ และพัฒนาได้ตามความถนัดและศักยภาพของตน

แนวคิดและการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล 4 ภูมิภาค

- 1) เพื่อหนุนเสริมโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลให้มีความพร้อมสำหรับเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครูในโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น ตามจุดมุ่งหมายของโครงการ
- 2) เพื่อหนุนเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล มีวัฒนธรรมในการทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายร่วมกัน ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณภาพ และมีส่วนร่วมในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาครู
- 3) เพื่อหนุนเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล เป็นสถาบันต้นแบบของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้ตรงกับความต้องการ และสอดคล้องตามบริบทของชุมชนแต่ละแห่ง (ตำบล)
- 4) เพื่อพัฒนาให้ผู้บริหาร ครู มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Leadership) และครูในโรงเรียนทุกคนสามารถนำกระบวนการ PLC และ Growth Mindset ไปใช้พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active

Learning) ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และทักษะการเรียนรู้
ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

กรอบแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล เพื่อเตรียมความพร้อม
สำหรับโรงเรียนในโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น (ปีที่ 3)

เป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลตามบริบท เป็นการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลให้มีความพร้อมเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานของนิสิต นักศึกษาครู และครูรุ่นใหม่ในโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้กลไกสำคัญที่เชื่อมโยงประสานสอดคล้อง ประกอบด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Q-PLC) เป็นกระบวนการเสริมสร้างพลังการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มครูทั้งในระดับโรงเรียนและเครือข่ายอย่างได้ผลและเกิดชุมชนการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง จนนำไปสู่เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Q-Learning) ด้วยกระบวนการ Active Learning และเน้นกระบวนการสอนคิดโดยอาศัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครู (Q-Leadership) มาขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียน ที่มีเป้าหมายชัดเจน (Q-Goal) ตามบริบทและสภาพปัญหา พร้อมกระตุ้นการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Q-Network) ให้บรรลุเป้าหมาย ภายใต้ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ (Q-Info) พร้อมรองรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และการปฏิบัติงานจริงของ

ครูรัก(ษ์)ถิ่น เมื่อสำเร็จการศึกษา ภายใต้การสนับสนุนจากทีมหนุนเสริม (Q-Coach) บนฐานของการวิจัย ติดตามและประเมินผล โดยมีเป้าหมาย ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 มุ่งพัฒนากระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Q-PLC) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือการพัฒนาโรงเรียนในมิติต่าง ๆ ที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และส่งผลต่อการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน (Q-Goal) ที่มุ่งพัฒนา และยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้โดยการสนับสนุนของทีมหนุนเสริม Q-Coach และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง

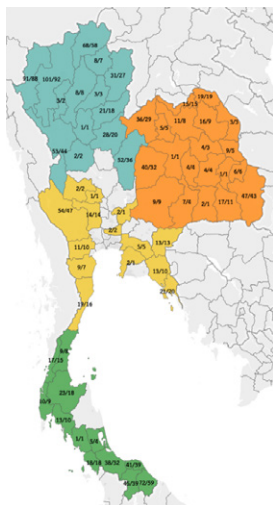
เป้าหมายที่ 2 มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Q-Learning) เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ผ่านการพัฒนาให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะใน ศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะด้านความคิดสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์ พร้อมทั้งเกิด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสามารถดำรงตนในสังคมและในบริบทของชุมชน ได้อย่างมีความสุขและสอดคล้องกับเป้าหมาย (Q-Goal) ของโรงเรียนโดยยังคงใช้ กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Q-PLC) เป็นเครื่องมือการพัฒนา

เป้าหมายที่ 3 มุ่งเน้นให้ผู้บริหารและครูในโรงเรียนปลายทางมีภาวะผู้นำใน การบริหารจัดการที่ดีและการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ (Q-Leadership) มีการ พัฒนาระบบการใช้ **สารสนเทศเพื่อการพัฒนาโรงเรียน (Q-Info)** ซึ่งเป็นระบบ สารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ติดตามดูแลนักเรียน และอำนวยความสะดวกแก่ครูตลอดทั้งการจัดทำข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการบริหารจัดการและพัฒนา โรงเรียนในมิติที่เกี่ยวข้อง **และมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Q-Network)** ให้เกิด การทำงานร่วมกันทั้งเครือข่ายภายในและภายนอกโรงเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

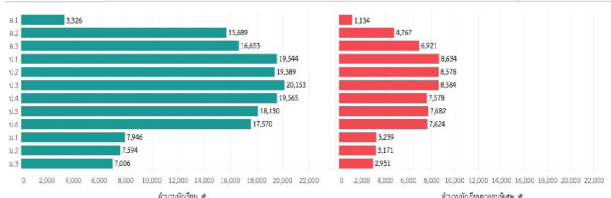
ทั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบตามกลไกคุณภาพ (Q-School) เพื่อ พัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานของนิสิต นักศึกษาครู และครูรุ่นใหม่ การพัฒนา Q-Coach ที่เป็นทีมหนุนเสริม ภายในโรงเรียน และเขตพื้นที่ที่สามารถให้คำชี้แนะ (Coaching) เป็นพี่เลี้ยง (Mentor) ให้การปรึกษา (Consulting) และดำเนินกิจกรรมเสริมแทรก (Intervention) ร่วมกับโรงเรียน ปลายทางในการพัฒนาตนเองทั้งระบบตามบริบท (Whole School Approach)

การดำเนินโครงการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล

ข้อมูลโรงเรียนและพื้นที่ในโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น รุ่นที่ 1-4

	เหนือ	อีสาน	กลาง	ออก ตก	ใต้	รวม
นักศึกษาทุน	470	256	168		292	1,186
ร.ปลายทาง	406	212	149		252	1,019
สถาบันผลิตฯ	6	5	3		4	18
ตำบล	226	149	89		177	635
จังหวัด	14	20	14		12	60

ข้อมูลภาพรวม	จำนวนนักเรียน *
นักศึกษาทุน	1,186
รวมปลายทาง	1,019
สถาบันผลิตฯ	18
ตำบล	635
อำเภอ	261
จังหวัด	60

โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับโรงเรียนในโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น จังหวัดลำปาง

รุ่น	โรงเรียนปลายทาง	ตำบล	อำเภอ	อัตราบรรจุ	สาขาวิชาเอก	สถาบันผลิต
1	บ้านเลาสุ	ปงคอน	แจ้ห่ม	1	ประถม	ม.เชียงใหม่
2	บ้านขุนแหง	ปงเตา	งาว	1	ปฐมวัย	มรภ.อุตรดิตถ์
2	บ้านวังใหม่	ร่องเคาะ	วังเหนือ	1	ประถมศึกษา	ม.เชียงใหม่
3	ผาแดงวิทยา	บ้านร้อง	งาว	1	ประถม	ม.เชียงใหม่
4	บ้านแม่พริก	วังใต้	วังเหนือ	1	ประถมศึกษา	มรภ.พิบูลสงคราม
4	บ้านเมืองตึง	วังทอง	วังเหนือ	1	ประถมศึกษา	มรภ.พิบูลสงคราม
4	บ้านแม่ส้าน	บ้านดง	แม่เมาะ	1	ประถมศึกษา	มรภ.พิบูลสงคราม
4	วัดสบจาง	นาสัก	แม่เมาะ	1	ประถมศึกษา	มรภ.พิบูลสงคราม

* รุ่นที่ 4 อยู่ระหว่างการคัดเลือกนักศึกษาทุน

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านวังใหม่

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3

1. ข้อมูลพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา คือนายมานิตย์ อวดห้าว ระดับชั้นที่เปิดสอน อนุบาล 2 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนครู 5 คน และเจ้าหน้าที่ธุรการโรงเรียน 1 คน จำนวนนักเรียน 96 คน และยากจนพิเศษ 37 คน

ข้อมูลจำนวนนักเรียนยากจนและยากจนพิเศษ

ระดับชั้น	ผ่านเกณฑ์ ยากจน (คน)	ผ่านเกณฑ์ ยากจนพิเศษ (คน)	รวม (คน)
อนุบาล 1	0	0	0
อนุบาล 2	0	1	1
อนุบาล 3	0	2	2
ประถมศึกษาปีที่ 1	1	2	3
ประถมศึกษาปีที่ 2	1	8	9
ประถมศึกษาปีที่ 3	2	5	7
ประถมศึกษาปีที่ 4	3	3	6
ประถมศึกษาปีที่ 5	2	11	13
ประถมศึกษาปีที่ 6	3	5	8
รวม	12	37	49

* ข้อมูล ณ วันที่ 28 กันยายน 2565

2. ผลการดำเนินงานตามมาตรการโรงเรียนพัฒนาตนเอง มีดังนี้

- 1) โรงเรียนบ้านวังใหม่ เน้นการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) และเป็นห้องเรียนประสิทธิภาพสูง (High-functioning Classroom) คือ เป็นมากกว่าห้องเรียน วางเป้าหมายให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบด้วย V-A-S-K คือ Values ค่านิยม Attitude เจตคติ Skills ทักษะ และ Knowledge ความรู้ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้จากวิธีการสอนที่ดีที่สุด คือ การทำให้ดูตามบริบทของโรงเรียนและบริบทของตนเอง และโรงเรียนพัฒนาตนเองทั้งระบบต้องไม่หยุดเมื่อโครงการฯ สิ้นสุด นำไปสู่การเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 2) **Info :** โรงเรียนใช้ระบบ Q-info ในการกรอกข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น เวลาการมาเรียนทั้งแบบรายวันและในแต่ละรายวิชา ผลการสอบ คะแนนกิจกรรม ฯลฯ ทำให้ครูสามารถเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาคิดได้อย่างทันท่วงที อีกทั้ง ระบบดังกล่าวยังช่วยลดภาระการทำงานของคุณครู และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น และโรงเรียนยังสามารถตั้งเป้าหมายสำหรับการจัดการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระวิชา เมื่อสิ้นสุดปีการศึกษาจะนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ว่าจะต้องปรับปรุงแก้ไขในส่วนไหนให้ดียิ่งขึ้น
- 3) **PLC :** ครูและผู้อำนวยการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกระบวนการ PLC ทั้งในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน มีประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งนวัตกรรมเครื่องมือการเรียนการสอน รูปแบบการสอน และสื่อการสอน ทำให้ครูผู้สอนได้พัฒนาศักยภาพตนเองจนสามารถสร้างสื่อการสอนออนไลน์ แบบฝึกทักษะที่บูรณาการหลากหลายวิชา อีกทั้ง ครูมีการใช้การสอนแบบ PLC คือ นักเรียนเรียนรู้กับเพื่อนในห้องเรียน และเรียนรู้กับคนในชุมชน
- 4) **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน** ครูผู้สอนแต่ละรายวิชาวางแผนการเรียนรู้ของนักเรียนรายบุคคล เนื่องจากในสภาวะการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 นักเรียนมีภาวะการเรียนรู้ถดถอยที่แตกต่างกัน และโรงเรียนคำนึงถึงการออกแบบกิจกรรม ที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียนรายบุคคล

3. ข้อค้นพบ สถานการณ์ปัญหาในห้องเรียน

- 1) **แนวทางของโรงเรียนในการแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหา** โรงเรียนเน้นการจัดการเรียนสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ตามความต้องการของนักเรียน มีการพัฒนาครูและผู้บริหารด้วยกระบวนการ PLC อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนจัดทำแผนการขับเคลื่อน PLC และดำเนินการตามแผนซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้
- 2) **นวัตกรรมและการบูรณาการ** ครูผู้สอนลดเนื้อหาที่ไม่จำเป็น โดยให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดประเภท ‘ต้องรู้’ ซึ่งได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเพิ่มวิธีการสอนโดยใช้เครื่องมือให้หลากหลายในกิจกรรมการสอนซ่อมเสริม หลังเลิกเรียนรายวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์และกิจกรรมที่สอนน้อง ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 นอกจากเรียนรู้ในห้องเรียนแล้ว นักเรียนจะต้องไปเรียนรู้นอกห้องเรียน เนื่องจาก เพื่อไปสังเกตสิ่งต่าง ๆ นอกห้องเรียน และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไป ‘ต่อยอด’ ให้กับผู้อื่นได้ โดยการเล่าให้ผู้อื่น ฟังผ่านกิจกรรมที่สอนน้องที่เป็นกิจกรรมพี่ ๆ นำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปเล่าให้กับน้อง ๆ แบบเรียนปนเล่น
- 3) **บทบาทของผู้อำนวยการและครู** ผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทุกคนเน้นการจัดการเรียนสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) มีการเตรียมพร้อมในการจัดการกับความสูญเสียในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนและออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะกับนักเรียนรายบุคคลตามระดับชั้นและรายวิชา
- 4) **ผลการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน** โรงเรียนใช้กิจกรรมการสอนซ่อมเสริม หลังเรียนในรายวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์และกิจกรรมที่สอนน้อง ทำให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพี่กับน้องตามประสบการณ์ตรงที่ได้เรียนรู้มา สามารถนำความรู้ไปต่อยอดบูรณาการหลากหลายวิชา ทำให้นักเรียนมีผลสำเร็จทางการเรียนในด้านทักษะการอ่านที่ดีขึ้น มีส่วนร่วม

ในการเรียนรู้เน้นการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องที่จำเป็น สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน จนสามารถนำความรู้ไปต่อยอดบูรณาการหลากหลายวิชาได้

ครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการคัดเลือกครูรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี (รางวัลนานาชาติ) ปี 2564 ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากคณะกรรมการคัดเลือกทั้ง 77 จังหวัด เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณสมบัติสำคัญ คือ สร้างการเปลี่ยนแปลงชีวิตลูกศิษย์และมีคุณูปการต่อวงการการศึกษา

ในปี 2564 มีครูได้รับพระราชทานรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี จากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 176 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และพร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นแกนนำในการขยายผลและต่อยอดการทำงานในฐานะของผู้พัฒนาและออกแบบรูปแบบการดูแลเด็กและเยาวชนด้วยโอกาส พร้อมกับการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเกิดการพัฒนาได้ตามศักยภาพ มีความสามารถในการประกอบอาชีพในอนาคตผ่านความรู้และความเชี่ยวชาญของครูที่ใช้นวัตกรรมและวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ตลอดจนงานถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมกับสถาบันผลิตและพัฒนาครู โดยนำความรู้และประสบการณ์มาถ่ายทอดและแบ่งปันเพื่อพัฒนาเพื่อนครู บุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษาครูให้มีจิตวิญญาณการเป็นครู สามารถแก้ไขปัญหาที่สำคัญ และถ่ายทอดให้กับเครือข่ายเพื่อนครูได้อย่างกว้างขวาง

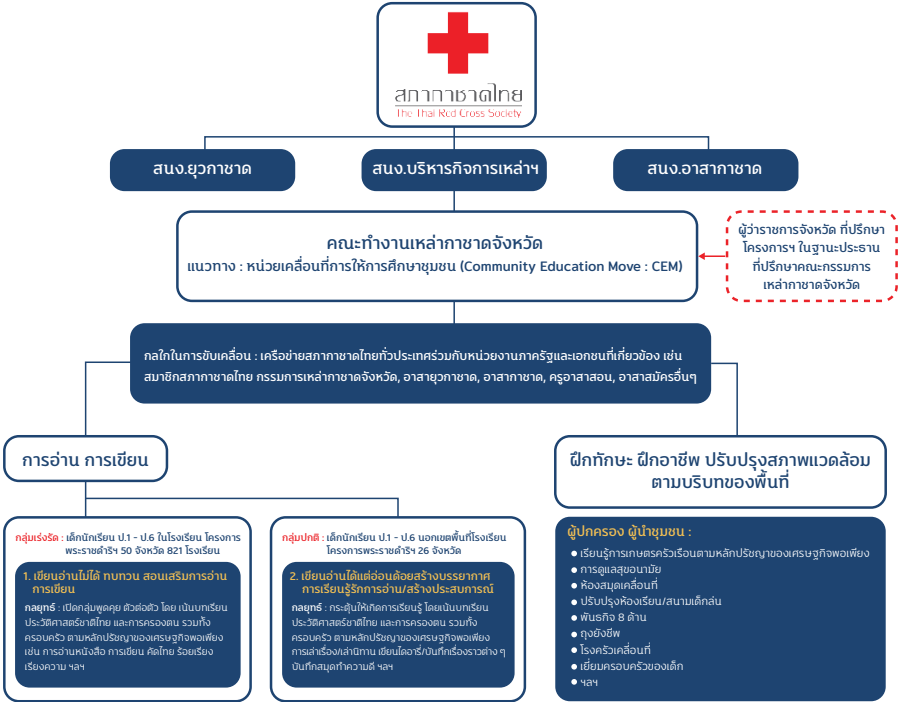

ผลลัพธ์จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของครูเครือข่ายรางวัลจากมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี พบว่า นักเรียน ลูกศิษย์ในโรงเรียน และเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต และได้รับโอกาสในการเรียนรู้ตามความต้องการและความเหมาะสมตามวัย พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมไปสู่เส้นทางชีวิตที่ดีในอนาคต ทำให้เห็นได้ว่าเครือข่ายครูรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี เป็นอีกหนึ่งพลังในการขับเคลื่อนระบบการศึกษา และช่วยสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาของประเทศ

รายนามครูผู้ได้รับพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาจักรี จังหวัดลำปาง

ปี	รางวัล	ชื่อ นามสกุล	ความเชี่ยวชาญ
2558	รางวัลครูขวัญศิษย์	นายศรี โป่งแก้ว	วิทยาศาสตร์
2558	รางวัลครูขวัญศิษย์	นายอัมพร เทพปินตา	คณิตศาสตร์
2560	รางวัลครูขวัญศิษย์	นางจันทกานต์ ดวงมาลา	การงานอาชีพและเทคโนโลยี
2560	รางวัลครูขวัญศิษย์	นางจันทร์จิรา ตุลาสีบ	ภาษาไทย
2562	รางวัลครูยิ่งคุณ	นายเสกสรร กาวินชัย	การงานอาชีพและเทคโนโลยี
2562	รางวัลครูขวัญศิษย์	นางดวงทิพย์ ทะแก้วพันธุ์	สุขศึกษาและพลศึกษา
2564	รางวัลครูขวัญศิษย์	นางทองเพียร อินทนิล	ภาษาไทย
2564	รางวัลครูขวัญศิษย์	นางรัมภา ศิริวงศ์	คหกรรม

โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

ในการประชุมกรรมการสภาชาชาติไทยวันที่ 4 กันยายน 2563 สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชโองบายให้สำนักงานบริหารกิจการเหล่ากาชาด สภาชาชาติไทย ทำโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยให้ความสำคัญในเบื้องต้นแก่นักเรียนที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ คิดเลขไม่ได้

เมื่อเริ่มวิกฤติโควิด-19 ทรงทำ 'โครงการถูงยั้งชีพพระราชทานเพื่อการศึกษา' พระราชทานให้กับนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในถูงประกอบด้วย

สื่อการเรียนรู้ และเมล็ดพันธุ์ผัก นอกจากนี้ทรงมีพระราชดำริที่จะให้ช่วยสนับสนุน บุคคลากรอื่น (เช่น โครงการทหารพันธุ์ดี) เข้าไปช่วยพัฒนาโรงเรียนทางกายภาพ ให้สามารถสอนหนังสือได้ระดับหนึ่ง และมีพระราชดำริที่จะขยายงานไปยังกลุ่ม เปราะบางอื่นในโรงเรียนโครงการพระราชดำริและที่ได้รับพระราชทานุเคราะห์

ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร นายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รับพระราชดำริ ที่จะสนับสนุนการขยายงานตามพระราชประสงค์ และได้แจ้งอธิการบดีมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ในการนี้ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2563 มหาวิทยาลัย เริ่มถวายเมล็ด พันธุ์ผักเพื่อโครงการ และปรึกษากันภายในมหาวิทยาลัยเรื่องงานเกี่ยวกับการฝึก อาสาสมัครให้สอนหนังสือได้ และการศึกษาของนักเรียน

ดร.กฤษณพงศ์ ยังได้ประสานงานกับหน่วยงานที่ได้รับพระราชทานุญาตให้ทำ เรื่องเด็ก ครู และโรงเรียน รวมทั้งได้รับพระราชทานุเคราะห์ ได้แก่ มูลนิธิรางวัลสมเด็จ เจ้าฟ้ามหาจักรี ครูและนักเรียนทุนครูพระราชทาน กองทุนเพื่อความเสมอภาคทาง การศึกษา - กสศ. (โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น โครงการทุนนวัตกรรมอาชีวศึกษาชั้นสูง - ระดับ ปวช. และ ปวส.) เพื่อหาครูและนักเรียนครูมาเป็นอาสาสมัคร

จากพระราชประสงค์ สนง.บริหารกิจการเหล่ากาชาด ประสานกับสำนักงาน อาสาภาคและสำนักงานยุวกาชาดทำ ‘โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการ พัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร’ ของสภาภาคไทย และได้รับ จากเลขาธิการสภาภาคไทย

สำนักงานบริหารกิจการเหล่ากาชาดได้ปรึกษากับสำนักงานโครงการส่วน พระองค์ฯ วางแผนการทำงาน ดังปรากฏโครงสร้างโดยสังเขปตามไดอะแกรมข้างต้น พร้อมด้วยระบบการทำงานในระดับจังหวัด

ดร.กฤษณพงศ์ได้พบกับผู้ช่วยผู้อำนวยการ สำนักงานบริหารกิจการเหล่า ภาคฯ เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2563 เมื่อพิจารณาจาก ‘โครงการส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาการเรียนรู้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร’ ของสภาภาคไทยแล้ว เห็นว่าการบริหารจัดการควรเป็นไปตามแนวทางของสภาภาคไทย และเสนอว่า การทำงานในเบื้องต้น

1. ควรเน้นกลุ่มเร่งรัด 50 จังหวัด 821 โรงเรียนก่อน โดยขอให้สำนักงาน บริหารกิจการเหล่ากาชาด ประสานกับสำนักงานโครงการส่วนพระองค์ เพื่อให้ได้รายชื่อโรงเรียนและรายละเอียด เช่น ที่ตั้ง จำนวนครู นักเรียน
2. สิ่งที่มาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สนับสนุนได้ (สำหรับทั้ง 3 กลุ่มเป้าหมาย) คือ
  - ก. การพัฒนาอาสาสมัครให้สอนหนังสือได้ การพัฒนาครูประจำการ การพัฒนาสื่อ
  - ข. การใช้เครือข่ายวิทยุของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เพื่อช่วยสอน นักเรียน การช่วยเหลือครูและอาสาสมัคร การพัฒนาสื่อออกอากาศ
  - ค. การฝึกทักษะ ฝึกอาชีพ ตามบริบท
3. สิ่งที่หน่วยงานที่ได้รับพระราชานุญาตให้ทำเรื่องเด็ก ครู และโรงเรียน สนับสนุนโครงการได้คือ
  - ก. การคัดเลือกครูเครือข่ายรางวัลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอที่มีประมาณ 500 คน (และเพื่อนครู) ที่มีประสบการณ์ตรงในภาคสนามหลายสิบปี สอนนักเรียนที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ คิดเลขไม่ได้ กระจายทั่วประเทศ รวมทั้งถิ่นทุรกันดาร ให้เป็นครูฝึกครูในโรงเรียน และครูฝึกอาสาสมัคร
  - ข. การคัดเลือกอาสาสมัครจาก
    - ครูและนักเรียนทุนครูพระราชทานประมาณ 250 คน
    - นักศึกษาทุนครูรัก(ษ์)ถิ่น กสศ. ประมาณ 900 คน ในปี 2564 เพิ่มขึ้นปีละ 300 คน จนถึง 1,500 คน
    - นักเรียนทุนนวัตกรรมอาชีพชั้นสูงประมาณ 5,000 คน ในปี 2564 และจะเพิ่มถึง 12,500 คน

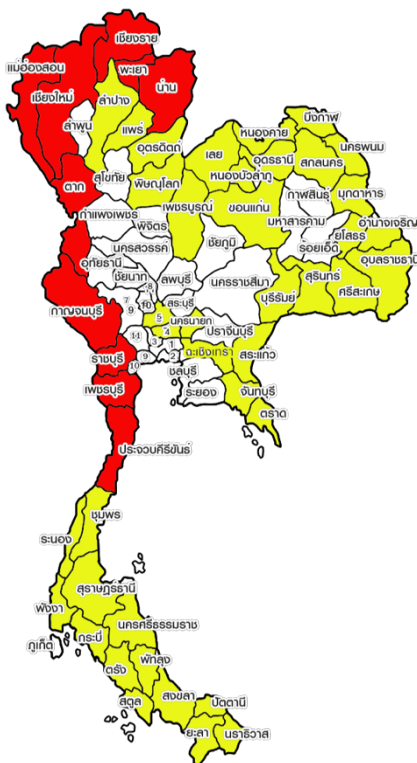
ทั้งนี้ สำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัดจะสามารถประสานกับหน่วยงานที่ได้รับพระราชานุญาตให้ทำเรื่องเด็ก ครู และโรงเรียน ผ่าน กสศ. เพื่อคัดเลือกครูฝึกครูในระดับจังหวัด และอาสาสมัครในระดับจังหวัด

อีกประการหนึ่ง อาสาสมัครจากนักเรียนทุนครูพระราชทาน นักศึกษาทุน
ครูรัก(ษ์)ถิ่น นักเรียนทุนนวัตกรรมอาชีวศึกษาชั้นสูง ควรได้รับการพัฒนาเป็น
ยุวกาชาดและอาสาสมัครกาชาดระดับจังหวัดต่อไป

กฤษฎพงษ์ กิรติกร

3 ตุลาคม 2563

แผนที่ พื้นที่โรงเรียนโครงการพระราชดำริฯ 748 แห่ง (สภาคาชาดไทย)

■ พื้นที่โรงเรียนเน้นหนัก

■ พื้นที่โรงเรียนรอง

สำนักพัฒนานวัตกรรม เพื่อสร้างโอกาส ทางการเรียนรู้

แผนที่การทำงานทุน

โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ เยาวชนและแรงงานนอกระบบ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้จัดทำโครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบตั้งแต่ปี 2562 จนถึงปัจจุบัน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ และผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาหรือพัฒนา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัดและมีศักยภาพที่จะพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิตได้ รวมทั้งให้มีการศึกษา วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สนองความต้องการด้านกำลังแรงงาน และการยกระดับความสามารถของคนไทย โดยมีพื้นที่การดำเนินงานครอบคลุมทั่วประเทศ

กว่า 4 ปีที่การทำงาน โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนนอกระบบการศึกษาและแรงงานนอกระบบ ได้เข้าไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และขาดแคลนทุนทรัพย์ เช่น แรงงานนอกระบบ ผู้ว่างงาน ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เยาวชนนอกระบบการศึกษา เยาวชนในสถานพินิจ และกลุ่มคนเปราะบาง จำนวน 43,205 คน 424 โครงการ ใน 66 จังหวัด ครอบคลุม 6 ภูมิภาคทั่วประเทศ ผ่าน ‘หน่วยจัดการเรียนรู้’ โดยจัดกระบวนการที่มุ่งเน้นการ ‘ลงมือปฏิบัติ’ และ ‘ยกระดับความคิด’ ให้เกิด ‘การเรียนรู้ตลอดชีวิต’ พัฒนาทักษะทั้งด้าน ‘วิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพชีวิต’ ให้สามารถประกอบอาชีพตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง และอยู่รอดได้ในสถานการณ์ปัจจุบันอย่างสมศักดิ์ศรี

เพื่อเพื่อนคนพิการ เพื่อพัฒนาอาชีพ พัฒนาชีวิตคนพิการ

ด้วยความที่ตัวเองเป็นคนพิการทำให้ นายเพียงฟ้า สุทธิธรรมณีวัฒน์ รวบรวมสมาชิกจัดตั้ง ‘ชมรมเพื่อเพื่อนผู้พิการแจ้ซ้อน’ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง เพื่อทำภารกิจช่วยเหลือดูแลคนพิการในเรื่องคุณภาพชีวิต การศึกษา การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งหลังจากนั้นก็ร่วมกับกลุ่มคนพิการอีก 4 ตำบล ได้แก่ ชมรมคนพิการตำบลเมืองปาน ชมรมคนพิการตำบลบ้านขอ ชมรมคนพิการตำบลทุ่งกว่าว และชมรมคนพิการตำบลหัวเมือง เกิดเป็น ‘เครือข่ายชมรมคนพิการอำเภอเมืองปาน’ มีสมาชิกทั้งหมด 1,146 คน

“เริ่มทำงานมาตั้งแต่ปี 2553 ตอนนั้นไม่ค่อยมีหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมเราอย่างจริงจัง ทำให้เข้าไม่ถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ขอโครงการก็ไม่ค่อยได้ เราไม่มีตัวตนไม่ได้รับการเชื่อถือ จึงไม่ค่อยได้รับโอกาสอะไรมากนัก” นายเพียงฟ้า บอกต่ออีกว่า สิ่งที่ทำพอทำได้ขณะนั้นคือ การออกเยี่ยมบ้านให้กำลังใจเพื่อนผู้พิการ โดยมี

สภาองค์กรชุมชนตำบลช่วยหนุนเสริม ซึ่งตอนนั้นยังไม่ได้มีแนวคิดเรื่องการส่งเสริมอาชีพแต่อย่างใด

“เพราะเราเองก็ไม่รู้จะส่งเสริมยังไง แต่ก็เริ่มมีหน่วยงานเข้ามาอบรมให้ความรู้เรื่องอาชีพ แต่พออบรมเสร็จก็หายไปเลย ไม่ต่อเนื่อง”

เริ่มต้นใหม่กับทุนส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้

สำหรับการดำเนินงานโครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเครือข่ายชมรมคนพิการ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ภายใต้โครงการส่งเสริมโอกาสทางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเยาวชนและแรงงานนอกระบบในปี 2563 มีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วม 75 คน ส่วนใหญ่เป็นคนพิการ และผู้ดูแลอีก 20 คน โดยกิจกรรมแรกเน้นไปที่การปรับทัศนคติของกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้พิการส่วนใหญ่มองคิดว่าตัวเองเป็นภาระสังคม ไม่มีประโยชน์ จึงเป็นเหตุผลที่คนส่วนใหญ่รอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงาน มากกว่าการลุกขึ้นมาพัฒนาศักยภาพตัวเอง

“เขาไม่ค่อยมั่นใจว่าจะทำได้ เราก็เชิญคนพิการที่เป็นต้นแบบจากบ้านวังเหนือ มาพูดปลุกพลัง และมาเล่าให้ฟังว่า การอยู่แบบคนพิการต้องทำอะไรโดยที่ไม่พึ่งคนอื่นมากนัก และจากตัวอย่างของคนที่ประสบความสำเร็จด้านอาชีพ และชีวิตเกิดแรงผลักดันเล็กๆ ให้อีกกลุ่มเป้าหมายเริ่มขยับมาคิดเรื่องการพัฒนาอาชีพเพื่อหารายได้” นายเพียงฟ้า บอก

แต่ด้วยข้อจำกัดทางร่างกายและสมรรถนะ การคัดเลือกอาชีพจึงต้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่พิการต่างรูปแบบให้สามารถทำงานร่วมกันได้ ซึ่งจากการวิเคราะห์ของคณะทำงานและทีมพี่เลี้ยงพบว่า มีไม่กี่อาชีพที่คนพิการจะทำได้ บนเงื่อนไขข้อจำกัดที่แตกต่างกัน คณะทำงานจึงสอบถามกลุ่มผู้พิการว่า อยากทำอาชีพอะไร ซึ่งขณะนั้นอาชีพที่เป็นไปได้คือ การเพาะเห็ด เลี้ยงกบ และเลี้ยงปลาตุ๊ก 3 อย่างนี้เป็นทั้งสินค้าเกษตร และเป็นทั้งอาหาร อีกทั้งเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้ทักษะความสามารถสูง สามารถทำเองได้ที่บ้าน ขอแค่ใส่ใจหมั่นดูแลรดน้ำ ให้อาหาร ก็จะได้ผลผลิตตามที่ต้องการ

และจากงบประมาณของโครงการฯ รวมทั้งการหนุนเสริมของพี่เลี้ยงภาคเหนือ และการสืบทอดของกลุ่มคนพิการแจ้ซ้อน ทำให้กลุ่มคนพิการตำบลแจ้ซ้อนสามารถสร้างอาชีพของตัวเองได้ คือ การเพาะเห็ด ก็มีโรงเห็ดให้ อย่างเลี้ยงกบก็มีที่เลี้ยงกบให้แล้วก็มีพันธุ์กบให้ด้วย

“ตรงนี้เห็นชัดว่าแตกต่างจากที่ผ่าน ๆ มา ที่ให้แต่ความรู้ แต่ไม่ให้เครื่องมือ แต่โครงการฯ นี้เราได้ครบทั้งความรู้ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ และที่สำคัญมีพี่เลี้ยงมาติดตามสอบถามความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ” นายเพียงฟ้า ย้ำ

มีอาชีพ มีรายได้ มีความสุข

ก่อนลงมือทำโครงการฯ หลายคนอาจจะตกอยู่ในความเครียด กลัวทำไม่ได้ การให้กำลังใจซึ่งกันและกันบวกกับการหนุนเสริมให้คำแนะนำจากทีมพี่เลี้ยงเป็นระยะ ส่งผลให้กิจกรรมเพาะเห็ดเป็นไปอย่างราบรื่น

“พอเห็ดดอกออก ก็ทยอยเก็บขายตามหมู่บ้านหรือตลาดชุมชน กิโลกรัมละ 50-60 บาท บางคนก็แบ่งใส่ถุงขายถุงละ 20 บาท แล้วก็มีคนพิการที่เขาไปร่วมกลุ่มกันทำ 5 คน นำก้อนเห็ดมารวมกันคนละ 200 ก้อน ก็ได้ 1,000 ก้อน ทำให้สามารถเก็บเห็ดได้จำนวนมาก และขายได้ง่ายขึ้น เพราะเป็นที่ต้องการของตลาด พอจำหน่ายได้เขาก็ทำบัญชีครัวเรือน 2 เดือน มีรายได้ประมาณ 6,000 บาท 4 เดือนจะมีรายได้ประมาณ 12,000 บาท อายุเก็บเกี่ยวของเห็ดจะอยู่ 4 เดือน” นายเพียงฟ้า บอก

“อย่าง**พอลิ สอนดี** ที่เป็นต้นแบบ คือทั้งเลี้ยงกบ เพาะเห็ด เลี้ยงไก่ ปลูกผัก อินทรีย์ ปลูกผักสวนครัว แต่ก่อนเครียดแล้วเส้นเลือดในสมองแตกแล้วก็เกิดมาเป็น

คนพิการก็เครียด เดี๋ยวนี้ยิ่งพิการยิ่งเครียดไปใหญ่ แต่ตอนนี้ปรับตัวได้แล้ว อยู่กับครอบครัวก็มีความสุข พอมีรายได้ มีอาชีพ แถมยังเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ดูงานในชุมชน”

นอกจากสองสามอาชีพที่กล่าวมาแล้ว ชาวบ้านยังสนใจการเลี้ยงผึ้งโพรงป่า ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายส่วนหนึ่งอยากศึกษาเรียนรู้ เพราะรอบ ๆ ชุมชนเป็นพื้นที่ป่า จึงพากันกลุ่มเป้าหมายไปเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านที่ทำธุรกิจเลี้ยงผึ้งโพรงป่าในพื้นที่ 100 ไร่ สอนตั้งแต่วิธีทำรังผึ้ง การใส่หัวเชื้อล่อผึ้ง และเทคนิคการล่อผึ้งนางพญาป่า จากนั้นได้มอบรังผึ้งให้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 2 รัง เพื่อนำไปทดลองติดตามแหล่งภูมิศาสตร์ตามที่ได้เรียนรู้มา โดยตอนนี้อยู่ระหว่างรอให้นางพญาผึ้งเข้ารัง หากทำสำเร็จ รังผึ้ง 1 รังจะให้น้ำผึ้งประมาณ 5 ขวด ขายได้ขวดละ 200 บาท รังผึ้ง 1 รัง จะสร้างรายได้ถึง 1,000 บาท

ยังมีอีกหนึ่งกลุ่มอาชีพที่ลืมไม่ได้ คือ การแกะสลักไม้จากเครื่องคอมพิวเตอร์ (CNC) ที่มีการประเมินว่าเหมาะสมกับผู้พิการและเป็นความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

ปัจจุบันเริ่มมีหน่วยงานราชการสั่งสินค้า เช่น ป้ายต่าง ๆ ซึ่งหากเป็นป้ายชื่อธรรมดา กลุ่มเป้าหมายออกแบบเองได้ โดยจะคิดราคาตามเวลาแกะสลักคือชั่วโมงละ 120 บาท แต่หากมีรายละเอียดเกี่ยวกับตราสัญลักษณ์ หรือโลโก้ต่างๆ ก็จะคิดค่าจ้างออกแบบด้วย เพราะกลุ่มยังไม่สามารถออกแบบได้

นายสุรศักดิ์ อุดมธนาพงษ์ อายุ 54 ปี อาชีพเลี้ยงสัตว์ กลุ่มเป้าหมาย บอกว่าเขาเป็นคนพิการขาซ้าย ไม่สามารถเดินเหินได้เช่นคนปกติ ที่ผ่านมามีอาชีพเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ เข้าร่วมโครงการฯ นี้เพราะมองว่าเป็นสิ่งที่ดีกับชีวิตที่จะได้ลุกขึ้นมาทำงานเพื่อเลี้ยงดูตนเอง ไม่ต้องนั่งรอรับความช่วยเหลือ หรือต้องเป็นภาระให้แก่ครอบครัว และสังคมอีกต่อไป

“เมื่อก่อนไม่เคยออกไปนอกกะลาเลย ไม่เคยมองโลกข้างนอก ตื่นเข้ามากินข้าว จากนั้นก็ไปไร่ เสร็จแล้วกลับมานอน การก้าวเท้าออกไปเรียนรู้โลกภายนอกทำให้เห็นว่าคนที่พิการมากกว่าเรา เขายังมีชีวิตที่ดีกว่าเลย ตอนนี้หลังเสร็จจากงานไม่ว่าไรก็มาช่วยงานออกแบบและแกะสลักไม้ ด้วยเครื่อง CNC เพราะว่าได้ทำร่วมกับกลุ่มเพื่อน ๆ ทำให้มีความสุข”

จาก ‘ผู้รับ’ กลายเป็น ‘ผู้ให้’

หากมองย้อนกลับไปในอดีตเริ่มต้นที่นายเพียงฟ้า ลูกชิ้นมารวบรวมกลุ่ม จนกระทั่งจัดตั้งเป็นเครือข่ายระดับอำเภอได้สำเร็จ เขาบอกว่า ก่อนหน้านั้นคนพิการแบบเขาและเพื่อน ๆ อีกหลายคนต่างรอรับความช่วยเหลือจากทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชนที่เข้ามาตามวาระและโอกาส ซึ่งต่อมาพบว่า การรอรับอย่างเดียวไม่ได้ทำให้คุณภาพชีวิตคนพิการดีขึ้นแต่อย่างใด ซึ่งคำว่า ‘ดีขึ้น’ ในที่นี้หมายถึง มีสิทธิและการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐเทียบเท่าคนปกติ มีอาชีพ มีรายได้ เลี้ยงครอบครัว ส่วนที่เหลือคือการตอบแทนสังคม

“ผมมองว่าการพัฒนาคนพิการให้มีหนทางในการประกอบอาชีพ ไม่เพียงทำให้พวกเขา มีรายได้ที่พอหล่อเลี้ยงชีวิตในแต่ละวัน แต่การมอบ ‘โอกาส’ ให้เขาได้ลุกขึ้นมาทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้มีเพื่อน มีสังคม ทำให้พวกเขามีความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง เพราะฉะนั้นในมุมมองของเรา มองว่าการทำงานกับ กสศ. ทำให้คนรู้จักเราเยอะขึ้น และตัวเราเองก็ได้พัฒนาขึ้น เพราะกระบวนการทำงานแบบ กสศ. ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีกำลังใจ มีความกล้า กล้าคิด กล้าทำ กล้าออกสู่สังคม กล้าออกมาจากมุมของตัวเอง”

ถึงตอนนี้ เราคิดว่าเราทำงานกันมาเกินเป้าหมาย แต่เกินเป้าหมายไม่ได้หมายความว่าเราจะหยุด เพราะตอนนี้ก็กำลังขยับไปเรื่องกองทุนเพื่อคนพิการ ซึ่งคิดว่าจะเป็นกองทุนก้อนแรกที่ชมรมเพื่อเพื่อนผู้พิการตำบลแจ้ซ้อน ได้บริหารจัดการกันเอง ถ้าทำเรื่องกองทุนสำเร็จก็จะเป็นการพัฒนาไปอีกขั้นของกลุ่มคนพิการแจ้ซ้อน

โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเครือข่ายชมรมคนพิการ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

ผู้รับผิดชอบโครงการ : นายเพียงฟ้า สุทธิพรมณีวัฒน์ ประธานศูนย์บริการคนพิการทั่วไป ชมรมเพื่อเพื่อนผู้พิการตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

โทรศัพท์ : 084-363-3081

‘ไข่ไก่จากไข่ไข่’ รายได้ที่มีทุกวัน ของกลุ่มสตรีบ้านห้วยवाद

ไม่แปลกใจนักหากจะบอกว่าบ้านห้วยवाद ตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เป็นชุมชนที่โอกาสไปไม่ถึง และชาวบ้านเองก็เข้าไม่ถึงโอกาส เพราะถนนฝุ่นสีแดงในหน้าแล้ง ที่จะกลายเป็นเลนโคลนในช่วงหน้าฝน ใครเดินทางมาที่นี่ต้องใช้ความตั้งใจพอสมควร

บ้านห้วยवाद เป็นชุมชนลาหู่ที่ตั้งขึ้นใหม่ พื้นที่นี้มีปัญหาเรื่องที่ทำกินไม่ต่างจากชุมชนอื่น ๆ ที่อยู่เขตป่า หากแต่ความต่างของบ้านห้วยवादคือ ด้วยความที่เป็นชุมชนตั้งใหม่ สภาพพื้นที่ที่ถูกเลือกให้ตั้งชุมชนไม่เหมาะกับการประกอบอาชีพด้วยประการทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสภาพดิน หนทางเข้าออก การขาดแหล่งน้ำด้วยเหตุนี้ชุมชนจึงทำการเพาะปลูกได้เพียงครั้งเดียวคือ ในช่วงฤดูฝน

และเพราะเป็นหมู่บ้านสร้างใหม่ รัฐจัดให้เฉพาะที่อยู่อาศัย แต่ที่ทำกินยังเป็นเขตป่า ยิ่งช่วงไม่กี่ปีมานี้มีนโยบายการทวงคืนผืนป่า ทำให้ที่ทำกินของชุมชนน้อยลง

ทางออกของชาวบ้านแห่งนี้คือ ไร่ที่ติดรอบ ๆ ชุมชนที่มีอยู่น้อยนิดปลูกพืชจำพวก ข้าว ข้าวโพด และจะปลูกได้เฉพาะหน้าฝน เพราะหน้าแล้งไม่มีน้ำเพียงพอ

แม้จะเป็นชุมชนห่างไกล แต่ก็ยังมีหลายหน่วยงานเข้าไปหนุนเรื่องการพัฒนา อาชีพ อาทิ การทอผ้า การปักผ้า รวมทั้งการจักสาน เพราะเป็นวิถีชีวิตของชุมชน แต่เดิม

“การทอผ้า ทำจักสาน กว่าจะได้เงินมาเราต้องรอนานมาก แต่รายจ่ายมันมีทุกวัน” นางชลิตา แสงคำ อายุ 31 ปี กลุ่มเป้าหมาย และประธานกลุ่มเลี้ยงไก่ห้วยวาด ชี้ให้เห็นปัญหาอาชีพ ที่ส่งผลไปถึงปัญหาปากท้องของชุมชน

เมื่อปลูกข้าวโพดได้ปีละครั้ง เพราะน้ำน้อย งานหัตถกรรมและงานฝีมือก็ไม่สามารถตอบโจทย์ด้านรายจ่ายที่ต้องมีทุกวัน ชุมชนจึงต้องแสวงหาอาชีพใหม่ ๆ แต่การแสวงหาอาชีพใหม่ลำพังชุมชนเองคงไม่สามารถทำได้ ดังนั้นจึงต้องมีตัวช่วย

การค้นหาคำความรู้ในการพัฒนาอาชีพของคุณครูวรรณษา กันทา ครู กศน. อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ทำให้พบว่า ประเทศนี้ยังมีทุนที่เปิดโอกาสให้คนเล็ก คนน้อย และคนด้อยโอกาสได้เรียนรู้ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ โดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีเงื่อนไขว่า ‘อาชีพต้องมาจากความต้องการของชุมชน’

“ครูมาถามว่า มีโครงการพัฒนาอาชีพ สนใจไหม จากนั้นครูมาชวนเราคิด และถามว่าเราอยากทำอะไรเป็นอาชีพเสริม เราก็เสนอไปว่าเราอยากเลี้ยงไก่ และทุกคนก็ตอบเหมือนกันคืออยากเลี้ยงไก่” นางชลิตา กล่าว พร้อมกับให้เหตุผลว่า แม้ชุมชนจะเลี้ยงไก่อยู่แล้ว แต่เป็นไก่พื้นเมือง เลี้ยงแบบปล่อย อีกประการคือชาวบ้านต้องซื้อไข่ทุกวันฟองละ 5 บาท รวม ๆ กันก็เป็นเงินไม่น้อย

“เราเองก็อยากรู้ว่าไก่ไข่น้ำตาเป็นอย่างไร เคยกินแต่ไข่ แต่ไม่เคยเห็นตัว” นางชลิตา ย้ำ

เมื่อได้ข้อสรุปว่าอาชีพเสริมคือการ ‘เลี้ยงไก่ไข่’ นั้นหมายความว่าชุมชนต้องเลี้ยงอย่างจริงจังและตั้งใจ สมกับเป็นโครงการพัฒนาการเลี้ยงไก่ไข่พื้นเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ที่คุณครูตั้งใจสร้างการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชน

นางชลิตา บอกว่า กระบวนการถัดมาเธอก็จะรวบรวมกลุ่มสตรีในชุมชนได้กว่า 60 คน และในจำนวน 60 คนแบ่งออกเป็น 7 ทีม สำหรับรับผิดชอบดูแลไก่จนครบ 7 วัน

“พอได้ทีมครบ คณะทำงานและกลุ่มเป้าหมาย ก็เดินทางไปศึกษาดูงานที่ฟาร์มเลี้ยงไก่ สาขาสัตวศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง โดยไปศึกษาเรียนรู้วิธีการเลี้ยงไก่ระบบฟาร์ม เพื่อนำกลับไปพัฒนาระบบการเลี้ยงไก่ของชุมชน

เลี้ยงไก่ ได้เงินเลย

หลังดูงานและได้รับความรู้เรื่องการเลี้ยงไก่ระบบฟาร์ม ทีมงานกลุ่มสตรีวางแผนกันว่าจะเริ่มต้นทดลองเลี้ยงก่อน 20 ตัว เพื่อเป็นการนำร่อง

“เราต้องทดลองเลี้ยงก่อน เพื่อหาจุดบกพร่อง และสิ่งที่เรายังไม่รู้เพราะปกติเราเลี้ยงไก่แบบปล่อย ไม่ได้ดูแลอะไรมาก แต่เลี้ยงไก่แบบฟาร์มต้องดูแลเรื่องเล้าไก่ อาหาร สภาพแวดล้อม เวลาไก่ป่วยหรือไม่สบาย และหลังทดลองเลี้ยงจนมั่นใจแล้วจึงเลี้ยงเพิ่มขึ้นเป็น 100 ตัว” นางชลิตา บอก

สำหรับการแบ่งหน้าที่ดูแล กลุ่มๆ ได้จัดแบ่งเวรยามตามที่ตกลงกันไว้ โดยในทุก ๆ เข้ากลุ่มที่เป็นเวรจะต้องเข้าไปทำความสะอาดเล้าไก่ให้อาหาร พร้อมกับสังเกตว่าไก่ตัวไหนป่วย ให้แยกออกมาทำการรักษา ซึ่งการรักษามี 2 แบบคือ แบบพื้นบ้านและแบบที่ได้ศึกษามาจากการไปดูงาน

“ช่วงหนึ่งมีไก่ตายหลายตัว แต่จากความรู้ที่เราได้มา คือ เล้าไก่อยู่ในที่ชื้นมากเกินไป ความชื้นทำให้ไก่ป่วยและตาย เราเลยแก้ปัญหาด้วยการย้ายเล้าไก่ไปอยู่ในที่ที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก ตอนนี้นี้ไม่มีไก่ตายแล้ว”

การแบ่งเวรยามกันดูแล ทำความสะอาดเล้าให้อาหาร และเก็บไข่ในตอนเย็นวันละ 60-70 ฟอง โดยไข่ไก่ที่ได้มา ส่วนหนึ่งขายให้สมาชิกกลุ่ม บางส่วนขายในชุมชน โดยจะมีรายได้จากการขายไข่วันละไม่น้อยกว่า 300 บาท รายได้ทั้งหมดจะถูกบันทึกลงในบัญชีรายรับรายจ่าย และเมื่อครบ 3 เดือนจึงจะนำรายได้ออกมาปันผลให้กับ

สมาชิก 60 คน ซึ่งรอบที่ผ่านสมาชิกได้เงินปันผลคนละไม่น้อยกว่า 300 บาท เงินส่วนที่เหลือเก็บเป็นเงินสะสม ซึ่งปัจจุบันในกลุ่มมีเงินสะสมราว 20,000 บาท

“เหตุผลที่เราปันผลทุก 3 เดือน เพราะอยากให้สมาชิกมีกำลังใจในการทำงาน เพราะทำแล้วเห็นผลผลิต เห็นรายได้ เราก็อยากทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ แม้ว่าจะได้น้อย แต่ถ้าเราช่วย ๆ กัน อนาคตเราอาจจะได้เงินปันผลมากกว่า 300 บาท เราคิดว่าเป็นอาชีพเสริมดีกว่าการปักผ้า จักสาน เพราะกว่าจะได้เงินต้องรอให้ของเราขายได้ก่อน และเราก็ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่จะขายได้” ถึงกระนั้นก็ตาม นางชลิตาบอกว่า ชุมชนก็ไม่ได้เลิกการทอผ้า หรือปักผ้า เพราะยังเป็นวิถีชีวิตของคนลาหู่ หากมองในเชิงรายได้เสริม การเลี้ยงไก่จะได้เงินเร็วกว่า

นอกจากได้เงิน ยังได้ความสามัคคี

แม้รายได้จากการขาย ‘ไข่ไก่’ ของกลุ่มสตรีบ้านห้วยवादจะไม่ได้เป็นกอบเป็นกำ แต่อย่างน้อยก็ทำให้ลดรายจ่ายค่ากับข้าว และเมื่อระยะเวลาผ่านไป ไข่ไก่ที่เพิ่มปริมาณมากขึ้นก็กลายเป็นรายรับให้แก่กลุ่มสตรีได้มีเงินเก็บเข้ากลุ่ม

“นอกจากมีไข่เป็นอาหาร และมีรายได้จากเงินปันผล การเลี้ยงไก่ยังทำให้เรามีโอกาสมาทำกิจกรรมด้วยกัน เมื่อก่อนคือต่างคนต่างอยู่ ไม่รู้จักกัน ไม่เคยคุยกัน เพราะพวกเราแยกตัวมาจาก 4 หมู่บ้านมาตั้งหมู่บ้านใหม่ ก็จะมีความแตกต่างเรื่องความคิดหลายเรื่อง และถึงแม้เราจะมาอยู่หมู่บ้านเดียวกัน แต่ก็ไม่มีโอกาสที่จะทำกิจกรรมอะไรด้วยกัน เพราะต่างคนต่างทำมาหากินของตัวเอง ถึงจะรู้จักกัน สนิทกัน แต่ก็ไม่รู้จะมาทำอะไรร่วมกัน ต่างกับตอนนี้ พอเราได้รวมกลุ่มก็พยายามหากิจกรรมทำร่วมกัน เช่น พัฒนาหมู่บ้าน ทำความสะอาดใหญ่ ซ่อมแซมอะไรหลาย ๆ อย่างในชุมชน บางครั้งก็มีกลุ่มผู้ชายเข้ามาช่วยด้วย” นางชลิตา อธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงของคนในชุมชน

นายสุพัต อาลา ผู้ใหญ่บ้านใหม่สามัคคีหมู่ที่ 7 ตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ในฐานะคณะกรรมการ เสริมว่า ในฐานะผู้นำชุมชน เห็นได้ว่าหลังจากที่มีการรวมตัวกันของกลุ่มสตรีเพื่อเลี้ยงไก่ คนในชุมชนเกิดความสามัคคีมากขึ้น ความสามัคคีนี้เองที่นำไปสู่การต่อยอดทางอาชีพอีกหลายอาชีพด้วย

“เรื่องของการรวมกลุ่ม ผมบอกเลยว่าที่ผ่านมาสรางกลุ่มได้ยากมาก เพราะเราย้ายมาจากหลายหมู่บ้าน การจะรวมตัวกันใช้ความคิดเดียวกันค่อนข้างยากมาก พอเห็นกลุ่มเลี้ยงไก่ 60 คนสำหรับผมถือว่าเป็นการรวมกลุ่มครั้งแรกที่เยอะมาก และเห็นว่าหลังจากที่มีการเลี้ยงไก่ มีกลุ่มที่เข้มแข็งแล้ว ทำให้มีชาวบ้านให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างอื่นด้วย”

พอหลวงยังเสริมอีกว่า เหตุผลที่ครั้งนี้เราสามารถรวมกลุ่มเข้าไว้ด้วยกันได้ คือ พี่เลี้ยงที่เข้ามาติดตามเราอย่างสม่ำเสมอ ถ้าไม่มีครูจาก กศน. และไม่มีงบประมาณจาก กศศ. ก็จะไม่มีความหมาย เพราะถ้าทำกันเองพลังของพวกเราไม่พอ ฉะนั้นต้องอาศัย กศน. เป็นตัวหนุนเสริมให้คนให้คนในชุมชนรู้สึกมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเพื่อชุมชน

โครงการพัฒนาการเลี้ยงไก่ไข่พื้นเมืองกลุ่มชาติพันธุ์ลู่

ผู้รับผิดชอบโครงการ : คุณครูวรรณิษา กันทา

ศูนย์การศึกษาชนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

โทรศัพท์ : 095-134-0847

ส่งเสริมสุขภาพยังงใจให้ได้เงิน บทเรียนจาก สาธารณสุขเทศบาลตำบลลำปางหลวง

คำว่า ‘ระบบสุขภาพ’ ล้วนเชื่อมโยงในทุก ๆ มิติ ทั้งอากาศที่หายใจ สภาพจิตใจ อาหารที่กินเข้าไป รวมถึงการออกกำลังกายที่เหมาะสม และเราคงเคยได้ยินวลีฮิตอย่าง ‘สุขภาพดีไม่มีขาย อยากได้ต้องสร้างเอง’ ซึ่งต่อมาก็มีการออกแคมเปญเชิญชวนให้ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่ดี หลาย อบต. มีการทำสวนสุขภาพ ติดตั้งเครื่องเล่น เครื่องออกกำลังกาย บางที่ก็มีชาวบ้านไปใช้บริการ บางที่ก็ปล่อยให้ทิ้งร้าง

แต่ถ้าการออกกำลังกาย นอกจากจะทำให้สุขภาพแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยง่าย และ ‘ได้เงินด้วย’ ย่อมจะดีไม่น้อย โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้สูงอายุและคนพิการ

นายสันติพงษ์ ศิลปสมบุรณ์ หรือ ‘หมอต้อย’ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลลำปางหลวง จังหวัดลำปาง บอกว่า ทำเรื่องสุขภาพมานาน แต่จำนวนคนเจ็บป่วยก็ไม่ได้ลดลง ช้ำบางปีกลับเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

“ช่วงนั้นเราลงพื้นที่ไปแจกพวกเจลแอลกอฮอล์ หน้ากากอนามัย พร้อมกับสำรวจความต้องการของชาวบ้านไปด้วย ซึ่งคำตอบส่วนมากเป็นความต้องการเรื่องอาชีพและอาหาร เลยมาคูยกันในทีม เพราะสุขภาพไม่ได้มีแค่การกินยา หากเราดูแลสุขภาพกันค่อนข้างดี กินยาสม่ำเสมอ แต่ถ้ากลับไปใช้ชีวิตแบบเดิมคือ ไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ เขาไม่มีอาหารที่ดี มันก็ทำให้เขากลับไปป่วยเหมือนเดิม”

ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าว เทศบาลตำบลลำปางหลวงกำลังขับเคลื่อนเรื่องความมั่นคงทางอาหาร มีหลายองค์กรเข้ามาเป็นเครือข่ายร่วมทำงาน เช่น ไร่ยาวลักษณะ หมอตุ้ยจึงหารือว่า มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรชนิดไหนบ้างที่ทำได้ง่าย ได้ผลเร็ว และสามารถผลิตซ้ำได้

คำตอบคือ ‘เห็ด’ นี่จึงเป็นเหตุผลที่เทศบาลตำบลลำปางหลวงได้จัดทำ **โครงการพัฒนาอาชีพเกษตรอินทรีย์สู่อาหารสุขภาพชุมชน**

“เรามองว่าเห็ดเป็นอาหารที่ให้ผลผลิตจำนวนมาก และยังเก็บกินได้ตลอด ซึ่งเราก็อคิดมีเครือข่ายเข้ามาช่วย อีกทั้งกลุ่มเป้าหมายคนพิการ ที่เคยผ่านการทำโครงการของทุนพัฒนาอาชีพฯ มาแล้ว และพอจะมีเครื่องมือและความรู้ในการเพาะเห็ด เราเลยนำเรื่องเห็ดมาพัฒนาทักษะอาชีพให้ชาวบ้านซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย”

การอบรมที่ต่างไปจากเดิม

อย่างไรก็ตาม แม้อูเหมือนโครงการคิดมาให้แล้วว่า อาชีพที่ชาวบ้านต้องได้รับการอบรมคือการเพาะเห็ด แต่หมอตุ้ยบอกว่า รอบนี้จะไม่มีการจัดอบรมการเพาะเห็ดแบบเดิม ๆ

“ปกติเวลาฝึกทักษะอาชีพเราก็อ่อนเห็ดให้ชาวบ้าน จากนั้นเขาจะเอาไปทำอะไรต่อเราก็ไม่รู้ เขาทำได้หรือไม่ได้ก็ไม่รู้ แต่การทำงานรอบนี้ **คอนเซ็ปต์การทำงานของเราคือ ไม่ทำกิจกรรมแบบเดิมที่อบรมและแจกของ** แต่เราอยากได้กิจกรรมที่กลุ่มเป้าหมายมาร่วมทำกับเราทุกขั้นตอน และวิธีที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการเรียนรู้ตลอดเส้นทางการเพาะเห็ด คือ ทุกคนต้องเข้ารับการอบรมพร้อมกัน ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย เพราะโครงการฯ นี้เป็นเรื่องของกระบวนการ

เรียนรู้ ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายต้องเข้าใจทุกกระบวนการ ในกรณีที่เกิดปัญหา จะได้วิเคราะห์ดีกว่าเราผลิตพลาดในขั้นตอนไหน เพราะฉะนั้นต้องฝึกทำจริง ๆ ซึ่งวิทยากรจะทำหน้าที่ห้องค์ความรู้ เช่น อัตราส่วนการผสมเชื้อเห็ด การอัดใส่ถุง การนั่งเพื่อฆ่าเชื้อ รวมไปถึงการหยอดเชื้อ โดยทุกขั้นตอนกลุ่มเป้าหมายต้องลงมือทำด้วยตัวเอง หลังสิ้นสุดการอบรม กลุ่มเป้าหมายจะนำก้อนเห็ดกลับบ้านจำนวน 100 ก้อน ไปฝึกทำจริง โดยระหว่างทางจะมีทีมงานคอยติดตามว่ากลุ่มเป้าหมายทำได้หรือไม่ หากผลออกมาเป็นที่น่าพอใจก็จะเพิ่มจำนวนก้อนเห็ดให้”

เห็ดออกงาม คนเติบโต

การได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากจะได้ความรู้เรื่องการเพาะเห็ดแล้วยังเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และในระหว่างที่รอเห็ดออกดอก กลุ่มเป้าหมายบางส่วนมีการพูดคุยหรือเรื่องพีชชนิดอื่น เพราะแต่ละบ้านพอจะมีที่ว่างสำหรับปลูกผัก จึงทำให้เกิดกลุ่มปลูกผัก อีกทั้งกลุ่มคนพิการที่ไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมกับทีม ก็สามารถทำกันเองได้ที่บ้าน

“ช่วงหนึ่งเห็ดออกพร้อมกัน ผักที่ปลูกไว้ก็เยอะ เราเลยมองไปถึงเรื่องการแปรรูป ก็เลยเกิดกลุ่มแปรรูปขึ้นมาอีกกลุ่ม กลุ่มนี้ก็จะนำผลผลิตทางการเกษตร เช่น ผัก ชিং หรือพีชชนิดอื่น ๆ ในชุมชนมาแปรรูป โดยมีวิทยากรจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตลำปาง มาให้ความรู้” หมอ-duty ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการด้านกลุ่มอาชีพที่เกิดขึ้นจากความคิดของกลุ่มเป้าหมาย

“เขาจะรู้กันเองว่า เมื่อผลผลิตล้นตลาดก็ต้องหาทางแปรรูป อย่างเช่นกลุ่มที่แข็งแรงหน่อยทำเห็ดด้วย ปลูกผักด้วย ส่วนกลุ่มแปรรูปเกิดจากการทดลองเพาะเห็ดแล้วรู้สึกไม่ชอบ ไม่นัด เลยหันมาแปรรูปแทน โดยนำเห็ดของกลุ่มเพาะเห็ดมาแปรรูป เป็นต้น ”

จากกลุ่มเพาะเห็ดที่ประกอบด้วยคนพิการและผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเริ่มแตกแขนงไปเป็นกลุ่มปลูกผัก กลุ่มทำก้อนเห็ด กลุ่มแปรรูป นอกจากนั้นกระบวนการเรียนรู้ยังทำให้เกิดการแตกแขนงของกลุ่มอาชีพอื่น ๆ อีกหลายเรื่อง เช่น การผลิตโคมขายในช่วงเทศกาล เพราะเห็นว่ามีส่วนสูงอายุหลายคนที่มีทักษะในด้านการประดิษฐ์โคม

“เห็นว่าจากเดิมที่ถือว่าหน่วยงานจะเอาอะไรมาให้บ้าง ปีนี้กลายเป็นว่าชาวบ้านเป็นคนที่จะบอกว่าเขาอยากได้อะไรมากขึ้น อย่างล่าสุดชาวบ้านมีไอเดียเรื่องพัฒนาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม เช่น โคมล้านนา ที่จะขายในช่วงประเพณีต่าง ๆ โดยผู้สูงอายุอาจจะผลิตสินค้าจำพวกนี้ขายได้ ซึ่งความสำเร็จทั้งหมดล้วนเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของชาวบ้านและกลุ่มเป้าหมายที่มาช่วยคิด ร่วมวางแผน และร่วมกันทำงาน” หมอ-duty ย้ำ

ใช้ ‘ความโปร่งใส’ สร้าง ‘การมีส่วนร่วม’

“ตอนทำโครงการฯ นี้ มีอะไรผมจัดการบนโต๊ะ เอาทุกอย่างมาวาง ทั้งเรื่องงบประมาณ แผนการทำงาน กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมเป็นใคร มาจากไหน ซึ่งทุกคนจะรู้จักกันดีอยู่แล้วว่า กลุ่มเป้าหมายที่เขามานั้นเป็นความจริง ทั้งกลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการ แล้วทุกคนก็มาช่วยกันคิด ช่วยกันวางแผน บางอย่างที่ผมไม่รู้ชาวบ้านก็ช่วยเสนอความคิดเห็นออกมา ซึ่งความโปร่งใสทำให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงาน พอเขาเห็นว่าเราโปร่งใส เห็นเราจริงใจ ชาวบ้านก็จะมาช่วยกัน เข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่เรื่องการคิดออกแบบวางแผน แล้วก็นำไปสู่เรื่องของการลงมือทำ”

หมอ-duty ยังบอกว่าอีกว่า การทำโครงการฯ นี้ทำให้เขามีเครื่องมือใหม่ ทำให้การทำงานง่ายขึ้น โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณ เพราะไม่ต้องไปยึดงบประมาณของเทศบาลซึ่งต้องทำตามขั้นตอนการเบิกจ่ายของระบบราชการ

งบประมาณที่ได้รับจากโครงการฯ นี้ ถือเป็นงบส่วนกลางที่ทุกคนเข้ามาช่วยกันออกแบบการใช้งบประมาณเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทุกวันนี้พออยากเรียนรู้เรื่องอะไร ก็มาคุยหารือกัน ใช้งบประมาณร่วมกัน ความสวยงามมันอยู่ตรงนี้

“การที่เขาได้มาทำงานร่วมกัน ทำให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนวิธีคิดเรื่องอาชีพ เช่น เขามองเรื่องประเพณีเป็นโอกาสทางอาชีพทำโคมขาย จากที่เมื่อก่อนอาจจะไม่คิด หรือคิดแต่ไม่รู้จะทำยังไง อาจจะเพราะไม่มีทีม ไม่มีคน ไม่กลุ่ม ผมมองว่าพอมีพื้นที่กลางให้เขาได้เรียนรู้ ได้มาทำอะไรร่วมกัน ทำให้เขาได้เปิดมุมมองในการทำเรื่องอื่น ๆ ต่อไป เหมือนเราใช้เรื่อง ‘เห็ด’ เป็นตัวเบิกทางให้เขาไปทำเรื่องอื่น ๆ”

เมื่อถามถึงผลลัพธ์การทำงาน หมอตุ้ย บอกว่า ผลที่เกิดขึ้นชัดเจน คือ ลดรายจ่ายในครัวเรือนลงได้ครอบครัวละประมาณ 500-1,000 บาทต่อเดือน ส่วนกลุ่มเพาะเห็ด แปรรูป และปลูกผัก มีรายได้เฉลี่ย 1,000 บาทต่อเดือน นอกจากนี้ยังเกิดแหล่งเรียนรู้ที่เทศบาลลำปางหลวง 1 แห่ง

บทบาทใหม่ในภารกิจเดิม

การสร้างการเรียนรู้ให้กลุ่มเป้าหมาย 100 คน ได้มีงานทำ มีรายได้ ลดภาวะความตึงเครียด ทำให้สมาชิกที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุและคนพิการค่อย ๆ กลับมามีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้น ซึ่งเกิดจากการได้ออกกำลังกายในการดูแลรดน้ำผัก การพบปะเครือข่าย เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหา ตลอดจนทำให้เกิดกระแสการดูแลสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้น

ขณะเดียวกัน ประเด็นอาชีพนอกจากจะเชื่อมโยงไปในเรื่องสุขภาพของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการฯ แล้วยังเชื่อมร้อยไปกับสุขภาพของคนในชุมชน คือ การจัดการขยะ โดยชุมชนมีการนำขยะที่เป็นเศษอาหารไปทำปุ๋ยสำหรับปลูกผัก ซึ่งหมอตุ้ยบอกว่า จากเดิมที่ต้องไปขอความร่วมมือในเรื่องการกำจัดลูกน้ำยุงลาย ตอนนี้กลายเป็นว่าลูกน้ำยุงลายไม่มีแล้ว เพราะชาวบ้านสามารถจัดการกับขยะ ซึ่งเป็นต้นเหตุของการเกิดยุงลายได้

หมอด้ย บอกว่า ตอนนี้อยู่ชุมชนเริ่มเป็นเจ้าของอาชีพของตัวเอง เขาสามารถบริหารจัดการกันเองได้ ทั้งเรื่องของการจัดการกลุ่ม การจัดการรายได้ มีการต่อยอดความคิดของกันและกันอย่างไม่สิ้นสุด เรามีหน้าที่แค่คอยสนับสนุนความคิด ถ้าเห็นตรงกันก็ประสานความร่วมมือจากผู้รู้หรือนักวิชาการเข้ามาหนุนเสริมความรู้ได้

ส่วนการทำโครงการพัฒนาความรู้และทักษะอาชีพเยาวชนและแรงงานนอกระบบตำบลลำปางหลวง ซึ่งเป็นโครงการต่อยอดปี 2565 มีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมทั้งสิ้น 80 คน เป็นกลุ่มเป้าหมายเดิม 50 คนที่ยกระดับตนเองขึ้นมาเป็นวิทยากรแกนนำถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายใหม่ 30 คน นอกจากนี้ทีมงานมีแผนขยายแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้นอีก 2 แห่ง ที่โรงเรียนชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง และ กศน. ตำบลลำปางหลวง

“เมื่อชาวบ้านมีอาชีพ มีรายได้ เป็นเจ้าของอาชีพตัวเอง ทำให้การเจ็บป่วยลดลง สุขภาพจิตดีขึ้น โครงการๆ นี้ทำให้ชาวบ้านมีอาชีพ มีรายได้ และมีสุขภาพแข็งแรง” หมอด้ย สรุป

โครงการพัฒนาความรู้และทักษะอาชีพเยาวชนและแรงงานนอกระบบตำบลลำปางหลวง

ผู้รับผิดชอบของโครงการ : นายสันติพงษ์ ศิลปสมบูรณ์ ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

โทรศัพท์ : 089-755-9010

โครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง

ภารกิจหนึ่งของ กสศ. คือ การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนยากจนด้อยโอกาส เข้าถึงการศึกษา เมื่อรวมสองโจทย์เข้าด้วยกันทั้งความด้อยโอกาสและความต้องการแรงงานสายอาชีพ กสศ. จึงได้ออกแบบโครงการทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ปีละ 2,500 คน ได้เรียนต่อสายอาชีพ (ปวช. ปวส. หรืออนุปริญญา) ในสาขาที่มีความต้องการแรงงานของอุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 สาขาที่ขาดแคลนด้านอาชีพระดับท้องถิ่น สาขาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและเทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมกับหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล และหลักสูตรผู้ช่วยทันตแพทย์ ระยะเวลา 1 ปี ซึ่งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือเยาวชนด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาส การพัฒนาและศึกษาต่อในระดับสูงกว่าการศึกษามัธยมศึกษา ควบคู่ไปกับการสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษาที่สร้างสมรรถนะ (Competencies) และปรับปรุงคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้ดีขึ้น

การสนับสนุนทุนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. ทุนสำหรับพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งสถานศึกษา 2. ทุนการศึกษาสำหรับเยาวชนด้อยโอกาส โดยสถานศึกษา และเยาวชนด้อยโอกาสผู้รับทุนจะได้รับการหนุนเสริมศักยภาพ การพัฒนาทักษะ ในยุคใหม่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาและผู้รับทุน เป็นต้น ถือเป็นทุนที่สร้างโอกาสทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำให้แก่เยาวชนด้อยโอกาส ควบคู่ไปกับการสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ ตามนโยบายประเทศไทย 4.0

ยกระดับความรู้ พัฒนาทักษะ แก้ปัญหา Drop out ผ่านหุ่นนวัตกรรม สายอาชีพชั้นสูง

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพเกษตร โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้จบการศึกษามีความรู้ มีทักษะ สามารถประกอบอาชีพด้านการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งการเรียนการสอนออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

อย่างไรก็ตาม ในช่วง 2 ทศวรรษหลัง การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับด้านการเกษตรประสบปัญหาที่มีผู้เรียนน้อย ผู้จบการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ซึ่งมาจากหลายปัจจัย เช่น ค่านิยม หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบแยกส่วน มีรายวิชาที่ไม่ยืดหยุ่น ผู้เรียนไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพ

ได้จริง รวมทั้งวิธีการสอนของครูที่ไม่สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เรียนว่าสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ โดยมุ่งเน้นการเรียนการสอนเชิงทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติจริง

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จึงร่วมกับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สวทช.) จัดตั้งโรงเรียนเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ชั้น 5 แห่ง เพื่อเป็นโรงเรียนนำร่องในการผลิตคนให้มีความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีทักษะด้านช่าง สามารถออกไปสร้างสรรค์นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ อันเป็นการยกระดับความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคการผลิตและการบริการของประเทศ

และ 1 ใน 5 แห่ง คือ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีจังหวัดลำพูน ซึ่งใช้แนวทางการเรียนการสอนแบบ PBL หรือ Project Based Learning

โอกาสจากทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง

ทั้งนี้การเรียนการสอนแบบ PBL หรือ Project Based Learning ผู้เรียนต้องมีการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบการทำโครงการ หรือการทำงานวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งความแตกต่างดังกล่าว อาจทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ ลำพังงบประมาณของทางวิทยาลัยอาจไม่เพียงพอ โดยเฉพาะการเรียนสายวิทยาศาสตร์ที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงทุกวัน

อาจารย์รัฐพงษ์ คำภีระ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน บอกว่าเมื่อเป็นโรงเรียนฐานวิทยาศาสตร์ สาระสำคัญคือการนำวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมาเป็นหนึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอน ดังนั้นการนำเด็ก ๆ ออกไปเปิดโลกภายนอกวิทยาลัยเป็นสิ่งจำเป็น ที่ผ่านมหาวิทยาลัยมีงบประมาณเพียงพอที่จะพาเด็กไปศึกษาดูงาน หรือไปเรียนรู้เทคโนโลยีด้านเกษตรเฉพาะในพื้นที่ใกล้เคียงวิทยาลัยเท่านั้น

“เนื่องจากหลักสูตรนี้เป็นการนำครุวิชาศาสตร์เข้ามาผนวกกับหลักสูตรวิชาชีพ อาทิ การปลูกพืช ต้องมีการค้นคว้าวิธีการใหม่ ๆ เช่น การเพาะเนื้อเยื่อ หรือการเลี้ยงสัตว์ก็ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาช่วยในการศึกษาค้นคว้าสูตรอาหาร

การเพิ่มปริมาณเนื้อ หรือลดการป่วยของสัตว์ ส่วนในกลุ่มแปรรูป เป็นการพลิกเนื้อหาทางวิชาการมาก เช่น เมื่อก่อนเราอาจเอากล้วยมาแปรรูปเป็นกล้วยฉาบ กล้วยทอด แต่หลักสูตรใหม่เน้นไปในเรื่องของสารสกัดสารที่เป็นประโยชน์ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ นี่คือการแตกต่าง แต่เนื่องจากข้อจำกัด บางครั้งทำให้เด็ก ๆ ขาดโอกาสในการศึกษาเรียนรู้เทคโนโลยีที่เป็นของจริง เมื่อทาง กสศ. ประกาศทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง ทางวิทยาลัยจึงเขียนโครงการขอทุนให้กับเด็ก ๆ เพราะจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่กว้างไกลขึ้น” อาจารย์นัฐพงษ์ อธิบายถึงเหตุผลในการเข้าร่วมในโครงการ

สำหรับ ‘ทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูง’ มีลักษณะเป็นทุนให้เปล่าที่สร้างโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนจากครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุด ร้อยละ 20 ซึ่งอยู่ในส่วนล่างของประเทศ ที่มีอยู่ราว 160,000 คน และสำหรับที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน นักเรียนส่วนมากเป็นเด็กจากต่างพื้นที่ เกินครึ่งเป็นเด็กชนเผ่า และมีฐานะยากจน

อาจารย์นัฐพงษ์ บอกว่า เมื่อก่อนทำแค่โปรเจกต์เล็ก ๆ ยังไม่ถึงขั้นของการจัดแจ้งลิขสิทธิ์ หรือการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงไปถึงการขายในระดับอุตสาหกรรม หรือการตลาดได้ เด็กก็เรียนให้จบ ๆ ไป ไม่ได้ต่อยอดเป็นอาชีพ

“แต่ตอนผมสัมผัสกับทุนนวัตกรรมสายอาชีพชั้นสูงของ กสศ. ซึ่งมีงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมให้เด็กไปศึกษานอกสถานที่ได้มากขึ้น เช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นมหาวิทยาลัยที่สนับสนุนเราเยอะมาก เราส่งเด็กไปเรียนเรื่องทำวิจัย การสร้างนวัตกรรม แต่เรียนอย่างเดียวกันได้แค่ความรู้ ซึ่งหลังจากได้งบประมาณจาก กสศ. ก็ช่วยเรื่องการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ที่เด็กได้ไปเรียนมา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเด็กมาก เพราะจากที่ไปศึกษาดูงานด้านเทคโนโลยีในโรงงานใกล้ ๆ เด็กก็มีโอกาสไปได้ไกลขึ้น สามารถเลือกไปดูงานในโรงงานที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น”

ไม่เฉพาะแค่ประโยชน์ทางวิชาการ งบประมาณส่วนหนึ่งถูกนำไปใช้ในการพัฒนาสภาพจิตใจของเด็ก ๆ เช่นกัน

หยุดปัญหา Drop out

“เนื่องจากเด็กที่ได้รับทุนจะเป็นเด็กเรียนเก่งจากชายขอบ เป็นเด็กชนเผ่า ปัญหาส่วนใหญ่ที่เราเจอคือ เด็กคิดถึงบ้าน บางคนป่วยซึมเศร้า ขี่รถไม่เป็น ถอนเงินธนาคารไม่เป็น ขาดทักษะชีวิตในการอยู่กับสิ่งแวดล้อมและสังคมใหม่ ส่งผลให้ไม่มีสมาธิในการเรียน ทำให้หลายคนลาออกไปในที่สุด” ทั้งนี้ อาจารย์นัฐพงษ์ บอกว่า ที่ผ่านมายังไม่มีแนวทางแก้ไข นอกจากครูจะอยู่หอพักกับนักเรียน คอยพูดคุยให้กำลังใจ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเด็กออกกลางคันได้

“ก็พยายามหาวิธีการไม่ให้ Drop out เพื่อให้เด็ก ๆ ใช้ชีวิตเป็นนักเรียนไปจนจบการศึกษา และพอเราได้ทุนจาก กสศ. เราก็เชิญจิตแพทย์ นักจิตวิทยา มาทำกิจกรรมกับเด็กทุกเดือน เพื่อให้เด็กได้มีสภาพจิตใจที่ดี” และผลจากการที่เด็ก ๆ ได้พบปะพูดคุยกับจิตแพทย์อย่างต่อเนื่อง ทำให้จำนวนเด็กออกกลางคันลดลง ซึ่งล่าสุดมีเด็กลาออกกลางคันเพียงคนเดียวด้วยเหตุผลทางครอบครัว

“พอมีหมอบเข้ามา ก็เหมือนเป็นการแบ่งเบาภาระให้เรามากขึ้น เราก็มีเวลาไปหาความรู้เพิ่มเติม เพราะเวลาเด็กต้องการที่ปรึกษา เด็กก็สามารถติดต่อหมอบ หรือคุยกับหมอบโดยตรง และตอนนี้เรามีนงบประมาณพอสมควรที่จัดให้ครูชนเผ่ามาอยู่หอพักเดียวกับนักเรียน เพราะสามารถสื่อสารกันได้เลยโดยตรง ฉะนั้นกิจกรรมเหล่านี้ทำให้ปัญหาหนัก ๆ ในช่วงที่ผ่านมา โดยเฉพาะเรื่องการปรับตัวของเด็กได้รับการแก้ไขไปในทิศทางที่ดีมากขึ้น เด็ก ๆ ก็ไม่ต้องกังวล และให้เวลากับการเรียน การทำกิจกรรม และการทำโปรเจกต์มากขึ้น”

การให้เวลากับการทำโปรเจกต์ ส่งผลให้นักเรียนที่ได้รับทุนได้พัฒนาผลงานทางวิชาการอย่างเต็มที่ บางโครงการหรือบางผลงานได้รับรางวัลระดับประเทศ

“เห็นเด็ก ๆ ได้รับการพัฒนาแบบนี้ ในฐานะครูเราก็มีความสุข ขณะเดียวกันเราเองก็ได้รับการพัฒนาทักษะด้านวิชาการไปด้วย เมื่อก่อนเราแค่ लेकर ลงแลบ ไม่ได้สอนแบบให้เด็กคิด หรือใช้ทักษะทางวิชาการแบบนี้ เมื่อเราได้ไปศึกษาและร่วมเรียนรู้ไปกับเด็ก เราก็เหมือนกับเด็กอีกคนที่ได้รับการพัฒนาทักษะทางวิชาการไปด้วย พอเราทำบ่อย ๆ มันก็เป็นการสะสมความรู้ที่จะไปบอกต่อกับเด็ก ๆ รุ่นน้อง และเพื่อนครูได้”

นอกจากการสะสมองค์ความรู้ไปพร้อมกับเด็ก ในช่วงปิดเทอม ผู้อำนวยการจะส่งครูไปฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะทางวิชาการที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ไปฝึกทำแลบ ฝึกใช้เครื่องมือที่ทันสมัยมากขึ้น หรือแม้แต่การส่งเสริมให้ครูไปเรียนต่อในหลักสูตรที่สูงขึ้น สนับสนุนให้ครูไปฝึกทักษะวิชาชีพในสถานประกอบการทั้งภาครัฐ และเอกชน

ทั้งหลายทั้งปวง นอกจาก กสศ. จะสนับสนุนงบประมาณในการทำงาน และทุนการศึกษาให้กับเด็ก ยังมีทีมหนุนเสริมที่จะลงมาติดตามเป็นประจำทุกเดือน ซึ่งทีมหนุนเสริมเป็นเหมือนพี่เลี้ยงที่คอยชี้แนะแนวทางให้ ตลอดจนจนเป็นคนจุดประกายให้กลุ่มครูได้ลองทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำความรู้มาสอนเด็กหรือตามเด็กให้ทัน

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

อาคารเอส. พี. (อาคารเอ) ชั้น 13 เลขที่ 388 ถนนพหลโยธิน
แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์ : 02-079-5475
โทรสาร: 02-619-1812

อีเมล: contact@eef.or.th

แผนที่การทำงานทุน